

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

1

SIRA SAYISI: 1

**Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri
Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat
Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili
Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili
Cahit Özkan'ın Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde
Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair
Kanun Teklifi (2/1) ve Adalet Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/1 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Katılma Yazısı4
- Genel Gerekçesi4
- Madde Gerekçeleri5

• Adalet Komisyonu Raporu12

• Muhalefet Şerhleri.....17

• Teklif Metni.....58

• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin.....58

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Bülent Turan

Çanakkale

Özlem Zengin

Tokat

Cahit Özkan

Denizli

Muhammet Emin Akbaşoğlu

Çankırı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

(2/1) Bazı Kanun ve KHK'larda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum;

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

17.7.2018

Abdullah Nejat Koçer

Gaziantep

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYON (2/1)	
ESAS	Adalet Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) mensupları tarafından 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine darbeye teşebbüs edilmiş ancak, aziz Türk Milleti tarafından bu teşebbüs engellenmiştir.

FETÖ/PDY mensupları tarafından yapılan kalkışma hareketiyle, cebir ve şiddet kullanılarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü demokratik hukuk düzeni, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ortadan kaldırılmaya çalışılmış, vatandaşların ve kamu görevlilerinin canına kast edilmiş ve halkın oyuyla seçilmiş Cumhurbaşkanı suikast girişiminde bulunulmuştur. Bu nedenle, Anayasanın 120 nci maddesi ile 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanununun 3 üncü maddesi uyarınca 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hal ilan edilmiş ve bugüne kadar müteaddit defalar uzatılmıştır.

Ülkemizde yaklaşık iki yıldır uygulanan olağanüstü halin uzatılmayacak olması nedeniyle mevcut terör örgütleriyle olağan dönemde hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde etkin mücadele edilebilmesi ve son darbe teşebbüsüne benzer bir müdahale girişiminin yeniden yaşanmaması amacıyla, anayasal güvence altındaki temel hak ve özgürlükler korunmak suretiyle soruşturma ve kovuşturmalar ile disiplin soruşturmaları bakımından gerekli olan hükümleri ve ihtiyaç duyulan idari tedbirleri düzenlenmek için bu Kanun Teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 inci maddesinde valinin görev ve yetkileri düzenlenmiş olup, maddenin (C) fıkrasında, il sınırları içinde huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, tasarrufa müteallik emniyetin, kamu esenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi de valinin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Valiler bu yetki kapsamında illerde birçok karar ve tedbirler almakta ve uygulamaktadırlar. Bu fıkra uyarınca alınan karar ve tedbirlere uymayanlar hakkında ise aynı Kanunun 66 ncı maddesi uyarınca işlem yapılmaktadır.

Söz konusu fıkradaki yetkilerin genel nitelikte olması nedeniyle özellikle, kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hallerde ildeki belirli yerlere girişi ve çıkışı kamu düzeni ya da kamu güvenliğini bozabileceği şüphesi bulunan kişiler bakımından kısıtlamaya, belli yerlerde veya saatlerde kişilerin dolaşmalarını, toplanmalarını veya araçların seyirlerini düzenlemeye ya da kısıtlamaya ilişkin kararlarda iller arasında uygulama birliği olmadığı gibi süre ve koşullar bakımından da farklı uygulamalar olabilmektedir.

Maddenin (C) fıkrasında değişiklik yapmak suretiyle, uygulamadaki farklılıkları gidermek amacıyla valilerin belirli yerlere giriş ve çıkışı sınırlamaya ilişkin var olan yetkileri somutlaştırılmakta ve bu yetkiler bakımından süre sınırı getirilmektedir.

Madde 2- Maddeyle, 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa 56/A ve 56/B maddeleri eklenmektedir.

Askerî mahallerde, oluşabilecek tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla önleme araması yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi taktirde, güvenlik sorunu ortaya çıkabilecek ve buna bağlı olarak askeri disiplin bozulabilecektir. 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 9 uncu maddesinde kamuya açık olmayan işyerlerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılması açık bir şekilde yasaklanmıştır. Bu nedenle sulh ceza hâkimlerinin ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mülki amirlerin askerî mahallerde önleme araması kararı vermeleri mümkün bulunmamakta ve mülki amirler ile kolluk kuvvetleri askerî mahallerde önleyici kolluk tedbirleri uygulayamamaktadır.

353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu, 211 sayılı Kanun ve Türk Silahlı Kuvvetlerini ilgilendiren diğer kanunlarda 2559 sayılı Kanuna atıf yapan bir düzenleme olmaması nedeniyle, mahkemeler veya hâkimliklerce ya da gecikmesinde sakınca bulunan hallerde askerî yetkililerce, 2559 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine dayanılarak askerî mahallerde önleme araması kararı veya emri verilmesi imkânı da bulunmamaktadır.

56/A maddesiyle, askerî mahallerde yapılacak önleme aramasının usul ve esasları, Anayasanın 20 nci ve 21 inci maddeleri ile 2559 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine uygun şekilde 211 sayılı Kanuna bir madde eklenmek suretiyle düzenlenmektedir.

Söz konusu düzenlemede, askerî mahallerde fiziki güvenlik ile bilgi güvenliğine ve emniyet ve kazaların önlenmesine yönelik olarak verilmiş emirlere riayet edilip edilmediğinin tespiti maksadıyla, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde askerî birlik komutanı, askerî kurum amiri ya da hukuk hizmetleri başkanı veya birim amirinin yazılı emriyle idarî kontroller yapılabileceği hükme bağlanmaktadır.

56/B maddesiyle, askerî mahallere giriş ve çıkışlarda yapılan kontrollere ilişkin hususlar belirlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasında, asker kişiler de dâhil olmak üzere, askerî mahallere girmek veya çıkmak isteyenlerin duyarlı kapıdan geçmek zorunda oldukları hüküm altına alınmaktadır. Özel kanun hükümleri saklı tutulmak suretiyle hâkim ve savcılar veya avukatlar hakkında olduğu gibi özel kanunlarda yer alan düzenlemeler askerî mahallere girişte dikkate alınacaktır.

Fıkra, şüphe halinde veya bu cihazların bulunmadığı yerlerde, herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, kontrolün elle yapılacağı düzenlenmektedir.

Teknik cihazların ikazının sürmesi halinde, kişilerin ancak elle kontrolü kabul ettikleri takdirde askerî mahallere girebilecekleri hüküm altına alınarak askerî mahallere yasak madde sokulmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında ise askerî mahallerde kontrole ilişkin usul ve esasların Millî Savunma Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmaktadır.

Madde 3- Maddeyle, 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yapılan değişiklikle sıkıyönetim rejimi Anayasadan çıkarıldığından, Anayasada yapılan söz konusu değişikliğe uyum sağlanması için 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 4- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 53 üncü maddesinde yargılamanın yenilenmesi sebepleri düzenlenmiş olup, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ihlal edildiğine ilişkin verilen kararlar da yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak öngörülmüştür.

AİHM'in verdiği ihlal kararı dışında dostane çözüm ve tek taraflı deklarasyon gibi usullerle sonuçlandırılan başvurular da bulunmaktadır. Dostane çözüm, başvuranın lehine olarak ihlal kararı verilmeden, başvurunun çözümünü ifade eder. Dostane çözüm, davalı devletin çeşitli ödemelerde veya edimlerde (taşınmazın geri verilmesi gibi) ya da taahhütlerde bulunması şeklinde olabilir.

Dostane çözüme ulaşılamayacağının anlaşılması durumunda ise, ihlal kararı verilmesinin önüne geçmek için, tek taraflı deklarasyonla başvurunun kayıttan düşürülmesi istenebilir. Dostane çözümünden farklı olarak tek taraflı deklarasyonda başvurunun tatmin edilmesinin yanı sıra ihlalin varlığı da kabul edilmektedir.

Mevcut düzenlemeye göre AİHM'e yapılan başvurunun dostane çözüm veya tek taraflı deklarasyon sonucu düşmesi hali, yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilmemesinden dolayı birçok başvuru, başvuranın bu yöntemleri kabul etmemesi nedeniyle sonuçlandırılmamaktadır. Bunun sonucunda ise Ülkemizde iç hukukta yapılan reformlarla çözülmüş olan yapısal sorunlara ilişkin başvurularda dahi ihlal kararı verilmeye devam edilmektedir.

Maddeyle, dostane çözüm veya tek taraflı deklarasyonla sonuçlandırılan başvurularda, ihlal kararı verilen başvurularda olduğu gibi yeniden yargılama yoluna başvurulabilmesi mümkün hale getirilmektedir. Böylelikle, AİHM önündeki başvurularda ihlal kararı verilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 5- Maddeyle, 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa bir madde eklenmektedir. Düzenlemeyle, 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa eklenen 56/A maddesiyle askeri mahallerde yapılacak önleme aramalarında uygulanacak usule ilişkin yapılması öngörülen değişikliğe uyum sağlamak amacıyla Sahil Güvenlik Komutanlığı hizmet binaları ve eklentileri ile yüzer unsurlarında askerlik yükümlülüğünü yerine getiren erbaş ve erlerin üstünün, özel kağıtlarının ve eşyasının aranmasına imkan sağlanmaktadır.

Madde 6- Maddeyle, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa 15 inci maddesinden sonra gelmek üzere 15/A maddesi eklenmektedir. Düzenlemeyle, Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa eklenen 56/A maddesiyle askeri mahallerde yapılacak önleme aramalarında uygulanacak usule ilişkin yapılması öngörülen değişikliğe uyum sağlamak amacıyla Jandarma Genel Komutanlığı hizmet binaları ve eklentilerinde askerlik yükümlülüğünü yerine getiren erbaş ve erlerin üstünün, özel kağıtlarının ve eşyasının aranmasına imkan sağlanmaktadır.

Madde 7- Maddeyle, 2803 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesine fıkra eklemek suretiyle, Jandarma Genel Komutanlığında er ve erbaşların yerine alımına devam edilen uzman erbaşların iâşe ve ibatelerinin karşılanması amacıyla ödenek aktarılması sağlanmaktadır.

Madde 8- Maddeyle, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 6 ncı ve 7 nci maddelerinde yapılan değişiklikle Anayasa Mahkemesinin 28/9/2017 tarihli ve E.2014/101, K.2017/142 sayılı iptal kararı doğrultusunda düzenleme yapılmaktadır.

Anayasa Mahkemesi kararında, iptal öncesi düzenlemede toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının sınırlandırılmasının başkalarının haklarının korunması meşru amacıyla yapıldığı, fakat toplantı ve gösterilerin topluma mesaj vermek için yapılması nedeniyle yer ve güzergahların önemli olduğu, gündelik yaşamı aşırı ve katlanılmaz derecede zorlaştırmayan toplantı ve gösteri yürüyüşleri karşısında diğer tarafın katlanma yükümlülüğü bulunduğu belirtilmektedir. Karara uyumlu olacak şekilde çatışan haklar arasındaki dengeyi sağlamak amacıyla 2911 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin vatandaşların günlük yaşamını aşırı ve katlanılmaz derecede zorlaştırmayacak şekilde planlanması yönünde düzenleme yapılmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin aynı kararında, toplantı ve gösteri yürüyüşünün gece vakti yapılmasının vatandaşların huzur ve sükunetini gündüz vaktine oranla daha çok etkileyeceği, Devletin güvenlik önlemlerini sağlamasının ve diğer hakları koruma yönünde pozitif yükümlülüğünü yerine getirmesinin daha zor olacağı, fakat toplantı ve gösterilerin sona erme zamanının güneşin batma zamanı ile mutlak bir şekilde sınırlandırmanın bazı toplantı ve gösteri yürüyüşleri için ölçsüz bir sınırlama sonucunu doğurabileceği belirtilerek mevcut haliyle düzenlemenin demokratik toplumda gerekli ve orantılı olmadığı değerlendirilmiştir yapılmaktadır. Karara uyumlu olacak şekilde çatışan haklar arasındaki dengeyi sağlamak amacıyla 2911 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Bu kapsamda kapalı yerlerdeki toplantıların saat 24.00'e kadar yapılabileceği, açık yerlerdeki toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin ise güneşin batışından bir saat sonra gece vaktinin başlamasıyla dağılacak şekilde planlanması gerektiği, toplantı ve gösterinin niteliği gece vakti yapılmasını gerektiriyor veya ilgililerce talep edilmiş ise sürenin en büyük mülki amir kararıyla 24.00'e kadar uzatılabileceği hususunda değişiklik yapılmaktadır.

Madde 9- Maddeyle, 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 30 uncu maddesine yeni fıkralar eklenmektedir.

Düzenlemeyle, MİT personelinin kimliğinin gizli tutulmasının zorunluluğu dikkate alınarak Milli İstihbarat Teşkilatının tarafı olduğu özel hukuk uyuşmazlıklarında, dava şartı olarak öngörülen arabuluculuk dahil olmak üzere, arabuluculuk usulünün uygulanmaması amaçlanmaktadır. Böylelikle, MİT'in taraf olduğu özel hukuk uyuşmazlıklarında, arabuluculuğun dava şartı olarak öngörüldüğü 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu dahil, mevzuatta yer alan arabuluculuğa ilişkin tüm hükümlerin uygulanmayacağı hüküm altına alınmaktadır. Aynı amaçla MİT, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamı dışına çıkarılmaktadır.

Madde 10- Maddeyle, 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanununun 17 nci maddesinde atıfta bulunulan 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun yürürlükten kaldırılması nedeniyle, 17 nci maddenin yeni hükümlere göre düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 11- Maddeyle, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa geçici madde eklenmektedir.

Maddenin birinci fıkrasının (a) bendindeki düzenlemeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 91 inci maddesinde yer alan gözaltı süreleri, bazı suçlarla ilgili olarak yeniden düzenlenmekte ve ek gözaltı süreleri getirilmektedir. Anayasanın 19 uncu maddesinde yakalanan kişinin tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hakim önüne çıkarılacağı, bu süreler geçtikten sonra hiç kimsenin hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamayacağı hükme bağlanmıştır. Öte yandan, Ceza Muhakemesi Kanununun 91 inci maddesinde gözaltı süresinin yakalama yerine en yakın hakim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç yakalama anından itibaren yirmidört saati geçemeyeceği, yine aynı şekilde toplu olarak işlenen suçlar bakımından ise bu sürenin her defasında bir günü geçmemek üzere üç gün süreyle uzatılabileceği belirtilmektedir.

Fıkırdaki belirtilen üç yıllık süre içinde terör ve örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen suçlar bakımından, bu suçlarla mücadele etme gücü, örgüt bağlantılarının çözülmesinin zaman alması, somut delillere ulaşmanın zorluğu ve benzeri nedenlerle gözaltı süreleri Anayasa hükmüne uygun olarak yeniden düzenlenmektedir. Buna göre gözaltı süresi kırksekiz saat olarak uygulanacaktır. Toplu olarak işlenen suçlarda ise bu süre Ceza Muhakemesi Kanununun 91 inci maddesi hükümleri de dikkate alınmak suretiyle dört günü geçemeyecektir. Yapılan düzenleme kapsamında, gözaltı süreleri sulh ceza hâkimi tarafından belirtilen süreleri geçmemek üzere en fazla iki defa uzatılabilecektir. Kişi en geç kırksekiz saatlik ve dört günlük sürelerin sonunda hakim karşısına çıkarılacağından ve bu aşamadan sonraki süreçte ihtiyaç duyulan uzatma süreleri hakim tarafından belirleneceğinden söz konusu hüküm, Anayasanın 19 uncu maddesinin aradığı koşulları karşılamaktadır. Böylelikle ihtiyaç duyulan ve hakim denetiminde bulunan süre içinde yakalanan kişinin lehine veya aleyhine olan delillere ulaşılabilmesi ve özgürlüğünün kısıtlayıcı koruma tedbirinin biran evvel sonlandırılabilmesi sağlanacaktır.

Mukayeseli hukukta da benzer örnekler bulunmaktadır. Örneğin İngiltere uygulamasında bazı suçlar yönünden kırksekiz saatlik gözaltı süresinden sonra hakim kararıyla yedi günlük uzatma süreleri bulunmakta, bu süre toplamda on dört güne kadar uzatılabilmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin özgürlük ve güvenlik hakkıyla ilgili kararlarında gözaltı ve tutukluluk arasında özgürlüğün kısıtlanması yönünden herhangi bir fark gözetilmemekte, yakalanan kişinin hangi sürede bağımsız bir yargı mercii önüne çıkarıldığına dikkat edilmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanununun 148 inci maddesinin beşinci fıkrasında, yürütülen bir soruşturma nedeniyle ifadesi alınan şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında bu işlemin ancak Cumhuriyet savcısı tarafından yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Buna bağlı olarak maddenin birinci fıkrasının (b) bendindeki düzenlemeyle, belirtilen suçlarla mücadele etme gücü nedeniyle üç yıl süreyle uygulanmak üzere, soruşturma aşamasında aynı olayla ilgili olarak yeniden ifade alınması ihtiyacı ortaya çıktığında bu işlemin Cumhuriyet savcısının yazılı emri üzerine kolluk tarafından da yapılabilmesine imkân tanınmaktadır. Böylelikle soruşturma işlemlerinin hızlandırılması sağlanmış olacaktır.

Maddenin birinci fıkrasının (c) bendindeki düzenlemeyle, belirtilen suçlarla mücadele etme gücü nedeniyle soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin hızlı bir şekilde tamamlanmasını sağlamak amacıyla üç yıl süreyle uygulanmak üzere tutukluluğa itiraz ve tahliye taleplerinin dosya üzerinden karara bağlanmasına imkan tanınmaktadır.

Şüpheli veya sanığın salıverilme istemlerine ilişkin Ceza Muhakemesi Kanununun 105 inci maddesinde öngörülen usul ve süre yerine, dosya üzerinden en geç otuzar günlük sürelerle ve tutukluluğun incelenmesi kararlarıyla birlikte salıverilme istemlerinin karara bağlanacağı hüküm altına alınmaktadır.

Tutukluluğun incelenmesi yönünden ise Ceza Muhakemesi Kanununun 108 inci maddesinde öngörülen usul yerine, bu inceleme resen dosya üzerinden ve en geç otuzar günlük sürelerle yapılabilecektir. Ancak, en geç doksan gün içinde tutukluluğun incelenmesi bakımından kişi veya müdafinin dinlenilmesi zorunluluğu getirilmektedir.

Madde 12- Maddeyle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 119 uncu maddesinin beşinci fıkrasında değişiklik yapılmaktadır.

Değişiklikle, askerî mahallerde yapılacak aramanın yalnızca askerî makamlar tarafından yapılmasını öngören hüküm yerine; kural olarak, Cumhuriyet savcısının nezareti ve askerî makamların katılımıyla kolluk görevlilerinin arama yapması düzenlenmektedir. Böylelikle, koruma tedbirlerinin veya diğer adli görevlerin ifasında profesyonel olan görevlilerden faydalanmak suretiyle soruşturmanın tamamlanması ve bu doğrultuda adil, süratli ve doğru bir ceza yargılamasının gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bununla birlikte düzenlemeyle, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, Cumhuriyet savcısının nezareti olmaksızın yazılı emri ve askerî makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri tarafından da arama yapılabilmesine imkân sağlanmaktadır.

Madde 13- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 127 nci maddesinin altıncı fıkrası, aynı Kanunun 119 uncu maddesinin beşinci fıkrasında askeri mahallerde yapılacak aramalarda uygulanacak usule ilişkin yapılması öngörülen değişikliğe uyum sağlamak amacıyla değiştirilmektedir.

Madde 14- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 134 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre şüphelinin kullandığı bilgisayar ve bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerinde arama yapılmasına, bilgisayar kayıtlarından kopya çıkarılmasına ve bu kayıtların çözülerek metin haline getirilmesine hâkim tarafından karar verilebilmektedir.

Maddeyle, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde 134 üncü maddede belirtilen tedbirlere Cumhuriyet savcısı tarafından da karar verilebilmesine imkan sağlanmak suretiyle, delillerin biran evvel elde edilebilmesi ve suçla etkin mücadele edilebilmesi amaçlanmaktadır. Düzenlemeyle, Anayasanın 20 nci maddesine uygun olarak Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararların yirmidört saat içinde hâkim onayına sunulacağı, hâkimin kararını en geç yirmidört saat içinde açıklayacağı öngörülmektedir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine bir karar verilmesi hâlinde çıkarılan kopyalar ve çözümü yapılan metinler derhal imha edilecektir. Ayrıca, kopyalama işlemlerinin uzun sürecek olması halinde bu araç ve gereçlere elkonulabilmesine imkân tanınmakta olup, söz konusu işlem tamamlandığında elkonulan cihazlar gecikme olmaksızın iade edilecektir.

Madde 15- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 53 üncü maddesinde yapılması öngörülen değişiklikle olduğu gibi maddede yapılan düzenlemeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 172 nci maddesinde yer alan kovuşturmayla yer olmadığına ilişkin kararlar aleyhine AİHM'e yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi hali, yeniden soruşturma açılması sebebi olarak kabul edilmektedir.

Madde 16- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 53 üncü maddesinde yapılması öngörülen değişiklikle olduğu gibi maddede yapılan düzenlemeyle, ceza hükümlerine karşı AİHM'e yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi hali, Ceza Muhakemesi Kanununun 311 inci maddesinde yer alan yargılamanın yenilenmesi sebepleri arasına alınmaktadır.

Madde 17- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 53 üncü maddesinde yapılması öngörülen değişiklikte olduğu gibi maddede yapılan düzenlemeyle, hukuk mahkemelerince verilen kararlara karşı AİHM’e yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi hali, Hukuk Muhakemeleri Kanununun 375 inci maddesinde yer alan yargılamanın yenilenmesi sebepleri arasına alınmaktadır.

Madde 18- Maddeyle, 6749 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılan asker kişilerin askeri rütbelerinin, mahkeme kararı aranmaksızın karar tarihinden geçerli olmak üzere geri alınması sağlanmaktadır.

Madde 19- Maddeyle, olağanüstü hal döneminde doğrudan kanun hükmünde kararnameyle ihraç edilenlerden Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonuna başvurmuş olup da başvurusu kabul edilenler hakkında uygulanacak usul hükümlerinin bir kısmı yeniden belirlenmektedir. Maddeyle ayrıca, görevine iade edilenlerin, kamu görevinden çıkarılma tarihlerini takip eden aybaşından göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal haklarının ödeneceği ve bu kişilerin kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamayacağı düzenlenmektedir.

Madde 20- Maddeyle, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek kamu görevinden, meslekten veya görevden çıkarılan ya da ilişkisi kesilen subay, astsubay, uzman jandarmalar ile Emniyet Genel Müdürlüğünde emniyet hizmetleri sınıfına tabi olanlardan; haklarında mahkemeler tarafından göreve iade mahiyetinde karar verilenler ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından başvurunun kabulü kararı verilenlerden, eski kadro, rütbe veya unvanına atanması ilgili bakan onayı ile uygun görülmeyenlerin, ilgisine göre Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı bünyelerinde kurulan araştırma merkezlerinde bu maddede belirtilen esaslara göre istihdam edilebilmelerine imkan sağlanmaktadır. Ayrıca, görevine iade edilenlerin atanmalarına ilişkin usul ve esaslar ile bunların mali ve sosyal hakları düzenlenmektedir.

Madde 21- Maddeyle, olağanüstü hal döneminde kanun hükmünde kararnameyle ihraç edilip, OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu kararıyla ihraç kararı kaldırılarak göreve iade edilenlerden Devlet Personel Başkanlığına bildirilenlerin atanmalarına ilişkin usul ve esaslar ile bunların mali ve sosyal hakları düzenlenmektedir. Böylelikle kanun hükmünde kararnamelerle iade edilenlerle aynı haklara sahip olmaları amaçlanmaktadır.

Madde 22- Maddeyle, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 20 nci maddesi kapsamında kalan şirketlerin koruma ve güvenlik hizmeti alanındaki faaliyetlerinde, fıkra da belirtilen istisnalar dışında 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmektedir.

Madde 23- Ülkemizde yaklaşık iki yıldır uygulanan olağanüstü halin uzatılmayacak olması nedeniyle terörle mücadele bakımından ihtiyaç duyulan bazı düzenlemelerin yapılması amacıyla 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye geçici madde eklenmektedir. Söz konusu maddeyle, halen yürütülen soruşturma ve kovuşturmalar ile disiplin soruşturmaları bakımından gerekli olan hükümler düzenlenmekte ve terör örgütleriyle mücadele kapsamında kamu görevlilerinin görevden uzaklaştırılması, ihracı, rütbelerin geri alınması, mesleğe ilişkin unvanların kullanılmaması gibi ihtiyaç duyulan birtakım tedbirlere ilişkin düzenlemeler yapılmaktadır.

Geçici Madde 1- Maddeyle, 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanmasına ilişkin hükmün, maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle uygulanmasına imkan sağlanmaktadır. Böylelikle terör suçları bakımından yürütülen soruşturma veya kovuşturmalarda kayyım atanmasına karar verildiği takdirde, kayyımlık görevi Fon tarafından yerine getirilecektir.

Ayrıca, ilan edilen olağanüstü hal döneminde yürürlüğe konulan ve Fonun işleyişi ile görev, hak, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen kanun hükümlerinin, Fonun kayyım atandığı dosyalar bakımından ceza soruşturması veya kovuşturmasının kesinleşmesine ya da satış veya tasfiye işlemlerinin tamamlanmasına kadar uygulanacağı hükme bağlanmaktadır. Böylelikle geçici maddenin birinci fıkrası kapsamında Fonun sahip olduğu görev ve yetkiler, herhangi bir süreyle bağlı kalmaksızın ilgili ceza dosyasının kesinleşmesine veya satış ve tasfiye işlemlerinin tamamlanmasına kadar devam edebilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasıyla, 8/3/2018 tarihinde yürürlüğe giren 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanunun 4 üncü maddesiyle getirilen hükmün uygulanması, Fonun 8/3/2018 tarihinden sonra kayyım olarak atandığı dosyalar bakımından atama tarihine kadar uzatılmaktadır.

Madde 24- Yürürlük maddesidir.

Madde 25- Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

21/7/2018

Esas No: 2/1

Karar No: 2

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan’ın; Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1)” 16/7/2018 tarihinde esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir. Teklif, Adalet Komisyonu Başkanı Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü başkanlığında gerçekleştirilen Komisyonumuzun 19/7/2018 ve 20/7/2018 tarihli toplantılarında Teklif sahipleri ile Adalet Bakanı Abdulhamit Gül ve Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Yargıtay, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ile Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Muharrem Özen’in katılımlarıyla görüşülmüştür.

Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır. İhtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca Genel Kurul çalışmalarında Komisyonumuzu temsil etmek üzere İstanbul Milletvekili Abdullah Güler, İzmir Milletvekili Mahmut Atilla Kaya ile Konya Milletvekili Gülay Samancı özel sözcü seçilmişlerdir.

Müzakereler esnasında Teklife ilişkin genel olarak aşağıdaki eleştiriler dile getirilmiştir:

Getirilen düzenlemenin bazı maddelerinde “işlemin uzun sürecek olması”, “vatandaşların günlük yaşamını aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmayacak” ve “genel asayişin bozulmasına neden olmamak şartıyla” gibi muğlak ifadelerle yer verilmiştir. Düzenlemedeki kanun yapım tekniğine aykırı olarak kesinlik ve belirginlik noktasındaki eksiklik, temel hak ve özgürlüklerin korunması noktasında kanunilik ilkesi açısından ciddi sakıncalar doğuracak niteliktedir.

Teklifin getiriliş amacı olarak olağanüstü halin kalkacak olması nedeniyle anayasal güvence altındaki temel hak ve özgürlüklerin korunarak terör örgütleriyle olağan dönemde de etkin olarak mücadele edilebilmesi gösterilmesine rağmen, Teklifte getirilen düzenlemelere bir bütün olarak bakıldığında adeta olağanüstü hal rejimine ilişkin müessese ve düzenlemeler hukuk sistemimize eklenmekte, şeklen kalkacak olsa da iddia edilenin aksine bir nevi olağanüstü hal kalıcı hale getirilmektedir. Bugüne kadar olağanüstü hal üçer aylık dönemlerle Meclis kararıyla uzatılırken, Teklifte olağanüstü hal, olağan dönemde de üç yıl süreyle kalıcı hale getirilmektedir.

Temel hak ve özgürlüklerin nasıl sınırlandırılacağı Anayasanın 13’üncü maddesinde belirlenmiştir. Bu yönüyle temel hak ve özgürlüklerin nasıl sınırlandırılacağı maddedeki ölçütlere göre, maddenin öngördüğü şartlar ve sınırlamalar dâhilinde mümkündür. Sınırlamalar kanunla olmalı, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalı, Anayasanın ilgili maddesinde belirtilen sebeplere bağlı olmalı, temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunmamalı ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı

olmamalıdır. Temel hak ve özgürlüklerin korunabilmesi, Anayasal sınırlara gösterilecek hassasiyete bağlıdır. Teklif bu açıdan değerlendirildiğinde, temel hak ve özgürlükler alanındaki kazanımlardan geriye giden, hatta özüne dokunan, Anayasanın başta temel hak ve özgürlüklerle olmak üzere, çok sayıda maddesine aykırılık teşkil eden düzenlemeler içermektedir. Örneğin valilere, kişi hürriyeti ve güvenliğini düzenleyen Anayasanın 19’uncu, yerleşme ve seyahat özgürlüğünü düzenleyen 23’üncü ile toplantı ve gösteri yürüyüşünü düzenleyen 34’üncü maddelerine aykırı olarak muğlak ifadelerle ildeki belli yerlere giriş ve çıkışı, belli yerlerde ve saatlerde kişilerin ve araçların seyrini düzenleme ve kısıtlama ile toplantı ve gösteri yürüyüşlerini kısıtlama yetkisi verilmekte; belli suçlar bakımından uzatmalarla birlikte gözaltı süreleri 6 ve 12 günlük sürelerle çıkarılabilmekte; hak arama hürriyeti başlıklı adil yargılanma hakkını düzenleyen Anayasanın 36, temel hak ve hürriyetlerin korunması başlıklı 40’ıncı, masumiyet karinesini düzenleyen 38’inci maddelerine aykırı olarak kamu görevlilerinin rütbelerinin mahkeme kararı olmaksızın idari kararlar ile geri alınmasına imkân tanınmakta ve kamu görevine iade edilmesine karar verilenlerin eski kadro veya pozisyonlarının dışında başka kadro ve pozisyonlara atanabilmesinin önü açılmakta; Anayasanın 36 ve 125’inci maddelerine aykırı olarak suçsuz olduğu ortaya çıkan kişilerin tazminat davası açabilmelerinin önü kesilmekte, cezanın şahsiliği ilkesine aykırı olarak haklarında idari işlem tesis edilen ya da suç soruşturması veya kovuşturulması yürütülenlerin eşlerinin pasaportlarının iptal edilebilmesine olanak tanınmakta; bilgisayar kütüklerinde arama yapılması yetkisi mevcut yasa da hâkime verilmişken özel hayatın gizliliği başlığını taşıyan Anayasanın 20’nci maddesine aykırı olarak Cumhuriyet savcısına da aynı yetki verilmektedir.

Teklifin lehinde ise genel itibarıyla aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir:

15 Temmuz 2016 tarihinde Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) mensuplarının darbeye teşebbüs etmesi neticesinde anayasal bir müessese olan olağanüstü hal ilan edilmiş ve bu sayede başta FETÖ olmak üzere tüm terör örgütleriyle etkin ve kararlı bir mücadele imkânı elde edilmiştir. Olağanüstü hal sonlanmakla birlikte, FETÖ’nün alışlagelmişin ötesindeki yapılanması da dikkate alındığında, terör örgütleriyle mücadelede bir eksiklik yaşanmaması açısından, hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde terör örgütleriyle olağan dönemde de aynı kararlılıkla mücadelenin gerçekleştirilebilmesi için bir geçiş dönemine ihtiyaç bulunduğu aşikardır. Bu yönüyle Teklif, terörle mücadelenin zaafa uğramaması açısından elzem hükümler içermektedir.

Esasen Teklif, gelecekte son darbe teşebbüsüne benzer bir müdahalenin tekrar yaşanmaması için hukuk devleti ilkeleri gözetilerek Anayasa, uluslararası hukuk ve kanunların çizdiği çerçeve içerisinde, bireysel hak ve hürriyetlerin korunması suretiyle bir geçiş dönemi düzenlemesidir. Dolayısıyla getirilen eleştirilerin aksine düzenleme, özünde tüm temel hak ve özgürlükleri koruyucu mahiyettedir.

Teklifle bir yandan terörle mücadelenin nihayete erdirebilmesi açısından soruşturma ve kovuşturmalar ile disiplin soruşturmaları bakımından gerekli olan hükümler ve ihtiyaç duyulan diğer idari tedbirler düzenlenirken, diğer taraftan da hak ve özgürlükleri koruyucu, genişletici, uygulamadaki farklılıkları gideren ve zaten mevzuatta var olan yetkileri somutlaştıran birçok düzenleme bulunmaktadır. Örneğin uygulamadaki farklılıkları gidermek amacıyla valilerin belirli yerlere giriş ve çıkışı sınırlamaya ilişkin zaten var olan yetkileri somutlaştırılmakta ve sınırlandırılmakta, Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararıyla göreve başlayanlar ile kanun hükmünde kararname ile doğrudan göreve iade edilenler arasındaki farklar giderilmekte, usul yasalarında yapılan değişikliklerle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği ihlal kararları dışında dostane çözüm ve tek taraflı deklarasyon gibi usullerle sonuçlandırılan başvurulara ilişkin yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilebilmesi mümkün hale getirilmekte, açık yerlerdeki toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin mülki amirin kararıyla 24.00’e kadar uzatılması imkânı tanınmaktadır.

Başta adli merciler ve kolluk görevlileri olmak üzere düzenlemede kamu görevlilerine verilen yetkiler terörle mücadelede geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan düzenlemelerdir. Kamu görevlilerinin hukuka uygun olmayan eylem ve işlemlerine karşı hak arama ve kanun yolları da açıktır.

Komisyonumuzda yapılan çalışmalar sonunda maddeler üzerindeki değişiklikler ve kabuller aşağıdaki şekildedir:

Teklifin çerçeve 1’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 2’nci maddesi (maddeye bağlı 56/A ve 56/B maddeleri ile birlikte), 56/A maddesinde, askeri mahallerde yapılacak önleme aramalarında özel kanunlarda yer alan düzenlemelerin dikkate alınması amacıyla “özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla” ibaresinin eklenmesi suretiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 3 ila 7’nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 8’inci maddesinde kanun yapım tekniğine uygunluk sağlanması amacıyla yapılan redaksiyon doğrultusunda, 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun farklı maddelerinde yapılan değişikliklerin ayrı çerçeve maddeler altında düzenlenmesi neticesinde, 2911 sayılı Kanunun 6’ncı maddesinde değişikliği öngören düzenleme, çerçeve 8’inci madde olarak kabul edilmiş ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Çerçeve 8’inci maddede yapılan redaksiyon düzenlemesine uygun olarak 2911 sayılı Kanunun 7’nci maddesinde değişiklik öngören düzenleme, çerçeve 9’uncu madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 9’uncu maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 10’uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 10’uncu maddesi, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli general ve amiraller hakkında da yetkili kılınan komutanın soruşturma yapabilmesi için İçişleri Bakanının iznini öngören önerenin kabul edilmesi neticesinde çerçeve 11’inci madde olarak değiştirilerek kabul edilmiştir.

Anayasal düzene karşı işlenen suçlar ile terör suçlarından mahkûm olanlar ile Milli Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti ve iltisakı yahut bunlarla irtibatı nedeniyle kamu görevinden çıkarılanların silah ruhsatlarının iptal edilmesi ve bu silahların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmesi amacıyla yeni madde ihdasına ilişkin önerge kabul edilerek çerçeve 12’nci madde olarak metne eklenmiştir.

Teklifin çerçeve 11’inci maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 13’üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 12’nci maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 14’üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 13’üncü maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 15’inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 14’üncü maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 16’ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 15’inci maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 17’nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 16’ncı maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 18’inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 17'nci maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 19'uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 18'inci maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 20'nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 19'uncu maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 21'inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 20'nci maddesi, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek kamu görevinden, meslekten veya görevden çıkarılan ya da ilişkisi kesilen Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurlarından; haklarında mahkemeler tarafından göreve iade mahiyetinde karar verilenler ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından başvurunun kabulü kararı verilenlerden, eski kadro, rütbe veya unvanına atanması ilgili bakan onayı ile uygun görülmeyenlerin, Dışişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan araştırma merkezlerinde istihdam edilmelerine imkân sağlayan; ayrıca kanun hükmünde kararname hükümlerine istinaden kamu görevinden çıkarılanların başvurularının kabulüne ilişkin Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kararlarının, askeri personel ve emniyet hizmetleri sınıfına dâhil personel ile diğer kamu görevlileri bakımından farklı sonuçlar doğurmasının engellenmesi amacıyla verilen önerenin kabul edilmesi neticesinde değiştirilerek çerçeve 22'nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 21'inci maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 23'üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 22'nci maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 24'üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 23'üncü maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda çerçeve 25'inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin geçici 1'inci maddesi, 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal döneminde yürürlüğe konulan kanun hükümleri ile; Fona, Fonun ilişkili olduğu Bakana ve Fonun kayyımlık yetkisi kapsamında atananlar ve görevlendirilenlere tanınan görev, hak, yetki ve sorumluluklar ile şirket ve mal varlığı değerlerine ilişkin, kefalet ve takip dâhil tüm muafiyetlerin Fonun kayyım atandığı dosyalar bakımından ceza soruşturması veya kovuşturmasının kesinleşmesine ya da satış veya tasfiye işlemlerinin tamamlanmasına kadar uygulanması amacıyla verilen önerenin kabul edilmesi neticesinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin 24'üncü maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda 26'ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 25'inci maddesi, yapılan teselsül doğrultusunda 27'nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklif oy çokluğu ile kabul edilmiş, maddeleri görüşmeler sırasında ve yapılan değişiklikler doğrultusunda redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan
Hakkı Köylü
Kastamonu

Başkanvekili
Yılmaz Tunç
Bartın

Sözcü
Gülray Samancı
Konya

(Bu raporun özel sözcüsü)

Kâtip <i>Belgin Uygur</i> Balıkesir	Üye <i>Ayhan Erel</i> Aksaray (Son toplantıda bulunamadı, muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Abdullah Koç</i> Ağrı (Son toplantıda bulunamadı, muhalefet şerhi ektedir)
Üye <i>Hasan Subaşı</i> Antalya (Son toplantıda bulunamadı, muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Rafet Zeybek</i> Antalya (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Süleyman Bülbül</i> Aydın (Muhalefet şerhim vardır)
Üye <i>Ayşe Acar Başaran</i> Batman (Son toplantıda bulunamadı, muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Emine Yavuz Gözgeç</i> Bursa	Üye <i>Tufan Köse</i> Çorum (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Sabri Öztürk</i> Giresun	Üye <i>Abdulkadir Özel</i> Hatay	Üye <i>Turan Aydoğan</i> İstanbul (Muhalefet şerhim vardır)
Üye <i>Zeynel Emre</i> İstanbul (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Abdullah Güler</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Ahmet Şık</i> İstanbul (Son toplantıda bulunamadı, muhalefet şerhi ektedir)
Üye <i>Mahmut Atilla Kaya</i> İzmir (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Ramazan Can</i> Kırıkkale	Üye <i>Halil Öztürk</i> Kırıkkale
Üye <i>Alpay Antmen</i> Mersin (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Orhan Kırçalı</i> Samsun	Üye <i>Mustafa Arslan</i> Tokat
	Üye <i>Yücel Bulut</i> Tokat	Üye <i>Yusuf Başer</i> Yozgat

MUHALEFET ŞERHİ

AKP Grup Başkan Vekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan tarafından 16 Temmuz 2018 tarihinde **“Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”** adıyla TBMM Başkanlığı’na sunulan ve 19, 20 Temmuz 2018 tarihlerinde TBMM Adalet Komisyonu’nda görüşülerek kabul edilen kanun teklifinin geneli ve maddeleri üzerindeki düşüncelerimize yer vermeden önce Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin birinci partisi konumundaki AKP Grubu ile onları bir süreden beri sürekli destekleyen Meclis’in dördüncü partisi MHP’nin, yeni dönemde uygulayacağı yasama metodunun, bu teklif üzerinden değerlendirilme ihtiyacı söz konusudur. Teklif, MHP destekli AKP iktidarının yeni dönemde Anayasa ve TBMM İçtüzüğü’nü dikkate almaksızın yasama faaliyetini sürdürmeyi planladığını net olarak göstermektedir. Kamuoyuna, Ülkemizin ‘güvenliği’ ile ilgili olarak lanse edilen ancak asıl oluşturdıkları ortak iktidarın devamını sağlamaya yönelik teklif, birbiriyle ilgisi olmayan; valilerin yetkilerinden, özel güvenlik şirketlerinin temizlik işi yapabilmesine olanak sağlayan hükümlere kadar, sistematığı olmayan düzenlemeler içermektedir. AKP’nin 16 yıllık iktidarı süresince uygulamaktan hiç geri kalmadığı ‘torba’ düzenleme şekli bu teklifin de şekline, ruhuna hâkimdir. Ülkemizin temel konu başlıklarından biri olan güvenlik de ne yazık ki ‘torbalanarak’ önümüze getirilmiştir.

AKP’nin iktidarda olduğu süre ile bu teklifte konu yapılan yasalar göz önüne alındığında başka bir gerçekle de karşı karşıyayız. O da, daha önce benzeri yasalarda yapılan değişikliklerin bugün yeniden düzenleniyor oluşudur. Hatırlanacağı üzere Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde 2004, 2005 yılları arasında yeni Türk Ceza Kanunu, yeni Ceza Muhakemesi Usul Kanunu ve Ceza İnfaz Kanunu çıkartılmıştı. Bu yasalar çıkartılırken gözaltı süresinin kısaltılması ile her türlü kötü muamelenin önlenmesi, yargı sürecinin hızlanması, infaz koşullarının insan haklarına uygun hale getirilmesinin amaçlandığı ifade edilmişti. Ancak bugün aynı iktidar tarafından zaman tersine işletilmektedir. 15 Temmuz 2016 tarihindeki FETÖ Darbe Girişimi’nin ardından 20 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen OHAL amacından saptırılarak, Darbe Girişimi’ni yapan FETÖ’nün o güce nasıl eriştiğinin tespiti, devlette nasıl kadrolaştıkları, kimler tarafından yardım edildiği ve kısacası suçun

oluşmasına sebebiyet verenlerin ortaya çıkartılmasından ve bununla birlikte Türkiye’nin darbe hukukundan arındırılmasından ziyade AKP’nin amaç ve düşünceleri doğrultusunda otoriter bir rejimin inşasına girişilmiştir. Evet OHAL bir anayasal uygulamadır ancak yine anayasayla sınırları çizilmiştir; OHAL ile birlikte çıkartılacak kanun hükmünde kararnamelerin anayasaya uygun olması şarttır. Ne var ki OHAL KHK’larıyla Meclis’in yetkisi uzun süre gasp edilmiştir.

OHAL sürecinin demokrasimiz ve hukuk sistemimizde açtığı derin yarayı sarmamız gerekirken, bugün daha zarar verici bir sürecin başlangıcını yaşamaktayız. Yerleştirilmek istenen bu sistem hem soyut hem de somut anlamıyla ‘SİVİL DARBE HUKUKU’dur. Evet OHAL’in kalktığı doğrudur ancak şeklen kalkmıştır; içerik açısından, özellikle 24 Haziran 2018 seçimleri sonrası yürürlüğe giren yeni anayasal sistemle yani cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle birlikte ele alındığında hukuk sistemimize ve devlet yapılanmamıza adeta seri şekilde kurşun sıkılmaktadır. Ne yazık ki her 10 yılda bir darbelerle kesintiye uğrayan hukuk sistemimiz, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 9 Temmuz’da yemin etmesinin hemen ardından bir gün sonra çıkarmaya başladığı ve 12’ye ulaşan, 1530 maddelik değişiklik öngören cumhurbaşkanı kararnameleriyle bir kez daha kesintiye uğramıştır. 15 Temmuz 2016 tarihindeki Darbe Girişimi’ne karşı hep birlikte savunduğumuz demokrasimiz, parlamenter rejimimiz 20 Temmuz 2016 tarihinde yürürlüğe giren OHAL ile sarsılsa da düşe kalka yol almaya çalışırken, bugün tekrardan yere serilerek, bu kez sivil ayakkabılar tarafından ezilmektedir.

Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile OHAL kalıcılaştıran yasa teklifi toplumumuz açısından önemli bir gerçeği bilince çıkartarak, yoğun şekilde savunmayı gerekli kılmaktadır. O da, demokrasi, parlamenter rejimin, hukuk devleti ve anayasal düzen kavramlarının ‘TEK KİŞİLİK BİR OYUN OLMADIĞI’dır. Demokrasi, parlamenter rejim, hukuk devleti, anayasal düzen birey ve toplum arasındaki ilişkilerin yüzyıllardır yaşanan deneyimler sonrası bugün itibarıyla en ideal düzeyde şekillenmiş kavramlardır. Demokrasi, birey hak ve özgürlüklerinin, başkalarının hak ve özgürlüklerini sınırlayıcı, yok edici değil bütünleştirme temelli kolektivizmi; parlamenter rejim, siyasi görüşlerin kutuplaşarak birbirini yok edici değil tartışarak varoluşunu; hukuk devleti, kuralların bir grubun, azınlığın, sınıfın, odağın çıkarlarını değil vatandaş konumundaki herkesi içine alan kümeyi; anayasal düzen, günlük ihtiyaç ve hırsların süreçlere, yaşanacak gelişmelere yön vermesinin değil ilkelerin, evrensel düzeyde tanımlanan hak ve özgürlüklerin teminatı olarak görülmelidir. ‘Tek adamcı’ anlayışa

dayalı yönetim şekilleri tarihe gömülürken yerini demokrasi, parlamenter rejim, hukuk devleti ve anayasal düzen almıştır.

Maddelerin doğru bir şekilde değerlendirebilmesine geçmeden önce OHAL ilanından bugüne kadarki sürecin de muhalefet şerhimiz aracılığıyla kayıtlara geçirilmesinden büyük önem vardır.

I

OHAL İLANI VE GEREKÇESİ

“Anayasa’nın 120. Maddesi ile 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu’nun 3. Maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre, ülke genelinde 21/07/2016 Perşembe günü 01.00.’den itibaren 90 gün süreyle olağanüstü hal ilan edilmesi; Milli Güvenlik Kurulu’nun 20/07/2016 tarihli ve 498 sayılı tavsiye kararı göz önünde bulundurularak Bakanlar Kurulu’na 20/07/2016 tarihinde kararlaştırılmıştır.”

“MGK üyeleri olarak yaptığımız kapsamlı değerlendirme sonunda terör örgütünün bertaraf edilebilmesi için anayasamızın 120. Maddesi uyarında OHAL ilan edilmesini hükümete tavsiye etme kararı aldık. Bakanlar Kurulumuz da Türkiye’de 3 ay OHAL ilan edilmesi kararını aldı. Bu uygulama kesinlikle demokrasiye, hukuka, özgürlüklere karşı değildir. Tam tersine bu değerleri koruma, yükseltme, geliştirme adınadır. Olağanüstü Hal ilanının amacı ülkemizde demokrasiye, hukuk devletine, vatandaşlarımızın hak ve özgürlüklerine yönelik bu tehdidi ortadan kaldırmak için gereken adımları en etkin ve hızlı şekilde atabilmektir” (CB Erdoğan, 20 Temmuz 2016).

II

ANAYASAL ÇERÇEVE VE UYGULAMA

1.- 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin bozduğu **kamu düzenini ve anayasal düzeni** yeniden tesis amacıyla 20 Temmuz 2016’da, Anayasa’nın 120. Maddesi çerçevesinde olağanüstü hal(OHAL) ilan edildi. OHAL önlemleri, yasalar ve Olağanüstü Hal Kanunu yerine büyük ölçüde Anayasa md.121’de öngörülen **kanun hükmünde kararnameler** (OHAL KHK) yoluyla alındı.

2.- OHAL kararnameleri, hazırlanma tarzı, içeriği ve etkileri bakımından, Anayasa’ya aykırılığı ötesinde kitlesel hak ihlallerine ve büyük mağduriyetlere neden oldu. OHAL KHK, 15 Temmuz darbe girişimi ve OHAL ilan gerekçesi ile doğrudan veya dolaylı hiç bir ilişkisi bulunmayan toplumsal kesimleri de hedef aldı. Buna karşılık, gerek KHK’lere gerekse mağdur kişilere karşı yargısal başvuru yolları kapatıldı.

3.- Anayasa Mahkemesi’nin OHAL KHK (kanun hükmünde kararname) üzerinde denetim yapmayı reddetmesini izleyen hafta ve aylarda, KHK uygulaması, sadece Türkiye’nin uluslararası yükümlülüklerine değil, Anayasa’ya da açıkça aykırı bir uygulamaya dönüşerek, OHAL ilanı ile hiç ilgisi olmayan alanlara yayılmaya başladı.

4.- Aykırılık boyutları:

- **Amaç ve kapsam bakımından:** Yapılan düzenlemeler, OHAL ilanını gerekli kılan nedenler ve ulaşılmak istenen amacın dışına çıkmaya başladı: Fethullahçı Terör Örgütü: İlk dört OHAL/KHK ile; **“Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen Fethullahçı Terör Örgütüne (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan”** (KHK/667-23.7.16-670-17.8.16) kişi ve kuruluşlar kaydı, 1 Eylül 2016’dan itibaren, **“Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan”** (KHK/672 -1 Eylül 2016- vd.) kaydı altında on binlerce kişiye uygulanmaya başlandı.

Böylece, KHK/672’den KHK/201’e kadar, FETÖ yerine genel olarak “terör örgütü ve MGK kararı” formülü kullanıldı.

- **KHK niteliğine aykırı düzenleme:** Adından da anlaşıldığı üzere kararname, “kanun hükmünde”, **düzenleyici ve normatif işlem özelliğiyle** kişilik dışı ve genel nitelik taşır. Bununla birlikte, bireysel nitelikte idari işlemler yoluyla yapılması gereken resmî düzenlemeler, özellikle **ek listeler** hâlinde KHK yoluyla yapılmıştır. KHK, bu içerikle anayasal çerçeve dışına çıkmakta; ekli listeler ise, herhangi bir açıklama ya da gerekçe içermemektedir.

- **İşlemin sahibi bakımından:** KHK metni genellikle bir-iki sayfa ile sınırlı tutulup, buna binlerce ismin yer aldığı yüzlerce liste eklenmiştir. **Metin (normatif işlem) ve ek listeler (idari işlem)** şeklinde ortaya çıkan biçim kayması ile **Bakanlar Kurulu toplantı tarihi** ve KHK tarihine ilişkin **zaman kayması** arasında paralellik kurulabilir. Liste ekleme,

KHK niteliği ile bağdaşmadığı gibi, KHK konusunda tek yetkili organ olan Bakanlar Kurulu toplantı tarihi ile KHK Resmî Gazete tarihi farklılaşması da Anayasa'ya aykırıdır. Bu farklılaşma, **ekli listelerin Bakanlar Kurulunca hazırlanmadığı anlamına gelmekte**; bu da başta Başbakan olmak üzere, Bakanlar Kurulu üyelerinin zaman zaman yaptıkları açıklamalar ile teyit edilmiş bulunmaktadır.

“KURUNUN YANINDA YAŞ DA YANIYOR OLABİLİR”

Başbakan, 22 Şubat 2017 günü tv ve internet haber sitelerinin genel yayın yönetmenleriyle yaptığı toplantıda, ihraç edilen kamu görevlileri ve öğretim üyeleri için, “kurunun yanında yaş da yanıyor olabilir. 19 bin civarında göreve dönüş oldu. 100 bine yakın da ‘Bize haksız işlem yapıldı’ diye müracaat var. Böyle yürümeyeceğini gördük. Yeni bir karar aldık. OHAL Denetleme kurulu kurduk. Birkaç haftaya uygulamaya konulacak.

Hatalı işlem olabilir... önümüze gelen binlerce listeyi kontrol edip, doğru yanlış yapıldığını bilemeyiz. Böyle mekanizma yok. Ancak bunlar olduktan sonra haberlerde çıkıyor, ondan sonra haberimiz oluyor... Haksızlıklar varsa düzelecek. Akademik çevrelerde bu şikâyetler geliyor... Kamuoyundaki etkilere göre önlem alıyoruz”¹ .

Başbakan'ın bu beyanından tam bir ay sonra Başbakan yardımcısı N. Canikli, listelerin MİT tarafından hazırlandığını beyan ederek, 16 Nisan oylamasından sonra düzeltme yapılacağı vaadinde bulundu (**22 Mart 2017**).

- Ölçüsüz, konu dışı ve kalıcı düzenlemeler: Konu bakımından; seçim yasaklarından kar lastiğine kadar; süre bakımından, OHAL öncesi olaylar (konular) ve OHAL resmen sona erdikten sonra etki ve sonuçları devam edecek olan kurumsal düzenlemeler; darbe girişimi, **Cemaat** temelinde bir yapılanmaya dayandığı hâlde, **cemiyet** (dernek) eksenli etkinliklerde bulunan laik kesimlere yönelik **fikir ve ifade özgürlüğünü yaptırıma tabi tutan düzenlemeler**; **darbe girişimcilerine karşı mücadeleyi amacından saptırdığı** gibi OHAL'in iktidar partisinin amaçlarına alet edildiğinin göstergesidir.

¹ Sedat Ergin, “Başbakan’dan çarpıcı açıklamalar: Hata oluyor, ama oran yüksek değil”, 23 Şubat 2017, Hürriyet.

5.- İdari ve yargısal başvuru yolları: OHAL, hukuki bir rejim olarak yargısal denetime tabi olduğu hâlde, yargısal denetim dışında tutulan OHAL KHK yasaklamaları, **bilgi edinme hakkı dahil, bütün başvuru yollarını ya tıkadı veya işlevsiz kıldı.** Anayasa Mahkemesi herhangi bir yargısal denetimden kaçınmak için OHAL KHK'lerine anayasaya uygunluk itirazı yapılamaz diyen 148. maddeyi kullandı. Ancak bu gerekçe kabul edilemez çünkü madde, KHK'nin anayasallık denetimini engellemekle birlikte, KHK ile bağlantılı idari işlemlerin idari yargı tarafından denetimini yasaklamıyor.

OHAL-KHK VE AYM'NİN VARLIK NEDENİ

Anayasa Mahkemesi (AYM), 25.7.2016 tarihli 668 ve 669 sayılı Olağanüstü Hal (OHAL) Kanun Hükmünde Kararnameleri (KHK) üzerinde Anayasa'ya uygunluk yönünden denetim başvurularını reddetti (R.G.:4.11.2016). Özetle, “OHAL KHK üzerinde denetim yetkim yoktur” dedi.

Dayanak olarak kullandığı madde: OHAL “kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz”.

“**Lafzi yorum**”, karar bütünü için geçerli.

AYM, söze bağlı yorum ile yetinmeyip “**tarihsel yorum**”a başvuruyor: “*Anayasa koyucunun olağanüstü dönem KHK'lerinin denetiminin yasama organı tarafından yapılmasını istediği açıktır*”. Bunun için madde gerekçesine başvuran AYM'ye göre, “*Bu gerekçe de denetim yetkisinin parlamentoya bırakıldığını göstermektedir.*” (Oysa, yasama denetimi, yargısal denetimin seçeneği değil).

Madde gerekçesi ötesinde, alıntı yaptığı Danışma Meclisi Anayasa Komiyonu Başkanının konuşması için AYM, “*kuralın gerekçesi mahiyetindeki açıklamaları, Anayasa koyucunun olağanüstü dönem KHK'lerinin yargı denetimi dışında bırakılmasını ve bu konuda sadece yasama meclisinin denetiminin varlığını amaçladığını ortaya koymaktadır*” diyor.

Sadece kendisi için **uyguladığı sözel yorumu desteklemek** için sıkça Any. md. 6 ve 11'e vurgu yapan AYM'ye göre, “**Bu hükümler çerçevesinde Anayasa hükümlerinin, Anayasa Mahkemesini de bağladığı ve yargı yetkisinin kaynağını ve sınırlarını belirlediği hususunda kuşku bulunmamaktadır.**”

AYM, “dava açılmaz” kaydına sıkı sıkıya bağlılık kaygısı ile bezediği paragrafların

ardından, “*önceki kararlardan neden ayrıldığını açıklama*” yerine eleştiri yapıyor:

“Anayasa Mahkemesinin, olağanüstü hal KHK’sı şeklinde yapılan düzenlemelerin gerçekten olağanüstü hal KHK’sı niteliğinde olup olmadığını belirlemek için yer, zaman ve konu ölçütlerini esas alarak yaptığı inceleme, KHK kurallarının içeriğinin değerlendirilmesini gerektirecektir. Böyle bir değerlendirme de kuralların, esas bakımından Anayasa’ya uygunluk denetiminin yapılması sonucunu doğuracaktır.” Ve, 1991 ve 2003 kararlarını eleştiriyor: “Anayasa’nın 148. Maddesinin lafzı, Anayasa koyucunun amacı ile ilgili yasama belgeleri göz önünde bulundurulduğunda, olağanüstü dönem KHK’larının herhangi bir ad altında yargısal denetime tabi tutulamayacağı açıktır”.

Buna karşılık, “Anayasa’nın 121. Maddesine dayanılarak olağanüstü halin geçerli olduğu dönem içerisinde çıkarılmış bir olağanüstü hal KHK’sıdır” sonucuna ulaşırken, anayasal çerçevesini teyitten kendini alıkoyamıyor ve yapmaktan kaçındığı denetimi, Yürütme lehine örtülü biçimde olsa da yapmış oluyor.

AYM, ne yapabilirdi?

Israrla ve çok dar anlamda “lafzi ve tarihi” yorum yöntemini, -üstelik tek yanlı olarak kullanan AYM, aslında **sistematiik ve amaçsal yorum** yapmalı idi.

-Neden tek yanlı? Çünkü AYM, “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz” (m.6) ve “Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü” (m.11) hükmünü, yürütme organına değil, sadece kendisine uyguluyor. Bu yanlı yaklaşım, lafzi yorumun değerini de azaltıyor. Fakat buradaki asıl çelişki şu: **çok katı bir sözel yoruma karşın, denetim yasağı kaydı yokluğunu göz ardı etmesi.**

-Tarihi yorum tarzı da yanlı; başlıca iki nedenle: Danışma Meclisindeki konuşmayı, md.148 gerekçesi olarak kabul ediyor. Ama daha önemlisi, 1982 Anayasasında yapılan kayda değer **değişiklikler** hiç yokmuş gibi davranıyor.

Oysa **sistematiik yoruma** başvurabilirdi ve bunu pekiştirmek için **anayasal iyileştirmeleri** kullanabilirdi.

Amaçsal yorum ise, AYM’nin başvurabileceği en güçlü yöntem olurdu; başlıca şu üç nedenle:

-AYM’nin 1991 ve 2003 kararları,

-İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi’nin 1990’lı yıllarda verdiği kararlar.

-Anayasa’da özgürlükler lehine ve iktidarı sınırlayıcı yöndeki değişiklikler: Bu çerçevede, özellikle **bireysel başvuru hakkı**, AYM’nin denetim kararını haklı kılacak başlıca gerekçe olabilirdi. Şöyle ki; KHK uygulamalarından kaynaklanan mağduriyetlere karşı AYM’ye, yüzlerce hatta binlerce başvuru yapılacaktır. Olası mağduriyetlere yol açılmaması için, OHAL kapsamı dışında kalan veya Anayasa’ya açıkça aykırı kuralları iptal etmesi, AYM’nin varlık nedeni gereği olurdu; üstelik, bunun anayasal dayanağı da açık: insan haklarına dayanan hukuk devleti.

-Ulusal üstü başvurunun da önü kesildi: -Anayasa Mahkemesi’ne olduğu gibi- İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi’ne bireysel başvuru yolu, OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu kurma vaadiyle tıkandı.

6.- OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHALİİK), 17 Temmuz 2017 günü başvuruları almaya başladı. KHK/685’te belirlenen çerçeveye göre, OHAL KHK ek listeler yoluyla bütün haklarından yoksun kılınan kişilere tanınan tek başvuru yolu bu. KHK ek listelerinde darbe girişimi ile hiçbir ilişkisi bulunmayan ve sadece siyasal iktidarı elinde tutan çoğunluk partisine muhalif görüşleriyle tanınan binlerce kişinin adı yer almakta.

Komisyon başvurusu ile ilgili olarak iki olumsuzluğa işaret edilebilir:

- Makul süre: Komisyon’un gecikmeli olarak kurulması ve başvuruda makul süre kaydının gözetilmemesi. Başvuru sayısının fazlalığı ise kararların makul sürede verilmesini engelleyecek.

- Başvurucular açısından: Sadece Hükümete muhalif oldukları için görevden alınan kişilerin Komisyon önünde suçsuz olduklarını kanıtlamak zorunda kalmaları, haysiyet kırıcı bir muamele.

Kendisine yapılan başvuruları ancak 4-5 yılda bitirebileceği tahmininde bulunuluyordu. Süre yönündeki tahmin doğrulandı. Ama daha önemlisi, **“onbinlerce yargısız infaz”** dosyasının kaçının hukuk dışı olduğuna karar verdi?²

7.- “Anayasa suçu” ve “OHAL Anayasası”

“Türkiye’de fiili bir durum vardır ve bu çözülmelidir. Ülke yönetimi yasa ve Anayasa’ya uygun değildir. Ve de suç işlenmektedir. Sayın Cumhurbaşkanı, fiili başkanlık

² OHALİİK, bir yılda yapılan başvuruların yaklaşık 1/10’i hakkında karar verdi kabul ettiği dosya sayısı ise, % 1 ile sınırlı.

yapmaktadır. Bu durum Anayasa'ya aykırıdır. Ya dedim, Sayın Cumhurbaşkanı fiili başkanlık zorlamasından vazgeçsin. Ya da dedim, fiili durumun hukuki boyut kazanabilmesinin süratle yöntemleri aransın. Bunları anlamayan varsa, sözüm söz olsun, heceleyle heceleyle, alfabeyi öğretir gibi anlatmaya varım ve hazırım; araba devrilmeden...” (D. Bahçeli, 16 Ekim2016)

Anayasal düzenin işletilmesi, OHAL için geçerli uluslararası asgari standartların başında yer aldığı hâlde, değinilen ortam ve koşullarda hazırlanan ve 16 Nisan günü oylatılan 6771 sayılı Anayasa Değişikliğine Dair Kanun, **OHAL Anayasası**olarak nitelenebilir.15 Temmuz ve OHAL ürünü Anayasa: 16 Nisan 2017’de oylanan 6771 sayılı Kanun için ilk işareti, 16 Ekim 2016’da “Anayasa suçu işleniyor” diyen Bahçeli verdi. “OHAL’de Anayasa değişikliği” nin sakıncalarına dikkat çekenlere, zamanın Başbakanı, **“OHAL’de Anayasa referandumu yapacak değiliz ya”** sözleri ile yanıt verdi. Aynı kişi, Anayasa oylamasından sonra, **“70 günde %30’luk desteği %51,4’e çıkardık”** sözleri ile, “OHAL ve evet” arasındaki bağlantıyı itiraf etti.

Kısacası, OHAL istismar edilerek **“istismarcı anayasa değişikliği”** gerçekleştirildi. (On binlerce kişinin “yargısız infazı”, yüzbinlerce çocuğun istismar edilmesine yol açtı.)

“Devleti bekası gerekçesi (1): “Devletin bekası” adına seçmenlerden oy istenilen Anayasa değişikliğinin yürürlüğe girmesi, 3 Kasım 2019 sonrasına bırakıldı. Buna karşılık, Cumhurbaşkanı’nın partisine dönüşü ve yargı üst örgütünün HSK olarak istediği yapılandırması, bir ayda sağlandı. Eğer gerçekten Devlet tehlikede idiyse, neden Anayasa’nın **yürürlüğe girişi** 2,5 yıl sonrasına bırakıldı?

Değişiklik de Anayasa’ya aykırı: OHAL altında serbest tartışma ortamı bir yana, 6771 sayılı Kanun, Anayasa ihlal edilerek kabul edildi. Medya tekeli yoluyla anayasal ve siyasal kavramlar kirletildi.

Anayasal OHAL

21 Temmuz 2016’dan itibaren uygulanan OHAL ise, FETÖ terör örgütü bahanesi ile, AK Parti **muhafiflerini “yok etmek” ve yürürlükteki anayasal düzeni ortadan kaldırmak amacıyla kullanıldı.** Bunlarla yetinilmedi; OHAL, **24 Haziran seçimlerinde** de “Cumhur İttifakı” hizmetine kondu. Kanun Hükmünde Kararnameler (HKH) yoluyla, insanlık tarihinin, en büyük kıyımı için hukuk araçsallaştırıldı.

Kısacası, **Tanzimat-Meşrutiyet ve Cumhuriyet çizgisindeki siyasal-anayasal kazanımlar, OHAL istismar edilerek yok edildi.**

8.- Yasalaşan KHK :“Bu KHK’lerde olduğu gibi kişileri isimleri ile sayan, kişiye/kişilere özel çıkarılmış ve hiç bir nesnel gerekçeye, yargı kararına dayanmadan cezalandıran bir ‘yasa’ söz konusu olamaz. Şekli anlamda yasa olarak kabul edilse dahi TBMM, cezalandırma yetkisi kullanamayacağı gibi, kişiye özel yasa da çıkaramaz. Bu yasalar, bir yasanın taşıması gereken temel nitelikleri yansıtmamaktadır.

9.- 24 HAZİRAN SEÇİMLERİ: 6771 sayılı Kanun ile 6 ay içinde Anayasa değişikliğine uyum yasaları çıkarma gereğini yerine getirmedikleri gibi seçimleri 24 Haziran 2018 tarihine alarak, eylemli Anayasa ihlali de yapıldı.

ANAYASA’NIN AÇIKÇA İHLALİ

6771 sayılı Anayasa değişikliğine ilişkin Kanun Geçici md.21/A’ya göre,

1) “*Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren en geç altı ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi bu değişikliklerin gerektirdiği Meclis İçtüzüğünü ve kanuni düzenlemeleri yapar*”.

2) “*Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 nci yasama dönemi milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi 3/11/2019 tarihinde yapılır.*”

3) “*Meclisin seçim kararı alması halinde 27 nci yasama Dönemi milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır*”.

TBMM’de 24/4/18 tarihli seçim kararı, bu anayasal düzenlemeye açıkça aykırı. Altı aylık sürede düzenleme yükümlülüğünü 12 ayda bile yerine getirmeyen Meclis, seçimleri 16 ay öne çekmekte sakınca görmedi.

Anayasal yükümlülüğü yerine getirmemesi, **ihmal yoluyla anayasaya aykırılık** oluşturmakta; bu ihmali gecikmeli de olsa telafi etme yerine seçimleri yenileme kararı alması, “**eylemli**” **anayasaya aykırılık** durumu oluşturmakta.

ANAYASA’YA AYKIRI TASFİYE KARARNAMESİ

Yasa tasarısı ile, “yasama yetkisi”nin, yani “Meclis İçtüzüğünü ve kanuni düzenlemeleri yapma” yetkisinin, Anayasa md.7’ye aykırı bir biçimde Hükümete devri sözkonusu.

Kanun-i Esasi’den bu yana oluşan anayasal kurum ve kurallar ile denge-denetim düzeneğini tasfiye için, “ilkeler ve yetki süresi” başlıklı md.2; “*Bakanlar Kurulu bu Kanuna göre verilen yetkiyi kullanırken; yürürlükteki kanun ve kanun hükmündeki kararnamelerin 6771 sayılı Kanuna uyumlu hale getirilmesini, kamu hizmetlerinin verimli, süratli ve etkin bir şekilde yürütülmesi ile hizmetin özelliği ve gereklerine uygun düzenlemeler yapılmasını, ...*” öngörüyor.

Burada, başlıca üç temel sorun öne çıkıyor:

-TBMM, 12 aydır ihmal ettiği ve kullanmadığı yetkisini, Bakanlar Kurulu’na bir ay gibi sıkıştırılmış bir zaman diliminde kullanması için devretti. (Haliyle bu yetkiyi, tıpkı OHAL KHK’lerde olduğu gibi fiilen bürokratlar kullandı).

-Yetki kanunu çıkaran 26. Dönem TBMM, yetki kanununa dayanılarak çıkarılacak kararnameleri denetleyemeyecek ve yasalaştıramayacak.

-Anayasa Mahkemesi, yetki kanunu ve bu çerçevede çıkarılacak kararnameler üzerinde -iş işten geçmeden- anayasallık denetimi yapamayacak.

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ: TAM BİR YANILSAMA

Kanun Tasarısı genel gerekçesine göre; “21/1/2017 tarih ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 18/19/1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında değişiklik yapılmış ve yapılan değişikliklerle, parlamenter hükümet sistemi yerine cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi getirilmiştir”.

Seçimler için en güçlü slogan olarak kullanılan ‘Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ kavramının resmileştirilmesi, gerçek durumu değiştirmez. Çünkü;

- Bir kez, anayasa hukukunda böyle bir kavram yok. Ama olsa da fark etmez; çünkü Hükümeti ortadan kaldırmak, 6771 sy.lı Kanun’un öncelikli amacı.

-Cumhurbaşkanlığı ise, örtülü bir biçimde kaldırıldı. “Cumhur” başkanlığı, “parti”

(halkın bir kısmı) başkanlığına indirgendi. Uygulama ise, bunu teyit etti.

-Ya sistem? “Eşgüdüm içerisinde işleyen kurumlar bütünü” şeklinde tanımlanan sistem ile 6771 sayılı Kanun düzenlemesi arasında bir ilişki yok. Zira bu metnin özü, kurumlar eşgüdümünü değil, bütün kurumları bir kişinin güdümüne koyma hedefini yansıtıyor. Anayasal düzlemde hukuki öngörülebilirlik ve hukuki güvenlik ilkelerinin ikinci plana atılması da, güdümlü yapıyı pekiştiriyor.

Özetle, hükümetin, cumhurbaşkanlığının ve sistemin olmadığı bir düzenlemeyi, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi olarak adlandırmak, bir yanılsama, hatta yalanın resmileştirilmesi ötesinde bir anlam taşımaz.

Yetki devri

TBMM, yenileme kararı aldıktan sonra 7142 sayılı yetki kanunu ile kendi yetkisini, Anayasa’ya aykırı bir biçimde Bakanlar Kurulu’na devretti.

Seçimleri erkene almak için gerekçe gösterilmediği halde, Devlet olanakları kullanılarak OHAL ortam ve koşullarında yürütülen seçim kampanyasında da seçmenden “**devletin bekası**” adına oy istendi.

Kampanya sırasında, “Cumhur İttifakı” karşıtları ile teröristler arasında sürekli “iltisak”! kurulmaya çalışıldı.

Bakanlar Kurulu yetkilerinin Cumhurbaşkanına devri, TBMM tarafından yapılması gerekiyor iken, KHK yoluyla, yani yine Bakanlar Kurulu tarafından yapıldı.

‘OHAL uzatılmayacak’ dendi, ama...: 4/6/18 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında kararlaştırıldığı halde 8/7/18’de yayımlanan KHK/701 ek listesinde **18.632 kamu görevlisinin** adı yer alıyor. ‘OHAL kalkacak’ sloganı ile seçmenden oy isteyen Hükümet, KHK yayımını neden seçim sonrasına bıraktı?Bakanlar Kurulu toplantısı ile Resmi Gazete tarihi arasındaki beş haftalık fark, KHK adı altında yürürlüğe konulan düzenleyici işlemi Anayasa’ya aykırı bir hale getirmekte; OHAL’i kaldırma vaadiyle seçmenlerden oy istendiği halde, seçimler sonrası 18.632 kişinin hiçbir gerekçe gösterilmeden bütün anayasal haklarından yoksun bırakılması, siyasal sorumluluğu beraberinde getirdiği gibi seçimlere gölge düşürücü bir tasarruf olmuştur.

Teklifin maddelerine ilişkin görüşlerimiz aşağıdaki gibidir:

Teklifin 1. Maddesi ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nun, valilerin görev ve yetkilerini düzenleyen 11’inci maddesinde değişiklik öngörülmektedir. Yapılan değişiklikle valilere, “kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hallerde onbeş günü geçmemek üzere ildeki belirli yerlere giriş ve çıkışı kamu düzeni ya da kamu güvenliğini bozabileceği şüphesi bulunan kişiler için sınırlayabilme; belli yerlerde ve saatlerde kişilerin dolaşmalarını, toplanmalarını, araçların seyirlerini düzenleyebilme veya kısıtlama ve ruhsatlı da olsa her çeşit silah ve merminin taşınması ve naklini yasaklayabilme” yetkisi veriliyor. Söz konusu yetki Anayasa’nın ‘Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması’ başlıklı 13, ‘Temel hak ve hürriyetlerin kullanımının durdurulması’ başlıklı 15, ‘Kişi hürriyeti ve güvenliği’ başlıklı 19 ve ‘Yerleşme ve seyahat hürriyeti’ başlıklı 23’ncü maddelerine aykırılık taşımaktadır. Tarafı olunan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 15. maddesi çizilen çerçevede “bir sıkıyönetim ya da olağanüstü hal ilanı” olmadığı durumda, yaşam hakkı, özgürlük ve güvenlik hakkı, seyahat özgürlüğü, mahkemeye erişim hakkı ve eğitim hakkı gibi yasal ve anayasal hakların sürekli olarak ihlaline yol açacak böylesi bir yetkinin valiler tarafından kullanılması, valilere böyle bir yetki verilmesi hukuka aykırıdır. Valilerin, söz konusu kısıtlama ve yasağı koyabilme kriteri ise ‘ciddi belirti’ ifadesine bağlanmış. Kanunların genel, anlaşılabilir, açık olması şartı dikkate alındığında ‘ciddi belirti’ ifadesi, bir kamu görevlisine kamu gücünü sübjektif şekilde kullanma yetkisinin verilmesi anlamına gelmektedir. Söz konusu yetki ile valiler, bu teklif kapsamında kaldırılan sıkıyönetim komutanının yerine geçirilmiş olmaktadır.

Teklifin 2. Maddesi ile Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu’nun 56/b olarak eklenen ve önleme araması olan hükümde askerî mahallerde “önleme araması” aldı altında askerî birlik komutanının veya askerî kurum amirinin ya da hukuk hizmetleri başkanının veya birim amirinin yazılı emri yeterli sayılıyor. Sulh ceza mahkemesi kararı olmaksızın ilgili askerî amirlere yurttaşların üstlerini, araçlarını, özel eşyalarını arama yetkisi veriliyor. Maddenin uygulamada karşılığı, askeri mahallerde sıkıyönetimdir. Madde ile yargı organı uhdesindeki bir yetkinin devri söz konusudur ki bu da Anayasa’nın en temel ilkesi olan kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırılık taşımaktadır. Madde ayrıca Anayasa’nın ‘Özel hayatın gizliliği ve korunması’ başlıklı 20, ‘Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması’ başlıklı 13’ün maddelerinde aykırıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 8’inci maddesindeki

“Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna, haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.” hükmü dikkate aldığımızda maddenin AİHS de aykırı olduğu görülmektedir.

Teklifin 8. Maddesi ile 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun 6 ve 7’nci maddesinde düzenlemeye gidilmiş ve anayasal bir hak olan ‘Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı’nın keyfi şekilde sınırlandırılmasına, hatta engellenmesine yol açacak bir hüküm konulmuştur. Değişikliğin nedeni Anayasa Mahkemesi’nin 28/9/2017 tarihli ve E.: 2014/101, K.: 2017/142 sayılı Kararı ile “...ve vatandaşların günlük yaşamını zorlaştırmayacak...” ibaresi iptal etmesi üzerine yapılmış. Ancak ‘aşırı ve katlanılmaz derecede’ ifadesi eklenerek Anayasa Mahkemesi’nin kararı arkadan dolaşmış. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun 6’ncı maddesinin ikinci paragrafına eklenen “, vatandaşların günlük yaşamını aşırı ve katlanılmaz derece zorlaştırmamak” ifadesi, kanunların genel, anlaşılabilir, açık olması şartıyla da çelişmektedir. Muğlak ifadelerle anayasal bir hak olan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına keyfi şekilde müdahale edilme yolunu açan madde hükmü, Anayasamızın ‘Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması’ başlıklı 13, ‘Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti’ başlıklı 26, ‘Hak arama hürriyeti’ başlıklı 36’ncı maddelerine de aykırılık taşımaktadır. Anayasamıza aykırılıklar taşıyan bu düzenleme, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin kararlarıyla da çelişmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Oya Ataman/Türkiye dosyası ve benzeri içerikli dosyalardaki incelemesinde ‘demokratik toplumun önemli yapı taşlarından olan toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin gündelik yaşamı bir miktar zorlaştırmasının hoşgörülle karşılanması gerektiğine’ vurgu yapmıştır. Madde kapsamında 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun 7’nci maddesine eklenen ilk fıkrayla da gece vakti yapılacak toplantı ve gösteri yürüyüşlerine keyfi sınırlama öngörülüyor.

Teklifin 9. Maddesi ile 2937 sayılı MİT Kanunu’nun 30’uncu maddesine ekleme yapılarak, MİT’in taraf olduğu davalarda arabuluculuk usulünü uygulamayacağı hüküm altına alınıyor. Hali hazırda yürürlükte olan 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun dördüncü bölümünde “Bilgi Edinme Hakkının Sınırları” başlıklı 16. Maddesi “Açıklanması hâlinde Devletin emniyetine, dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine açıkça zarar verecek ve niteliği itibarıyla Devlet sırrı olan gizlilik dereceli bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır.” ve 18’inci maddesinde “Sivil ve askerî istihbarat birimlerinin

görev ve faaliyetlerine ilişkin bilgi veya belgeler, bu Kanun kapsamı dışındadır. Ancak, bu bilgi ve belgeler kişilerin çalışma hayatını ve meslek onurunu etkileyecek nitelikte ise, istihbarata ilişkin bilgi ve belgeler bilgi edinme hakkı kapsamı içindedir.” ifadeler gizlilik derecesinde bilgilerin Bilgi Edinme Hakkı’na girmeyeceğini açıkça belirtilmektedir. Buna karşın getirilen bu düzenleme hukuki denetim olanaklarını da zorlaştırmaktadır. Düzenleme aynı zamanda Anayasa’nın 36’ncı maddesinde açıklanan “Hak arama hürriyeti” maddesi ile Anayasa’nın 125’inci maddesinde belirlenen “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.” hükmüne de aykırıdır. Madde ile MİT Kanunu’nun 30’ncu maddesine eklenen diğer fıkayla da MİT, Bilgi Edinme Kanunu kapsamı dışında tutuluyor. Bu da Anayasa’nın 74’üncü maddesinde açıklanan ‘Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı’yla düzenlenen haklara aykırıdır. Düzenlemeyle, istihbari konularda soruya cevap verme yükümlülüğü olmayan MİT, idari ve mali konularda da şeffaflıktan muaf tutuluyor. Teklifin genel ve madde gerekçelerinde, mantıklı bir izahat sunulmaması düzenlemenin amacının net anlaşılmasından yol açmıştır.

Teklifin 11. Maddesi ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’na geçici madde eklenerek, Ceza Muhakemesi Kanunu’nda 24 saat olan gözaltı süresi, Türk Ceza Kanunu’ndaki belli suçlar ve Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçlar yönünden 48 saate çıkartılıyor ve toplu olarak işlenen suçlarda dört gün olarak düzenleniyor. Ayrıca, gerek görülmesi halinde iki defa uzatılabileceği hüküm altına alınarak, 48 saatlik gözaltına tabi dosyalarda gözaltı süresi 6 güne, toplu olarak işlenenlerde ise 12 güne kadar uzatılabiliyor. Olağanüstü hal dönemlerinde geçici olarak getirilen gözaltı sürelerinin uzatılması, bu maddedeki hükümle belli suçlar için kalıcı hale getirilmiş oluyor. Gözaltı işlemi bu süreler itibarıyla bir şekilde cezalandırmaya dönüşüyor. Anayasa’nın 19’uncu maddesindeki “Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal ve savaş hallerinde uzatılabilir.” hükmü dikkate alındığında, dört gün içinde hakim önüne çıkarılacak şüphelinin hakim tarafından ya hürriyetinin kısıtlanması ya da serbest bırakılması öngörülmektedir. Bu durum ancak olağanüstü hal ve savaş hallerinde uzatılabiliyor. Maddeyle getirilen bir diğer hüküm ise gözaltı sürelerinin uzatılma yöntemi. Ceza Muhakemesi Kanunu’na göre gözaltı sürelerini uzatma kararı her seferinde tek gün şeklinde uygulanmakta ve dolayısıyla her 24 saatte bir

Cumhuriyet Savcısına şüphelinin durumunu değerlendirme zorunluluğu getirilmekte iken bu değişiklikle tek seferde 4 gün birden uzatma yolu açılıyor. Şüphelinin aynı olayla ilgili yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında bu işlem, Cumhuriyet savcısı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri üzerine kolluk tarafından yapılabilecek. Düzenlemeyle belli suçlara ilişkin tutukluğu inceleme süreçleri de değiştiriliyor ve Ceza Muhakemeleri Kanunu’nda, 30 günlük süreler kişi veya müdafiyi dinleme suretiyle yapılan değerlendirme “Tutukluluğun incelenmesi 30’ar günlük sürelerde dosya üzerinden, 90’ar günlük sürelerde kişi ve ya müdafiyi dinlemek suretiyle re’sen yapılır” şeklinde değiştiriliyor. Yapılan düzenlemelerin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne Türkiye’den yapılan başvurularda en fazla oranı tutan ‘adil yargılama hakkının ihlali’ dosyalarını da artıracakı kesindir. Madde kapsamındaki tüm düzenlemeler, Anayasamızın ‘Kişi hürriyeti ve güvenliği’ başlıklı 19’ncu maddesine, Ceza Muhakemesi Kanunu’na, evrensel hukuk ilkelerine ve tarafı olduğumuz sözleşmelere açıkça aykırılık taşımaktadır.

Teklifin 12’inci Maddesi ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun ‘Arama kararı’ başlıklı 119’uncu maddesinin beşinci fıkrasında değişikliğe gidilerek, askeri mahallerdeki aramalarda adli kolluk görevlilerinin bulunması öngörülmüştür. Değişiklikle, ‘gecikmesinde sakınca bulunan hallerde’ Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle askeri makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri tarafından arama yapılmasının yolu da açılıyor. Meri mevzuatta yer alan “Askerî mahallerde yapılacak arama, Cumhuriyet savcısının istem ve katılımıyla askerî makamlar tarafından yerine getirilir.” hükmü dikkate alındığında, adli kolluğun askeri mahallerde aramalara dahil olması, askere karşı güvensizliğin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu teklif ile kurumların eşgüdümü yerini birbirlerine güvensizliğe bırakacaktır. Teklifin genel gerekçesinde yer alan FETÖ/PDY tehlikesi ve devam eden soruşturmalar sebebiyle bu teklifin hazırlanmış olması, tehlikenin hala yetkililer tarafından tam olarak algılanmadığını gösterir. Geçmişte Gülen Cemaati, bugün ise FETÖ/PDY olarak adlandırılan yapıya iltisaklı yargıç ve emniyet mensuplarının gerçekleştirdiği ve bugün kumpas olduğu artık siyasi erk tarafından da kabul gören Ergenekon Balyoz, Askeri Casusluk vb. davalarında yapılan aramalar ortadadır. Bu ve benzeri kumpas davalarında yaşanan usulsüzlükler göstermiştir ki bahse konu örgüt nihai emelleri için önünde engel gördüğü kişileri ve kurumları mesnetsiz ifade ve ihbarlarla zan altında bırakmış, bahse konu teklif ile askeri mahallerdeki aramalarda adli kolluk gücünün kullanılması ayrıca bir şekilde askeri mahallerde düzeni ve disiplini aksatacaktır. Askerin, emniyet güçlerinin kullanımındaki bina ve tesislerde yapılan aramalara eşlik etmesi ne kadar sorunlu bir durum ortaya çıkaracaksa,

emniyet güçlerinin askeri mahallerdeki aramalara eşlik etmesi de o kadar sorunlu olacaktır. Aramalar sırasında yetki karmaşası oluşturması da olasıdır.

Teklifin 13'üncü Maddesi ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 'Elkoyma kararını verme yetkisi' başlıklı 127'nci maddesinin altıncı fıkrasında değişikliğe gidilerek, askeri mahallerde yapılacak el koyma işleminde, adli kolluk görevlilerinin bulunması öngörülmüştür. Değişiklikle, 'gecikmesinde sakınca bulunan hallerde' Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle askeri makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri tarafından arama yapılmasının yolu da açılıyor. Meri mevzuatta yer alan "Askerî mahâllerde yapılacak elkoyma işlemi, Cumhuriyet savcısının istem ve katılımıyla askerî makamlar tarafından yerine getirilir." hükmü dikkate alındığında, adli kolluğun askeri mahallerde elkoyma işlemine katılması, askere karşı güvensizliğin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Askerin, emniyet güçlerinin kullanımındaki bina ve tesislerde yapılan aramalara eşlik etmesi ve akabinde el koyma işlemi yapması geçmişte yaşanan bir takım olumsuz vakaları gündeme getirmektedir. FETÖ/PDY karşısında alındığı iddia edilen bu uygulama hafızalarda tazeliğini koruyan Kozmik Oda aramalarını dikkate getirmekte, Milli Güvenliği yakinen ilgilendiren mahrem bilgilerin dönemin FETÖ/PDY mensubu yargı mensupları ve emniyet güçleri vasıtasıyla adli soruşturma ile ele geçirilmesi ve başta yabancı ülkeler olmak üzere terör örgütlerine servis edilmesi belleklerdeki yerini korumaktadır. Bu teklif ile elkoyma işleminde önem ve mahiyeti Milli Güvenliği ilgilendiren materyal ve belgelerin korunması muğlak bırakılmış ve önemli bir çekince oluşturmuştur. Elkoymanın savcı nezareti dışında bugünün şartlarında yapılmasını sağlayacak bu uygulama kurumlar arası güvenin zedelenmesi dışında, ülke içinde vatandaşın kurumlara güvenini ve hatta devlete bağlılığını sorgulayacaktır. Teklifin 12'nci ve 13'üncü maddeleri ile askeri mahalde savcı nezareti gerekmezsizin adli kolluk bir kuvvet komutanını dahi arayabilecektir.

Teklifin 14'üncü maddesi ile, 5271 sayılı Kanunun 134'üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Cumhuriyet savcısının istemi üzerine" ibaresi "hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından" şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkra da yer alan "hâkim tarafından" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu ifade ile hakim güvencesi ortadan kaldırılmaktadır. Burada Cumhuriyet Savcısı ve soruşturmada adli kolluğun amiri olması sıfatıyla, görevin kötüye kullanılma olasılığı mevcuttur. Aynı fıkraya eklenen ifadeler

ile Anayasa'nın 20'nci maddesi ikinci fıkrasında yer alan “Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.” hükmü birbiri ile çelişmektedir. Yasalar hiyerarşisinde yasaların anayasaya uygun olması gerekmektedir. Savcılara hakim yetkisi verilmektedir, bu uygulama hakim tarafsızlığını etkisizleştirir. Teklifin ikinci fıkrasına "bilgilere ulaşılamaması" ibaresinden sonra gelmek üzere "ya da işlemin uzun sürecektir" ibaresi eklenmesi ise bilgisayarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma keyfi uygulamaya dönüşecektir. Adli kolluk arama esnasında verileri kopyalama işini ilerleyen süreçte yapmak için verinin bulunduğu cihaza el koyacaktır. Cihazda bulunan bilginin soruşturma ile ilgisi olup olmadığı dışında, içeriğindeki kişisel veriler ve özel hayata ait bilgilerde kopyalanacaktır. Mevcut uygulamada ise kolluk kuvvetleri, adli kolluk, polis bilgisayar veya cep telefonunun imajını alacak hâkim kararı olmadan bunlarda çözümleme yapılamıyordu. Bu teklifle anayasal güvence olan “hâkim” kararı ibaresi çıkartıldığında hâkim kararı olmadan vatandaşların bilgisayar ve telefonlarındaki her tür verinin imajı alınacak, bu imajların alınması hâlinde çözümlemeleri yapılabilecek ancak bu veriler günümüz dijital dünyasında hızla farklı kişilerin ulaşımına çok hızlı bir şekilde ulaşabilir. Bu durum hakim kararı olmadan başlanan çözümleme ve kopyalamada kişisel verilerin ve özel hayata dair bilgilerin ifşasına sebep olacaktır. Bu ifşanın sorumluları hakkında hiçbir ağır yaptırım teklifte öngörülmemiştir. Bu durum taraf olunan uluslararası anlaşmalara ve Anayasa'da açıkça belirtilen “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir.” İfadesinin yer aldığı 20'nci maddeye, “Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.” İfadesinin bulunduğu 19'uncu maddeye aykırılık arz etmektedir.

Teklifin 18. Maddesi ile 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasına eklenen cümleyle, kamu görevinden çıkartılan asker kişilerin askeri rütbelerinin, mahkeme kararı aranmaksızın karar tarihinden geçerli olmak üzere geri alınmasını öngörülmektedir. Mahkeme kararı aranmaksızın kişinin rütbelerinin geri alınması adil yargılanma ve savunma hakkının ihlali anlamı taşımaktadır. Düzenleme sadece rütbesi geri alınan asker kişinin etkilenmesiyle sınırlı kalmayacak, birinci derece yakınlarının da belli haklardan mahrum kalmalarına yol açacaktır. İdari bir kararla cezalandırmanın asıl muhatabın dışındaki kişilere de yansımaları kaçınılmazdır.

Teklifin 19. Maddesi ile 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 10'ncu maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek, kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişkisi kesilenlerden Olağanüstü Hal İşlemlerini İnceleme Komisyonu tarafından başvurusu kabul edilenlerin, işlerine geri dönüşleri düzenlenmektedir. Kamudan ihraç kararı geri alınan kişilerin, eski kadro ve pozisyonlarının dışında başka kadro ve pozisyona atanabilmelerinin yolunu açan değişiklik, bu kişilerin mali ve sosyal haklarını faiziyle alabilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmalarının önüne de kesmektedir. Yükseköğretim kurumlarında ayrıca kişilerin başka şehirlere gönderilmesi de söz konusudur. Maddeyle getirilen hükümler suçsuzluğu ispat edilen kişilerin mağduriyetlerini gidermek bir yana yeni mağduriyetlere neden olacaktır. İktidar partisinin getirdiği teklifteki bu madde, hukuk devleti ilkeleriyle aykırılık taşımaktadır. Bu nedenlerle Komisyona maddede değişiklik yapılarak, suçsuzluğu kanıtlanmış kişilerin işlerine dönüşlerinde mağduriyet yaşamamaları için aşağıda önerdiğimiz teklif reddedildi. Komisyona önerdiğimiz, reddedilen teklifimiz şöyledi:

MADDE 19- 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair 10 ncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişkisi kesilenlere ilişkin başvurunun kabulü halinde karar, kadro veya pozisyonunun bulunduğu kuruma, yükseköğretim kurumlarında kamu görevinden çıkarılan öğretim elemanları için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na bildirilir. Kamu görevine iade edilmesine karar verilenlerin, kadro şartı aranmaksızın eski kadro veya pozisyonuna atanması esastır. Kurumlar, bildirim veya atama teklif tarihini takip eden otuz gün içerisinde atama işlemlerini tamamlar. Bu kapsamda yer alan personele ilişkin kadro ve pozisyonlar ilgililere ilişkin atama onaylarının alındığı tarih itibarıyla diğer kanunlardaki hükümlere bakılmaksızın ve başka bir işleme gerek kalmaksızın ilgili mevzuatı uyarınca ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılır. Söz konusu kadro ve pozisyonlar, her hangi bir şekilde boşalmaları halinde başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. Atama emri, ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgililere tebliğ edilir. Tebliğ tarihini takip eden on gün içerisinde göreve başlamayanların bu maddeden doğan atanma hakkı ile mali hakları düşer. Kamu kurum ve kuruluşları atama ve göreve başlatma işlemlerinin sonucunu, işlemlerin tamamlanmasını takip eden onbeş gün içinde

Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. İlgililerin kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin kanun hükmünde kararname hükümleri, bu fıkra da belirtilen kişiler bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmış sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarılma tarihlerini takip eden aybaşından göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları yasal faiziyle ödenir.”

Teklifin 20. Maddesi ile 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 10’ncu maddesine 10/A maddesi eklenerek, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilmesi sebebiyle kamu görevinden, meslekten veya görevden çıkarılan ya da ilişkisi kesilen subay, astsubay, uzman jandarmalar ile Emniyet Genel Müdürlüğünde emniyet hizmetleri sınıfına tabi olanlardan, haklarında mahkemeler tarafından göreve iade mahiyetinde karar verilenler ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından başvurunun kabulü kararı verilenlerin, işlerine dönüşleri düzenlenmektedir. Değişiklikle geri dönenlerin eski kadro, rütbe ve unvanlarına atanmaları ilgili bakanın inisiyatifine bırakılmış durumdadır. İlgili bakan bu kişileri isterse kurum bünyesinde oluşturulacak araştırma merkezin değerlendirebilecektir. İçinde bulunduğumuz hukuk uygulaması ve psikolojik ortam düşünüldüğünde terör örgütü üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle ihraç edilenlerin, mahkemece veya her ne surette olursa olsun görevini iade edilmesi oldukça güçtür. Bu durum, göreve iade edilenlerin oranından da anlaşılmaktadır. Buna rağmen iade edilenlere vebalı muamelesi yapıp, bulundukları kadro, rütbe ve makama değil de araştırma merkezi adı altındaki birimlerde görevlendirilmeleri ve bu araştırma merkezleri bünyesinde farklı illerde gönderilecek olmaları aslında yine yargı kararına bütünüyle uyulmadığı ve hak ihlali yapıldığı anlamı taşımaktadır. Bu kişiler, mali ve sosyal haklarını yasal faizi ile alamayacakları gibi yasal hakları olan tazminat talebinden de vazgeçmek zorunda kalacaklardır. Bu düzenleme Anayasamızın 40’ncı maddesine açıkça aykırılık taşımaktadır. Anayasamızın 40’ncı maddesindeki “Kişinin, resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır” hükmü dikkate aldığımızda, maddenin geçerliliğinin olamayacağı görülecektir.

Teklifin 22’nci Maddesi ile 24 Aralık 2017 tarihinde 696 sayılı OHAL KHK ile 27 Haziran 1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede yapılan ve taşeron uygulaması kapsamında il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşlarda ve bunların üyesi bulunduğu mahalli idare birliklerinde personel çalıştırılması konusundaki hükmün özel güvenlik kısmıyla ilgili bir değişiklik yapılıyor. Teklifin görüşmeleri sırasında düzenlemenin hangi amaçla yapıldığı, teklif sahiplerine sorulduğunda izah edilememiştir.

Teklifin 23. Maddesi ile 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye geçici bir madde eklenerek, 20 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen ve 7 kez uzatıldıktan sonra 19 Temmuz 2018 tarihi itibarıyla sona eren olağanüstü hal uygulamasının 3 yıl daha sürmesini düzenlemektedir. Bu madde, olağanüstü hal dönemindeki gibi idari kararlarla ihraçların devam etmesi amaçlandığı gibi ihraç edilenlerin işlerinin dışında sosyal birçok hakkından mahrum kalmasını da içermektedir. Dolayısıyla olağanüstü hal uygulaması kalkmış değildir. Geçici bir süre ile sınırlı olması gereken olağanüstü hal uygulamasının bu maddeyle kalıcı hale getirilmesinin, hukuk düzenimiz açısından aykırılık taşıdığı tartışmasız bir gerçektir. Düzenleme Anayasa madde 125, “Yargı yolu”; madde 40, “Temel hak ve hürriyetlerin korunması”; madde 38, dördüncü fıkra masumiyet ilkesi; madde 38, altıncı fıkra, ceza sorumluluğunun şahsiliği; madde 139, madde 22, “Haberleşme hürriyeti”; madde 22, ikinci fıkra, hâkim kararı olmadan haberleşme hürriyetini engelleme; madde 138, madde 13, madde 36, “Hak arama hürriyeti”ne aykırıdır.

Teklifin 23’üncü Maddesi’nde yer alan Geçici Madde 1 ile 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanmasına ilişkin hükümle, uygulamanın gelecek üç yıl boyunca da devam etmesi öngörülüyor. Olağanüstü Hal isim olarak kalkmış ancak içerik olarak uzatılmıştır. Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun yürürlükte olmasına rağmen mevcut teklifin oluşturulması, amacı dışında kullanılmasına yol açacaktır. Yabancı yatırımcılar bu teklifin getirdiği çekincelerle ülkemizde yerli şirketlerle ortaklık kurmayacaklardır. Ekonominin ve yatırımcının istediği hukuksal güvence zedeleneyecektir. Ayrıca TMSF

tarafından el konulan şirketlerde yapılan faaliyetlerdeki zarar ve hukuksuzluklar hakkında hiçbir soruşturmanın yapılamayacak olması ise teklifin kötüye kullanımına neden olacaktır.

Sonuç Olarak Neden Beterin beteri?

Öngörülen düzenleme ile, Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarını taşıyan KHK ek listeleri yerine, benzeri uygulama kurumsal ölçekte kullanılacak. Böylece, Anayasa'ya aykırı bir biçimde çıkarılmış olsa da, **Resmi Gazete’de toplu olarak yayımlanmayacakları için görünür olan kitlesel kısımlar, ilgili kurumlara bırakılacağı için, kamuoyuna doğrudan yansıyamayacak.**

Gerekçe ne? Şu: **“terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen”** kişiler kamu görevinden çıkarılır.

Kamu görevlerinde keyfilik

KHK’lerde yapılan yanlış, burada da yineleniyor:

-MGK karar mercii değil: “Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı” (md.23) deniyor. Oysa MGK, **icrai karar verme yetkisi olan bir organ değil, sadece tavsiye kurulu** (Any., m.118). Bu nedenle, ifade yanlış, yetki Anayasa dışı.

- “Savunma hakkı”: “savunma hakkı tanınmadıkça” kendilerine hiçbir disiplin cezası verilemeyen memurlar ve kamu görevlileri (md.129), Teklif md.23 gereğince keyfi olarak görevlerinden çıkarılabilecek.

-Göreve iade: “kamu görevinden çıkarılanların itirazları üzerine yapılacak değerlendirme sonucunda görevlerine iadesine ilişkin işlemler aynı usulle yapılır”.

-Tazminat yok: İade durumunda bile tazminat isteyemezler.

-Görev güvencesi yok: iade durumunda görev yerlerine dönme güvencesi yok.

-Sorumluluk yok: Göreve dönme durumunda, yaptırım uygulayan kişilerin

sorumluluğu yok.

Böylece, hukuk devletin temel ilkesi olan “görev+yetki+sorumluluk” halkası ortadan kaldırılıyor.

Anayasaya aykırılıklar zinciri

Kamu görevlilerine ilişkin hükümler, Cumhurbaşkanının başkanı olduğu parti yanlısı olmayan bütün kamu görevlilerinin tasfiyesine kadar sürebilir.

Özetle, Anayasa’nın “kamu hizmeti görevlileri ile ilgili hükümler” (md.128-129) ile hak ve özgürlükler güvencesine ilişkin birçok hükmü askıya alınacak demektir.

Seyahat özgürlüğü (md.23): Madde 1 ile valilere kişilerin 15 gün süre ile belirli yerlere giriş ve çıkışını kamu düzenini bozabileceği şüphesi ile sınırlama getirebilir. Bu noktada valilere verilen bu yetkinin sınırları mevcut değildir. Belli yer ve saatlerde kişilerin dolaşmalarını ve toplanmalarını düzenleyebilir veya kısıtlayabilir. Oysa, Anayasa md.23, seyahat özgürlüğü sınırlamasını, suç işlenmesini önleme, suç soruşturma ve kovuşturma nedenleri ile kayıtlıyor.

Toplanma özgürlüğü (md. 34): Madde 8 ile “genel asayiş bozmayacak” ifadesinin devamına “*vatandaşların günlük yaşamını aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmayacak*” ibaresi eklenmiştir. Eklenen ifade 27/12/2017 tarihli ve 30283 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 28/9/2017 tarihli ve E.: 2014/101, K.: 2017/142 sayılı Kararı sonucu yapılmıştır. Söz konusu ifade her ne kadar belirsizlik yaratsa da Mahkeme aynı maddede daha önce yer alan “*vatandaşların günlük yaşamını zorlaştırmayacak*” ifadesini iptal ederek “aşırı ve katlanılmaz” düzeyde bir zorlaştırmanın ancak demokratik bir toplumda meşru görülebileceği ve ölçülü olacağı belirtilmektedir. Fakat bu ifade de hukuki belirliliğe sahip bir ölçüt değildir. Anayasa madde 13’e aykırı olan bu düzenleme hakkın özüne dokunmaktadır. Değişiklik konusu hakkın hangi amaçlarla kısıtlanabileceği de Anayasamızda düzenlenmiştir. Anayasa’da sayılan nedenlerden başkaca bir sebebin sayılması ve toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kullanımını imkansız hale getirmesi açıkça Anayasa’ya ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM) içtihadına aykırıdır.

Anayasa md. 13 gereği, yasal düzenleme, Anayasa madde 34/2’de yer alan dışında herhangi bir sınırlama nedenine yer veremez. “*Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya*

başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.”

MİT’e ayrıcalık: Madde 9 ile MİT’in taraf olduğu hukuk uyuşmazlıklarında, dava şartı olarak öngörülen arabuluculuk dahil, arabuluculuk usulü kaldırıldı. Ayrıca MİT Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamı dışına alınmıştır.

Kişi özgürlüğü ve güvenliği (md.19): Madde 11 ile TMK’ya geçici madde ekleyerek gözaltı süresi en yakın hakim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren 48 saati toplu olarak işlenen suçlarda 4 günü geçemez şeklindedir. Bu sürelerle bağlı kalmak koşuluyla gözaltı sürelerinin en fazla iki kez delil toplanmasında güçlük ve dosyanın kapsamının geniş olması gerekçeleriyle uzatılabileceği öngörülmüştür. Böylece, söz konusu süreler, 144 saate ve 12 güne uzayabilecektir. Uzatma kararı, cumhuriyet savcısının istemi üzerine yakalanan kişi dinlenilmek suretiyle hakim tarafından verilir şeklinde düzenlenmiştir. Böylelikle, Anayasa madde 19 hükmünde yer alan gözaltı süreleri ve bu süreler dolduktan sonra kimsenin hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamayacağı kuralı dolanılmak istenmektedir.

Aynı değişiklikte **şüphelinin** aynı olayla ilgili olarak *yeniden ifadesinin alınması* ihtiyacı ortaya çıkarsa Cumhuriyet Savcısı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri üzerine kolluk tarafından yapılabilir. Bu durum şüphelinin üzerinde bir baskı aracına dönebilme ihtimaline sahiptir. CMK madde 91/6 düzenlemesinde aynı olayla ilgili yeniden ifade alınabilmesi yalnızca yeni ve yeterli delilin olması durumunda ve Cumhuriyet Savcısı kararı ile mümkündür. TMK’ da yapılan bu ekleme meşru bir amaca hizmet etmemektedir. Zira CMK düzenlemesinde Cumhuriyet Savcısı kararı ile yapılabilecek ve yeni ve yeterli delil koşulu aranan durumun bu koşullar aranmadan Savcının yazılı emri ile kolluk tarafından yapılabilmesi sürekli olarak şüphelinin bu sebeple **yakalanma tehdidi** altında yaşamasına sebep olacaktır.(Ayrıca, TMK’nın ne denli keyfi olarak uygulandığı da bilinmektedir).

Adil yargılanma hakkı bakımından: Tutukluluğa itiraz ve tahliye taleplerine ilişkin dosya üzerinden karara bağlanabilmesi hususu, **mahkeme önünde dinlenme hakkının ihlali** anlamına gelmekle birlikte CMK düzenlemesine aykırıdır. Her ne kadar söz konusu değişiklikte tahliye taleplerinin otuzar günlük sürelerle dosya üzerinden, tutukluluğa itirazların ise otuzar günlük sürelerle dosya üzerinden ve doksanaer günlük sürelerle kişi ve müdafî dinlenilmek suretiyle resen yapılır denilerek adil yargılanma hakkını zedeleyen bir düzenlemedir. (“tutukluluk istisna”dır hükmüne de aykırı)...

Arama ve el koyma işlemleri: Madde 14 ile CMK madde 134 hükmü değiştirilerek; bilgisayar ve bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerine savcı kararı ile arama yapılmasına, kayıtlardan kopya çıkarılmasına ve bilgisayar kayıtlarının çözümlenerek metin haline getirilmesi mümkün kılınmaktadır. Savcılık kararı ise 24 saat içinde mahkeme onayına sunulacaktır. Mahkeme kararı olmadan bilgisayar ve eklerinde arama yapmak ve kopyalarını almak mümkün hale getirilmektedir.

134/2’de yer alan bilgisayardaki bilgilere ulaşamaması durumunda gerekli çözümlerin yapılabilmesi için cihazlara el konulabilmesine ilişkin hükme, el konulabilme koşulu olarak işlemin uzun sürecek olması da eklenmiştir. Bu durum işlemin uzun süreceği gibi belirsiz bir durum iddiasıyla cihazlara el konularak işlem güvenliğini ortadan kaldırmaktadır.

Bu nedenle, elkoyma ve kopyala işlemleri birbirinden ayırılarak, kopyalama, acil olmadığı için, yargıç kararı gereği yapılmalıdır.

KAMU GÖREVLERİNDEN YASAKLAMA

“Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen” (...) kişiler meslekten çıkarılır (md.23). Dört sayfayı aşkın bir düzenlemeyi kapsamına alan bu madde, hemen hemen bütün kamu kurumları yelpazesini yansıtmakta olup, adeta iki yıl süre ile çıkarılan OHAL/KHK demetinin bir özeti niteliğindedir. Benzer hukuki yanlışlıklar ve Anayasa’ya aykırı tanım ve kayıtlar devam etmektedir.

Bu madde ile 3 yıl boyunca haklarında işlem yapılan kamu görevlilerin sadece kendilerini değil, eşlerinin de pasaportları iptal edilebiliyor. Soruşturma açılan kamu görevlilerin sadece kendileri değil hem eşlerinin hem de çocuklarının telefonlarının dinlenmesine izin veriliyor. (madde 23)

Kuşkusuz, aykırılıklar bunlarla sınırlı olmayıp, daha genel olarak, md. 2 (insan haklarına saygılı demokratik hukuk devleti) ve md.11 (Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı), açıkça ihlal edilmekte. (Avrupa Sözleşmesi açısından da aykırılıklar zincirini beraberinde getiriyor).

<i>Zeynel Emre</i>	<i>Tufan Köse</i>	<i>Rafet Zeybek</i>
İstanbul	Çorum	Antalya
<i>Turan Aydoğan</i>	<i>Alpay Antmen</i>	<i>Süleyman Bülbül</i>
İstanbul	Mersin	Aydın

MUHALEFET ŞERHİ

27. dönem 1. Yasama yılı, 16 Temmuz 2018 günü TBMM başkanlığına sunulan, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın; Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi hakkındaki muhalefet şerhimiz ektedir.

Türkiye’de Olağanüstü Hal (OHAL), 1982 Anayasası ile temelleri atıldıktan sonra 1983 yılında yasalaşmış ve 1987-2002 yılları arasında 15 yıl boyunca toplamda 46 defa Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) kararıyla uzatılarak sadece Doğu/Güneydoğu illeriyle sınırlı olarak uygulanmıştır. 15 yıllık süre zarfında toplam 13 ili (Bingöl, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Siirt, Tunceli, Van, Adıyaman, Bitlis, Muş, Batman, Şırnak) kapsayan OHAL uygulamaları ilk defa Anavatan Partisi ve Turgut Özal iktidarı tarafından 19 Temmuz 1987 günü, 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile hayata geçirilmiştir. OHAL yılları boyunca 2 bin kadarı faili meçhul olmak üzere toplamda 30 binden fazla kişi yaşamını kaybetmiş, yaklaşık 73 bin gözaltı ve 43 bin yargılama gerçekleşmiştir. Süper valiler, işkence ve faili meçhullerle özdeşleşmiş bölgesel OHAL uygulaması 19 Haziran 2002 tarihli TBMM oturumunda 30 Temmuz 2002 tarihinde Diyarbakır ve Şırnak'ta "son kez" 4 ay daha uzatılması kararının ardından yeni bir uzatma kararı alınmadığı için 30 Kasım 2002 tarihinde, söylenildiği gibi kaldırılmamış ve fakat kendiliğinden yürürlükten kalkmıştır.

15 yıllık ‘bölgesel’ OHAL uygulaması ardından, tüm ülkeyi kapsayacak ‘genel’ OHAL ise cumhuriyet tarihinde ilk defa 15 Temmuz 2016 yılında yaşanan askeri darbe girişimi ardından 20 Temmuz 2016 yılında AKP ve Recep Tayyip Erdoğan iktidarı döneminde ilan edilmiştir. 3 aylığına ilan edilip bundan daha da kısa bir süre içinde kaldırılacağı beyan edilmiş olan OHAL ilk ilandan sonra 7 defa 3'er ay süre ile uzatılmış, toplamda ise 24 ay boyunca uygulanmıştır. Anayasa'nın 120 maddesi uyarınca ilan edilen OHAL süresi boyunca 32'si OHAL, 4'ü yetki kanunu kapsamında Bakanlar Kurulu Kararnamesi olmak üzere toplam 36 Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkartılmış, bu kararnamelerle OHAL ilan nedeni ile herhangi bir şekilde ilişkili olmayan pek çok konuda kalıcı değişiklikler yapılmış ve KHK'lere ekli listeler ile yaklaşık 130 bin kamu görevlisi meslekten ihraç edilmiş; 99 belediyeye kayyum atanmış; 60'tan fazla belediye eş başkanı ve içlerinde Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ gibi parti eş genel başkanları ve tutukluluğu hala devam edenler de olmak üzere toplam 20 milletvekili tutuklanmış, (Selahattin Demirtaş-HDP, Figen Yüksekdağ-HDP, İdris Baluken-HDP, Burcu Çelik Özkan-HDP, Selma Irmak-HDP, Gülser Yıldırım-HDP, Ferhat Encu-HDP, Besime Konca-HDP, Abdullah Zeydan-HDP, Çağlar Demirel-HDP, Leyla Birlik-HDP, Nihat Akdoğan-HDP, Gültan Kışanak-BDP, Sebahat Tuncel-HDP, Ayla Akat Ata-HDP, Nursel Aydoğan-HDP, Aysel Tuğluk-HDP, Ayhan Bilgen-HDP, Meral Danış Beştaş-HDP, Edibe Şahin- HDP, Eren Erdem-CHP, Enis Berberoğlu-CHP); 10 kişinin milletvekillikleri ellerinden alınmış (Figen Yüksekdağ, Nursel Aydoğan, Faysal Sarıyıldız, Tuğba Hezer Öztürk, Besime

Konca, Leyla Zana, Ferhat Encu, Ahmet Yıldırım, Osman Baydemir, Selma Irmak, İbrahim Ayhan); çoğu basın yayın kuruluşu ve STK'ler olmak üzere 3 bine yakın kurum kapatılmıştır.

24 ay süren OHAL süresince Türkiye 16 Nisan 2017 tarihinde bir referandum; 24 Haziran 2018 tarihinde ise eşzamanlı gerçekleştiren Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili erken genel seçimi için toplamda iki defa sandık başına gitmiştir. Bütün iktidarı boyunca istisnasız bir şekilde muhalefetsiz bir siyasal atmosfer inşasına çalışan iktidar netice olarak, OHAL süresince başvuru uygulamaların tamamını yine muhalefet üzerinde bir zor aygıtı olarak tasarlamış ve yönetimi devraldığı dönemin en yüksek icraatı olarak OHAL'in kaldırılmasını gösterir durumdayken, iktidarı devretmemek için ülke tarihinin en kapsamlı, en yıkıcı, en hukuksuz ve ilk genel OHAL dönemine imza atmış ve bunun sorumluluğunu üstlenmeksizin OHAL'in kaldırılmasını bir seçim vaadine dönüştürmüştür. Bir rejim değişikliği olarak sonuçlanan 24 Haziran 2018 erken seçimleri ardından, OHAL'in kaldırması vaadinin yerine getirildiği beyanı ile 18 Temmuz 2018 tarihinde yeni bir uzatma kararı alınmadığı için OHAL şeklen yürürlükten kalkmıştır. Bununla birlikte, normal koşullarda OHAL'in yürürlükten kalkması durumunda doğal olarak geçerliliğini yitirecek olan OHAL KHK'leri uyarınca hayata geçirilen değişiklikler, OHAL hukukuna dahi aykırı olduklarından, geri döndürülemez ve telafi edilemez kalıcı değişiklikler olarak bugün hala yürürlüktedirler. Dahası Anayasa Mahkemesi'nin 12.10.2016 tarihli "yetkisizlik" kararının bütün bir OHAL dönemi uygulamaları için emsal teşkil etmesiyle, kendi hukuku ile bile çelişen OHAL uygulamaları yargı denetiminden de kaçırılmıştır.

24 ay süresince bir tür savaş hukuku şeklinde işletilen OHAL, bu bakımdan özellikle kalıcı uygulamaları nedeni ile de OHAL'in yürürlükten kaldırılmasını bir aciliyet olarak dayatmaktadır. Buna rağmen 16 Temmuz 2016 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sunulan 25 maddelik kanun teklifi, OHAL'in yürürlükten kalkacağı tarihten itibaren OHAL uygulamalarını 3 yıl daha uzatmayı getirmiştir. Bu yönü ile belki de kanunıyla sadece uzatma süreleri bakımından uygunluk gösteren ve tüm ülkeyi kapsamıyla bir ilk olan bu OHAL, uygulamaları muhtelif yasalara derç edilmek suretiyle bir anlamda daim hale getirilmektedir.

OHAL bu yasa tasarısı ile böylece artık Anayasa'da tarif edildiği gibi bir *tedbir* ya da *önlem* olarak değil, esaslı bir yönetim usulü olarak benimsenmektedir. 25 madde ile toplam 15 kanunda değişiklik öngören teklif genel hatları ile ise aşağıda sıralanacağı üzere dönemin

“süper vali” yetkilendirmelerini anımsatacak bir yaklaşımla, hak ve özgürlüklerin güvenlikçi anlayışın yedeğine alınmasını getiren düzenlemeleri öne çıkartmıştır.

Tasarı ile değişiklik öngörülen kanunlar şöyledir:

- 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu
- 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu
- 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu
- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
- 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu
- 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu
- 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu
- 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu
- 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu
- 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun
- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
- 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alman Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun
- 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun
- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname

Esasen kısıtlayıcı ve zapt edici hükümleri ile insan hak ve özgürlüklerine; usulen de farklı yorum ve okumalara mahal verebilecek türden ucu açık, üstü kapalı ve muğlak ifadeleri ile kanun yapma mantığına aykırı düzenlemeler bu anlamda 24 Haziran 2018 erken seçiminin getirdiği rejim değişikliğinin adını koymaktadır: olağan bir durum olarak sürekli OHAL. Böylelikle normal koşullarda istisna olması gerekirken kalıcılaştırılan olağanüstü güvenlik önlemleri, erk karşısında birey güvencesizliğini kaide haline getirmektedir.

Mutlak tahakküm şeklinde de ifade edilebilecek düzenleme bu yanı ile ülkemizde OHAL geçmişinin, bir OHAL geleceği şeklinde kucaklandığının da açık bir göstergesidir. Bu şartlar altında 2016 yılında ilan edilen “Anayasal OHAL”, ilgili teklif ile beraber 2021

yılına dek “kalıcı OHAL” şeklinde sürdürülmüş olacaktır. Buna ek olarak, 4 Nisan 2015 tarihinde yürürlüğe girmiş ve “fiili OHAL” olarak adlandırılabileceğimiz 6638 sayılı İç Güvenlik Yasası da bu sürece eklendiği takdirde, Türkiye AKP iktidarları boyunca toplam 6 yıllık bir OHAL rejimi yaşamış olacaktır. Kimi durumların olağanüstülük arz etmesi ve acil müdahale gerektirmesi nedeniyle hak ve özgürlüklerin kısıtlanması kanunen düzenlenmiş olsa da bu, Türkiye’de yaşananın aksine, OHAL’in OHAL hukuku gözetilerek yürütüldüğü durumlarda bile, bunun hukuk devletine uygun bir rejim olduğunu söylemek için hiçbir şekilde yeterli değildir. Paris II Panthéon-Assas Üniversitesi kamu hukuku profesörü Denis Baranger’e göre “hak ve özgürlükleri tehdit eden **OHAL ilan** veya **uzatılması kararları değil, bu kararlar doğrultusunda alınan tedbirlerdir**”. Bu ana dek bahsi geçen ve aşağıda şerhimize konu olan düzenlemeler de tam olarak bu görüşü teyit eder niteliktedir. Yetki artırımı yolu ile sağlanması planlanan “kamu güvenliği”, AKP iktidarları boyunca tıpkı 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi örneğinde olduğu gibi başka vahim hadiseleri tetiklemiştir. Nitekim 6638 sayılı İç Güvenlik Yasası, Cumhuriyet tarihinin art arda en kanlı saldırılarının yaşandığı 2015-2016 yıllarında yürürlükte olmasına rağmen, hiçbir önleyici işlev görmediği gibi yetki istismarı ve görev ihmallerini teşvik etmiştir.

Kendinden önceki tekliflerde de olduğu gibi, bu teklif de bütün muhtevası ötesinde, istişare ve müzakere mekanizmaları işletilmeden, TBMM gündemine ancak ‘geçştirilen bir formalite’ olarak getirilmiştir. TBMM ihtisas komisyonlarının, iş tanımları ve görevleri itibarıyla tasarı ve teklifleri gerek alt komisyonlara havale edip çeşitli kesimlerin görüş ve fikirlerine başvurmak, gerekse tali komisyonlara yönlendirerek yeterince tartışıp değerlendirme yapmak yolu ile hazırladıkları raporları genel kurul gündemine göndermesi gerekirken, iktidar temsilcileri bunun gibi ülkede yıllarca hükmü sürülecek güvenlikçi uygulamalar hakkında söz talep eden muhalefet üyelerini “çok uzatmamaya” davet etmişlerdir. Görüş alışverişi ve diyalog süreçlerini ‘bürokratik prangalar’ olarak tarif eden siyasal iktidar bu tutumundan, bu yasa tasarısı sürecinde de vazgeçmemiştir. İlgili tasarının vahameti, 24 aydır epilasyon merkezlerinden, kış lastiği uygulamalarına, ilçe taşımadan, dalgıçlık ve kurbağa adam hizmeti düzenlemelerine, otomobil cam filmine kadar her konuda değişikliği KHK’ler ile yapmaktan geri durmamış olan iktidarın, yerleşik OHAL düzenlemesini TBMM eli ile yaptırıyor olmasından da anlaşılacaktır.

İktidar bu yolla açık bir şekilde bir yandan icra sorumluluğunu reddetmekte, bir yandan da kalıcı OHAL'e parlamento meşruiyeti tasarlamaktadır. Diğer bir deyişle TBMM her şeyden önce iktidarın güç gösterisine sahne olurken, OHAL'in gölgesinde gerçekleşmiş şaibeli bir seçim sonucunda teşekkül ettirilmiş bu parlamento böylece “sürekli OHAL” rejimine azmettirilmektedir. Buna rağmen, demokratik siyasetin en temel ilkelerinden olan fikir alışverişi gereği, bahse konu teklifin maddeleri ile ilgili görüşlerimiz şöyledir:

TASARI MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

- **Teklifin 1. Maddesine İlişkin Olarak**

İl İdaresi Kanunu'nun ikinci bölümünde “Valilerin Hukuki Durumları, Görev ve Yetkileri” başlığı altındaki 11'inci madde düzenlenmektedir. Düzenleme ile maddeye ek yapılarak valilere; il sınırları içinde kamu düzeni ve güvenliğini bozacağı ya da bozacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hâllerde on beş günü geçmemek üzere giriş çıkış sınırlama yetkisi, belirli saatlerde araçla veya yaya seyahat etme, trafik akışını düzenleme, kısıtlama, ruhsatlı da olsa her türlü silahın, merminin taşınmasını yasaklama yetkisi verilmektedir.

Teklif maddesinde yer alan “Vali kamu düzeni ve güvenliğinin olağan hayatı durduracak” ve “ciddi belirti” kavramları soyut, sınırları kanunla belirtilmeyen, sübjektif değerlendirmelere açık kavramlardır. Halbuki kanunlar genel, anlaşılır, açık ve şeffaf olmalıdır. 81 valinin 81 ayrı şekilde yorumlayacağı metinler kanun olamaz. Madde ile valilere geniş ve kapsamlı yetkiler verilmektedir. Bu denli kapsamlı yetkilerle donatılan bir kamu gücü karşısında temel hak ve özgürlükler güvencesiz bırakılmaktadır. Kaldı ki Anayasa'da ilgili düzenlemeye konu hak ve özgürlüklerin hangi kapsamda sınırlandırılacağı da belirtilmiştir. OHAL'in ortadan kalktığı bir düzende mevcut düzenleme OHAL kısıtlama koşullarının da gerisinde tedbirler getiren bir düzenlemedir.

Anayasa'nın 13. ve 15. maddelerine göre, temel hak ve özgürlükler ancak kanun ile sınırlandırılabilir. Temel hak ve özgürlükler ancak savaş, seferberlik, sıkıyönetim ve olağanüstü hal dönemlerinde ve Anayasa'nın 90. maddesi gereği uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler ihlal edilmeden, kısmen ya da tamamen durdurulabilir. AIHS'ın 15. maddesi uyarınca bir sıkıyönetim ya da olağanüstü hal ilanı olmadığı durumda, yaşam hakkı, özgürlük ve güvenlik hakkı, seyahat özgürlüğü, mahkemeye erişim hakkı ve eğitim hakkı gibi yasal ve Anayasal hakların sürekli olarak ihlaline yol açacak böylesi bir yetkinin valiler tarafından

kullanılması hukuka aykırıdır. Anayasa'nın Kişi Hürriyeti ve Güvenliğini düzenleyen 19'uncu maddesine; Seyahat özgürlüğünü düzenleyen 23'üncü maddesine; eğitim hakkını düzenleyen 42'nci maddesine; sağlık hakkını düzenleyen 56'ncı maddesine aykırıdır. Teklifinin 1'inci maddesi ayrıca Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin, Hakların Kısıtlanmasının Sınırlarını düzenleyen 18'inci maddesine; Olağanüstü Hallerde Askıya Almayı düzenleyen 15'inci maddesine; Özgürlük ve Güvenlik Hakkını düzenleyen 5'inci maddesine, Yaşama Hakkını düzenleyen 2'nci maddesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

2015 ve 2016 yıllarında ilgili madde dayanak gösterilerek valilere tanınan geniş yetkilerle sokağa çıkma yasakları ilan edildi. Birçok il ve ilçede ayları, yılları bulan sokağa çıkma yasakları ilan edildi; valiler, hukuka ve kanuna aykırı şekilde yetkilerini aşmak suretiyle telafisi imkânsız can ve mal kayıplarının yaşanmasına sebebiyet veren kararlar uyguladılar.

Düzenleme, grev hakkı, toplantı yapma, toplumsal muhalefet geliştirmeye yönelik olan çalışma ve çabalarındaki sivil toplum örgütlenmelerinin önünde de çok ciddi bir engel teşkil edebilecek niteliğe sahiptir.

Bir bölgeye toptan ve/veya kısmi giriş yasağının söz konusu olması Güney Afrika'daki Apartheid rejimi pratiğini akla getirmektedir. Bilindiği üzere, Güney Afrika'daki ırkçı rejim, “güvenlik” bahanesi ile yurttaşlarının büyük bir kısmının “bazı yerlere ve bazı saatlerde” girmesini yasaklamıştı. İş bu madde ile Valiler “on beş günü geçmemek” üzere Apartheid rejiminin uygulamalarına benzer uygulamalar sergileyebilir. Nitekim madde metninde Valilerin “on beş günü geçmemek üzere” bu yetkiyi kullanacağı söylense de, aralıklarla 15'er günlük yasaklamalara dair herhangi bir kısıtlama da bulunmamaktadır.

Yine maddenin yazım tarzı kanunların sadece biçimden ibaret olmadığı, kanunların aynı zamanda içerik ve nitelik de tanımlaması gerektiği biçimindeki tanıma uygun değildir.

- **Teklifin 2. Maddesine İlişkin Olarak**

Mahkeme kararı olmaksızın üst, eşya, araç aramasında yetkinin idari yetkiliye verilmesi Anayasanın başlangıç kısmında yer verilen kuvvetler ayrılığı ilkesine, Anayasanın özel hayatın gizliliğini düzenleyen 20'nci maddesi ile temel hak ve hürriyetleri düzenleyen 13'üncü maddesine ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin “Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir” demek suretiyle özel hayatın korunmasını sağlamalıdır şeklindeki 8 inci maddesine de aykırıdır.

Düzenleme, sıkı yönetim uygulamalarına benzer olup, ilgili dönemlerde vali, kaymakam, hâkim, savcı kim varsa sınırsız bir yetkilerle donatılırlar. Düzenleme öncelikli olarak, Anayasa'nın en temel ilkesi olan kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı. Çünkü yargı yetkisini kullanması gereken, kullanabilecek makamlar Anayasa'da belirtilmiş. Düzenleme ile bu durumun dışına çıkılmaktadır.

TBMM'de 15 Temmuz Darbe Girişimi öncesinde 13/7/2016'da çıkarılan askerlere dokunulmazlığın getirildiği tasarıya ilişkin de muhalefet partilerinin askere verilen bu yetkilerin ve dokunulmazlık zırhının kötüye kullanılma olasılığına ilişkin uyarısı iktidar tarafından dikkate alınmamış ve iki gün sonra darbe girişimi yaşanmıştır. Siyasi iktidarların bu gün yine benzer güvenlik politikaları gerekçesiyle askerin görevli olduğu mahallerde yargı kararı aranmaksızın “önleme araması” adı altında tanıdığı yetki kişi hak ve özgürlükleri ortadan kaldırılabilecek niteliktedir. Kaldı ki geçmiş dönemlerde bu tarz vakalarda çok sayıda yargısız infaz yaşandığına tanıklık edilmiştir.

Maddede, Özel evraklar ve eşya aramasının kim tarafından yapılacağı, kimin bulunabileceği ve askerî mercinin alacağı kararın kimin tarafından denetleneceği dahi belli değildir.

- **Teklifin 3. Maddesine İlişkin Olarak**

2017 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile Sıkıyönetim Rejimi Anayasadan çıkarıldığı için işbu kanun teklifinin 3'üncü maddesi ile Anayasaya uyum sağlamak amaçlanarak 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu yürürlükten kaldırılmaktadır.

Siyasi iktidar 15 Temmuz darbe girişiminden sonra OHAL ilan etmiştir. OHAL'in verdiği yetkileri aşarak çıkarılan OHAL KHK'leri ile olağanüstü hal olağan yasal mevzuatın içerisinde yer almaya başlamıştır. İşbu kanun teklifi, olağanüstü hali olağan hal düzenlemesine dönüştürmeye yönelik bir kanun teklifidir. Dolayısıyla her ne kadar Sıkıyönetim Kanunu lağvedilmiş olsa da, sıkıyönetimi sivilleştirme aracılığı ile mevcut yasal zeminin içerisine almıştır.

- **Teklifin 4. Maddesine İlişkin Olarak**

Bu düzenleme ile yurttaşların İHAM'da etkin yargılama yapmasının önüne bariyerler konmak istenmektedir. İHAM'da dosyası olan yurttaşlar, “dostane çözüm veya tek taraflı

deklarasyon” iradesinde bulunduğu vakit, kamu otoritesi “yeniden yargılama” yolunu açacağını ifade etmektedir.

Her yurttaş, yasal haklarını sonuna kadar kullanma hakkına sahiptir. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti AİHS’ye taraf olmuş, Avrupa Konseyi üyeliği bulunan ve İHAM’da taraf olan bir ülke olarak yurttaşlarına İHAM’da hak arama yollarını açmıştır. Fakat bu düzenleme ile siyasi iktidar, yurttaşların bu haklarını kullanmasının önüne engel koymak istemektedir.

Düzenlemenin amacı İHAM’daki Türkiye aleyhine olan dosya yoğunluğunu azaltmak ve sicili temizlemektir. Yeniden yargılanmaya başvuran kişiler ile ilgili adil yargılama tesis edilmeden farklı kararlar beklenemez. Ayrıca dosyası İHAM’da olup da yeniden yargılamayı seçecek kişilerin iç hukukta önceki kararlar karşışlaşması ve tekrar İHAM’a gitmesi uzunca yıllar alacaktır.

- **Teklifin 5. ve 6. Maddelerine İlişkin Olarak**

Yargı kararı olmaksızın kim olursa olsun üst ve eşya araması yapılması “suçun önlenmesi” adı altında meşrulaştırılmaz. Bu madde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8’inci maddesine aykırıdır. Çünkü AİHS 8’inci madde “Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir” demek suretiyle özel hayatın korunmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra 5’inci madde Anayasanın özel hayatın gizliliğini düzenleyen 20’nci maddesi ile temel hak ve hürriyetleri düzenleyen 13’üncü maddesine de aykırılık teşkil etmektedir.

Siyasi iktidar uzun zamandır bekasını korku üzerine kurmuş ve her fırsatta bunu ayakta tutarak işlev ve meşruiyet kazanmak istemektedir. Bu madde ile erbaş ve erlerin üst ve eşyalarının aranması siyasi iktidar açısından “korku”ya işaret etmektedir. Söz konusu korku, bütün topluma yayılarak güvenlikçi anlayış tüm topluma yayılmak istenmektedir.

- **Teklifin 8. Maddesine İlişkin Olarak**

Özetle, şehirlerde valilere toplantı ve gösteri yürüyüşlerini yasaklama yetkisi veren bu düzenleme, gerek Anayasa’nın 13, 19,23,24, 26 ve 36’ncı maddelerine gerekse de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile AİHS’nin 11’inci maddesine açıkça aykırıdır. İHAM içtihatlarına göre bu haklar ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlık ve ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin

korunması için demokratik bir toplumda zorunlu tedbirler olarak ve yasayla öngörülük sınavına tabidir. Düzenlemede yer alan “vatandaşların günlük yaşamını aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmayacak” ibaresi Anayasa’nın, 34. maddesine aykırıdır. Anayasanın 34’üncü maddesinde sınırlama sebepleri sayılmıştır. Dolayısıyla Anayasa’da belirtilen o sınırlama nedenleri dışında sınırlama getirilemez. İHAM, Türkiye hakkında verdiği KESK-DİSK kararında toplantı ve gösterilerin engelleyici, günlük yaşamı zorlaştırıcı özelliğini özellikle vurguluyor. Çünkü toplantıya katılmayanların da toplantıdan bilgi sahibi olmaları, toplantı ve gösterinin amacının belirli sorunlar üzerinde kamuoyunun dikkatini çekmek olduğuna ilişkin kararı mevcuttur.

Ancak bu yasa değişikliği ile toplantı ve gösteri yürüyüşleri aslında muğlak olan ve bu zamana kadar keyfi bir şekilde uygulanan “kamu düzenini ve genel asayışı bozmayacak” şeklindeki sübjektif ifadeler de yeterli bulunmayarak vatandaş da işin içine katarak bu hakkı engellemek için suni yeni bir sebep daha yaratılmıştır. Anayasal bir hak olan toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı engellenen vatandaşın hakkı nasıl korunacaktır sorusunun cevabı olmayacaktır. Yaratılmaya çalışılan “makbul vatandaş” ve “makbul olmayan vatandaş” ayrımı yasalara da sirayet ettirilmiştir.

Gözetli sürelerine ilişkin olarak kırk sekiz saat yüz kırk dört saate çıkarılıyor. Dört gün on iki güne çıkarılıyor ve gerekçe olarak da delillerin toplanmasındaki güçlük gösteriliyor. Teknolojik gelişmeler bilgi ve belgelere ulaşma olanağı bu sürenin Anayasa’ya aykırı bir biçimde uzatılmasını kesinlikle haklı göstermediği gibi kötü muameleye yol açabilecek ve kolluk güçlerinin de işlemleri sürüncemede bırakmalarına sebebiyet verecektir. Özellikle özgürlük ve güvenlik dengesi bakımından özgürlüğün öncelikli olması ilkesi dikkate alındığında teklif maddesinin savunulması mümkün olmadığı gibi yerinde de değildir. .

Düzenleme ile cumhuriyet savcıları tarafından düzenlenen soruşturma Ceza Muhakemeleri Kanunu’nda öngörülen soruşturma araçları kullanılmaksızın şüpheli ifadelerinden yararlanılmak suretiyle gözetilme alınma işlemlerine başvurulmak istenmektedir. Bu açıdan da hem Anayasa’ya aykırı olması hem İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi’ne aykırı olması sebebiyle Türkiye’den İHAM’a gidecek olan davalar açısından Türkiye aleyhine dönme sebebi olacaktır.

Ceza muhakemesi hukukunda etkili olan geriye yürümezlik kuralı da ihlal edilmektedir. Tahliye ve tutukluluğa itiraz taleplerine ilişkin özellikle dosya üzerinden karara bağlanması

düzenlemesi de kötü muamelenin yargıç tarafından denetlenmesine engel oluşturacak bir düzenlemedir. Tutukluğa itiraz ve tahliye sebeplerinin mutlaka şüpheli kişi ve müdafinin aynı anda dinlenmek suretiyle yapılması gerekmektedir. Ayrıca tutukluluğun istisna, tutuksuz yargılanmanın esas olduğu kuralı da ihlal edilmektedir.

- **Teklifin 9. Maddesine İlişkin Olarak**

MİT, hukuk uyumsuzluklarında uygulanan arabuluculuk usulünden muaf tutularak hukuki denetim olanakları azaltılmaktadır. Bilgi Edinme Kanunu’ndan muaf tutulması ise devletin bütün kurumlarının tabi olduğu bir uygulamadan ayrı tutulması manasına gelmektedir. Zaten istihbari konularda hiçbir soruya cevap verme yükümlülüğü olmayan MİT’in idari veya mali konularda da şeffaflıktan muaf tutulduğu görülmektedir.

Anayasa’nın 36’ncı maddesi hak arama özgürlüğü bakımından sadece meşru vasıta kriterini, ölçütünü getirmektedir. Yine bilgi edinme açısından da 74’üncü maddede bir sınırlama öngörülmemektedir. Bu bakımdan 13’üncü madde açıkça “Anayasa’da belirtilen nedenlerle” dediği için ve burada neden öngörülmediği için MİT açısından anayasal bakımdan bu şekilde iki bağışıklık getirilmesi Anayasa’ya aykırıdır.

Paris’te üç Kürt kadın siyasetçiye düzenlenen suikastın arkasında, 2014 yılında MGK kararı ile hazırlanan Çöktürme Planı’nı Kamu Güvenlik Müsteşarlığı ile birlikte MİT’in hazırladığı, Ceylanpınar’da polis memurlarının öldürülmesi gibi pek çok kamu oyunu ilgilendiren olayda MİT bağlantısı iddiası gündemde yer almıştır.

AKP, iktidarı döneminde 10 farklı şehirde 27 bombalı saldırı gerçekleşmiş ve bu saldırılarda 456 kişi hayatını kaybederken, 2500’ün üzerinde vatandaş da yaralanmıştır. Bu saldırıların önlenmemesi, darbenin önüne geçilmemesi, çeşitli uluslararası müdahalelerle ülkelerin egemenlik haklarını ihlal edip suç teşkil edecek çalışmalar içerisinde olması nedeniyle her zaman soru işaretlerinin odağında olan kurum yeni düzenleme ile artık hiçbir anlamda sorgulanamaz, hakkında soru sorulamaz bir kurum olarak kurgulanmaktadır. MİT, 2012 yasa değişikliğiyle oldukça ayrıcalıklı bir konuma getirilmiştir. Ancak bir kurumun yasal olarak ayrıcalıklı hâle getirilmesi asli görevini yapabileceği ya da yapacağı anlamına gelmemektedir.

Arabuluculuk kurumunun devre dışı bırakılması da idari ve mali konularda şeffaf olması gereken bir kurumun, şeffaflıktan uzaklaştırılarak, demokratik toplum denetleme mekanizmasını ortadan kaldırılmaktadır.

• **Teklifin 10. Maddesine İlişkin Olarak**

Bu düzenlemeyle sıkıyönetime dair maddeler kaldırılmakta ancak onun yerine daha kapsamlı ve içeriği daha genişletilmiş maddeler eklenmektedir. Aslında Türk Ceza Kanunu'nda tarif edilen ve cezası da belli olan suçların buraya alınması OHAL uygulamasının fiilen devam edeceğinin bir göstergesi olarak düşünülmelidir. Dikkat çeken ise maddeye, Cumhurbaşkanına hakaret suçlamasının eklenmesidir.

Madde de iddia edilen suçları işleyenler hakkında bölgedeki komutanın kovuşturma yapabilmesi çeşitli şartlara bağlanmış görünse de esasen bu şartların şekil şartı olduğu fiilen bunun bir OHAL uygulaması olarak kullanılacağı açıktır.

Geçmişte Kürt vatandaşların youn olarak yaşadığı illerde yaşanan tecrübelerden bildiğimiz üzere, ülkenin her hangi bir yerinde kısmi seferberlik ilan etme olasılığı her zaman var olacaktır.

• **Teklifin 11. Maddesine İlişkin Olarak**

Bu maddede gözaltı süreleri düzenlenmektedir. Bireysel gözaltılarda süre 2+2+2 şeklinde 6 güne, toplu gözaltılarda ise 4+4+4 şeklinde 12 güne çıkarılmaktadır.

Teknolojik gelişmeler bilgi ve belgelere ulaşma olanağı bu sürenin Anayasa'ya aykırı bir biçimde uzatılmasını kesinlikle haklı göstermediği gibi kötü muameleye yol açabilecek ve kolluk güçlerinin de işlemleri sürüncemede bırakmalarına sebebiyet verecektir. Özellikle özgürlük ve güvenlik dengesi bakımından özgürlüğün öncelikli olması ilkesi dikkate alındığında teklif maddesinin savunulması mümkün olmadığı gibi yerinde de değildir.

Düzenleme ile cumhuriyet savcıları tarafından yürütülen soruşturma Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda öngörülen soruşturma araçları kullanılmaksızın şüpheli ifadelerinden yararlanılmak suretiyle gözaltına alınma işlemlerine başvurulmak istenmektedir. Bu açıdan da hem Anayasa'ya aykırı olması hem İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'ne aykırı olması sebebiyle Türkiye'den İHAM'a gidecek olan davalar açısından Türkiye aleyhine dönme sebebi olacaktır.

Ceza Muhakemesi Hukuku'nda etkili olan geriye yürümezlik kuralı da ihlal edilmektedir. Tahliye ve tutukluluğa itiraz taleplerine ilişkin özellikle dosya üzerinden karara bağlanması düzenlemesi de kötü muamelenin yargıç tarafından denetlenmesine engel oluşturacak bir

düzenlemedir. Tutukluğa itiraz ve tahliye sebeplerinin mutlaka şüpheli kişi ve müdafinin aynı anda dinlenmek suretiyle yapılması gerekmektedir. Ayrıca tutukluluğun istisna, tutuksuz yargılanmanın esas olduğu kuralı da ihlal edilmektedir.

Bu aynı zamanda adil yargılanma hakkına ilişkin bir madde ve son iki yılda en çok gündeme gelen ve muhtemelen önümüzdeki yıllarda Türkiye'nin en çok mahkûm edileceği alan hak ihlali, adil yargılanma hakkı ihlali ya da ihlalleri olacaktır.

- **Teklifin 14. Maddesine İlişkin Olarak**

Mevcut mevzuata göre “şüphelinin kullandığı bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerinde arama yapılmasına, bilgisayar kayıtlarından kopya çıkarılmasına ve bu kayıtların çözülerek metin haline getirilmesine hakim tarafından karar verilebilmektedir.”

Öngörülen değişiklikte bu yetki Cumhuriyet Savcılarına da verilmektedir. Savcılara bu yetkinin verilme gerekçesi olarak, **Gecikmesinde sakınca bulunan hâller** (Derhâl işlem yapılmadığı takdirde suçun delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin saptanamaması ihtimalini, ifade eder) mazeret olarak gösterilmektedir.

Yargı mensuplarının tamamı hukuka riayet eden kişilerden oluşmamaktadır. Uygulamada yetkiyi kötüye kullanma oldukça yaygın olup, bir denge mekanizması ya da yaptırım olmadığı sürece kötüye kullanımın önüne geçilemez.

- **Teklifin 15, 16,17. Maddelerine İlişkin Olarak**

İHAM’a yapılan başvurunun esası hakkında karar verilmeden önce, başvuru ve sözleşmecî devlet arasında İHAM aracılığıyla gizlice yürütülen, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin amacına uygun olan ve mahkemenin kabulüne bağlı olan anlaşma yoludur. Anlaşılması durumunda böyle bir dava açılmamış sayılır ve başvuru kayıttan düşer. Bu durum genellikle haksız olduklarının açıkça anlaşıldığı durumlarda davalı devletlerin tercih edebileceği bir yoldur.

Davalı devlet tarafından, dostane çözüm görüşmelerinin başarısızlığı sonrasında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine sunulabilir. Taraf devlet bu deklarasyonda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtüzüğü’ nün yeni 62A maddesi gereğince Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ihlal edildiğini kabul eder ve başvuruca uygun bir tazminat sağlamayı taahhüt eder.

Öngörülen değişiklikle, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdindeki sicilinin daha fazla bozulmasının önüne geçilmek istenmiştir. Çünkü dostane çözüm veya tek taraflı deklarasyon ile sözleşmecî devletin haksız olduğunun açıkça anlaşıldığı durumlarda, davalı devlet başvuru ile anlaşıldığı takdirde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru kayıtlardan düşecektir, hiç açılmamış gibi olacaktır.

- **Teklifin 18. Maddesine İlişkin Olarak**

Kararnamelerle görevden çıkarılan asker kişilerin rütbelerinin mahkeme kararı beklenmeden alınabileceği/sökülebileceğini hüküm altına alan bu maddeyle yargı bağımsızlığının bulunmadığı, yargı kararlarının herhangi bir kıymetinin kalmadığının tescillenmesidir.

- **Teklifin 19. Maddesine İlişkin Olarak**

OHAL KHK'lerine eklenen listelerle ihraç edilenler için OHAL komisyonundan iade kararı çıkması sonrasında ilgilinin Anayasa'da var olan bazı haklarını kullanmana izin verilmemesi düzenlenmektedir. Anayasa'da yer alan, idarenin vereceği her türlü zarara uğrayanların tazminat isteme hakkı engellenmektedir.

Anayasa'nın 125'inci maddesi ile yargı yolu "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır" hükmüne rağmen bu hak ortadan kaldırılmaktadır. Madde ile hukuk askıya alınmakta, uygulanmasından imtina edilmektedir.

- **Teklifin 20. Maddesine İlişkin Olarak**

Kuvvetler Ayrılığı İlkesi gereği yürütme, yargının kararına uymakla yükümlüdür. Ancak düzenlemede "Bunu uygun görmüyorum" diyor. Uygun görmediği için "Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı bünyelerinde kurulan araştırma merkezlerinde bu madde esaslarına göre istihdam edilir" denilmektedir.

Terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulu'nca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı..." Millî Güvenlik Kurulu icracı nitelikte bir karar vermeye yetkili değildir. Millî Güvenlik Kurulu, Bakanlar Kurulu için sadece tavsiye kararı alır. Ancak esasen yapılması gereken bu konuda, yargı kararıdır, yargının karar vermesi esas olmalıdır.

İltisak kavramı muğlaklığı sebebiyle yasalarda yer almaması gereken istismara açık bir kavramdır. Şüpheden sanığın yararlandığı temel ceza prensipleri mevcut iken her hangi bir yargılama yapılmaksızın keyfi usul ve esaslarla düzenlenecek fişleme raporlarının esas alınması mümkün olmamalıdır. Söz konusu düzenleme ile yürütme tarafından vatandaşlar fişlenmektedir. Yetkili kılınan OHAL Komisyonu ve bağımsız mahkemelerin kararları yürütme tarafından tanınmamakta, kararlara rağmen yürütme takdir yetkisi kullanmaktadır.

Düzenleme ile Anayasa hükümlerinin fiilen geçersizliği yasalaştırılmış olmaktadır. Hukuk Devleti, hukuk kuralları bütünü olarak tanımlanır ve illegal oluşumlara karşı da hukuk yoluyla mücadele eder.

- **Teklifin 22. Maddesine İlişkin Olarak**

OHAL’ın kalkmasından sonra üç yıl boyunca ihraçların yapılacağına yönelik düzenleme ile bu madde ile yapılan düzenleme arasında bir ilgi bulunmamaktadır. Maddenin hangi ihtiyacı karşıladığı, neden böyle bir düzenleme ihtiyaç duyulduğuna ilişkin her hangi bir açıklama yapılmamış, gerekçe yazılmamış ve sunulmamıştır.

- **Teklifin 23. Maddesine İlişkin Olarak**

Teklif ile 375 Sayılı KHK’ye GEÇİCİ 35. madde eklenmiştir. Düzenleme ile devam etmekte olan soruşturma ve kovuşturmalar ile disiplin soruşturmalarında iltisak gerekçesi de dâhil olmak üzere kişilerin görevden uzaklaştırılmaları, ihracı ve rütbelerinin geri alınması, mesleğe ilişkin unvanlarının kullanılmaması gibi pek çok düzenleme yapılmıştır.

OHAL özellikle meslekten çıkarmalarla ilgili olarak üç yıl devam edecektir; üç yıl boyunca kamu görevlilerinin çalışma güvenliği olmayacaktır. Anayasa’nın 139’uncu maddesinin birinci fıkrası hâkimlere meslek teminatını getirmiştir. Bu maddeyle Anayasa’nın 139’uncu maddesinin birinci fıkrası askıya alınmaktadır.

Bu madde aslında iki yıllık süre boyunca çıkarılan 32 olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamenin özetidir. Teklifte “Millî Güvenlik Kurulu’nca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum ve grupların üyeliği” şeklinde genel bir tanımla ve formüller kullanılarak hukukta yer alamayacak kavramlar yasalaştırılmaktadır. Getirilen düzenlemeler herhangi bir hukuki işlem; nedeni, konusu, şekli, amacı belli olan bir hukuki işlem nitelemesi içerecek mahiyette değildir.

Anayasa’ya aykırı düzenlemelerin temelini oluşturan hukuki işlemlerin önemli bir kısmı hukuken yok hükmündedir. Yasalaşması halinde Anayasa Mahkemesi’nin 148. madde sebebiyle iptal edeceği bir düzenlemedir. Düzenleme yürütmenin keyfi işlemleri üç yıl daha, görünür olmayan bir biçimde bütün Türkiye genelinde yaygınlaşmasının önünü açacak olan bir yazım tarzını içeriyor, Anayasal bütün güvenceleri ortadan kaldırıyor.

• **Teklifin Geçici 1. Maddesine İlişkin Olarak**

Mevcutta “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun” bulunmaktadır. Bu kanunda, bir suç şüphesi ya da işte suç işlenerek bir mal varlığı edinilmiş ve bu mal varlığı tespit edilebilmişse yani kamuoyunda bilindiği ismiyle bir kara para söz konusuysa bu durumlarda zaten ilgili şirketlere Ceza Muhakemesi Kanunu’nca el konulmasının da imkânı var yani kayyum atanmasının imkânı var. Mevzuattaki bu düzenlemeye rağmen darbe sonrasında TMSF’ye verilen yetkiler ve oradaki şirketin devriyle birlikte bütün o şirket hakkındaki tasarruflarda bulunmalar ve bütün bunların hiçbir şekilde herhangi bir sorumluluğu kapsamaması yani bütün işlemleri yapanlar hakkında ne cezai anlamda ne de hukuki anlamda hiçbir sorumluluğunun olmadığının düzenlediği bir maddedir. TMSF’nin şirketlere kayyum olarak atanması ve bunun devam etmesi, psikolojik olarak da bir baskı ortamını oluşturmaktadır. Böylesine bir yetkinin üç yıl boyunca TMSF’ye verilmesi ülke ekonomisine ciddi zarar verecektir.

21.07.2018

Ayşe Acar Başaran
Batman

Ahmet Şık
İstanbul

Abdullah Koç
Ağrı

MUHALEFET ŞERHİ

Görüşülmekte olan 318 294 evrak numaralı bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değışiklik yapılmasına dair kanun teklifi hakkında itiraz ve teklifimiz hakkındadır.

İş bu teklifin 1, 8, 10,11, 18, 19, 20 ve 23 maddeleri ile Geçici 1. Maddenin, Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve evrensel hukuk kurallarına aykırılığı nedeniyle tekliften çıkarılması uygun olacaktır.

İş bu teklifin 2. Maddesi 56/A fıkrasının değıştirilerek; 'gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının izniyle ve 24 saat içinde Sulh Ceza hakimine onaylatmak kaydıyla' ilave edilmeli birim amirinin keyfi hareket edebileceğı kuşkusunu giderilmelidir.

İş bu teklifin 5. Maddesine Ek.Madde 7/1. Fıkrasında değışiklik yapılarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının izniyle ve 24 saat içinde Sulh Ceza hakimine onaylatmak kaydıyla ilave edilmeli birim amirinin keyfi hareket edebileceğı kuşkusunu giderilmelidir.

İş bu teklifin 9. Maddesine ek fıkra 17/4/2014- 6532/10 md. Son paragrafı 'MİT, 9 /10 /2003 tarihli ve 4982 sayılı bilgi edinme hakkı kanunu kapsamı dışındadır.' Paragrafı kaldırılmalıdır. Mağdur olan, bilgi almak isteyen kişinin bu hakkı kısıtlanmamalıdır. İYİ parti Adalet komisyonu üyeleri olarak yukarıda sayılan maddelere muhalefet şerhimiz ve itirazlarımızı bilgilerinize sunarız.

21.07.2018

Hasan Subaşı

Ayhan Erel

Antalya

Aksaray

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP
BAŞKANVEKİLLERİ ÇANAKKALE
MİLLETVEKİLİ BÜLENT TURAN, TOKAT
MİLLETVEKİLİ ÖZLEM ZENGİN, ÇANKIRI
MİLLETVEKİLİ MUHAMMET EMİN
AKBAŞOĞLU VE DENİZLİ MİLLETVEKİLİ
CAHİT ÖZKAN'IN TEKLİFİ

**BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE
KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 inci maddesinin (C) fıkrasının birinci paragrafına aşağıdaki cümle eklenmiş, mevcut ikinci paragrafının birinci cümlesi yürürlükten kaldırılmış, ikinci cümlesinde yer alan “Bu hususta” ibaresi “Bu fıkra kapsamında” şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkra kapsamında” şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkra kapsamından sonra gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiştir.
“Bunları sağlamak için vali gereken karar ve tedbirleri alır.

Vali, kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hallerde onbeş günü geçmemek üzere ildeki belirli yerlere girişi ve çıkışı kamu düzeni ya da kamu güvenliğini bozabileceği şüphesi bulunan kişiler için sınırlayabilir; belli yerlerde veya saatlerde kişilerin dolaşmalarını, toplanmalarını, araçların seyirlerini düzenleyebilir veya kısıtlayabilir ve ruhsatlı da olsa her çeşit silah ve merminin taşınması ve naklini yasaklayabilir.”

MADDE 2- 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa 56 ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 56/A ve 56/B maddeleri eklenmiştir.

“Önleme araması

MADDE 56/A- Tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hâkimi kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde askeri birlik komutanının veya askeri kurum amirinin ya da hukuk hizmetleri

ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE
KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 inci maddesinin (C) fıkrasının birinci paragrafına aşağıdaki cümle eklenmiş, mevcut ikinci paragrafının birinci cümlesi yürürlükten kaldırılmış, ikinci cümlesinde yer alan “Bu hususta” ibaresi “Bu fıkra kapsamında” şeklinde değiştirilmiş ve aynı fıkra kapsamından sonra gelmek üzere aşağıdaki paragraf eklenmiştir.
“Bunları sağlamak için vali gereken karar ve tedbirleri alır.

Vali, kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu ya da bozulacağına ilişkin ciddi belirtilerin bulunduğu hâllerde on beş günü geçmemek üzere ildeki belirli yerlere girişi ve çıkışı kamu düzeni ya da kamu güvenliğini bozabileceği şüphesi bulunan kişiler için sınırlayabilir; belli yerlerde veya saatlerde kişilerin dolaşmalarını, toplanmalarını, araçların seyirlerini düzenleyebilir veya kısıtlayabilir ve ruhsatlı da olsa her çeşit silah ve merminin taşınması ve naklini yasaklayabilir.”

MADDE 2- 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununa 56 ncı maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 56/A ve 56/B maddeleri eklenmiştir.

“Önleme araması

MADDE 56/A- Tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hâkimi kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde askeri birlik komutanının veya askeri kurum amirinin ya da hukuk hizmetleri

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

başkanı veya birim amirinin yazılı emri üzerine, askeri mahallerde kişilerin üstü, araçları, özel kâğıtları ve eşyası aranır, gerekli tedbirler alınır, suç delilleri koruma altına alınarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılır.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Arama kararında veya emrinde; aramanın sebebi, konusu ve kapsamı ile yapılacağı yer, zaman ve geçerli olacağı süre belirtilir.

Aramanın sonucu, arama kararı veya emri veren merci ya da makama bir tutanakla bildirilir.

Konutta ve yerleşim yerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Millî Savunma Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Askerî mahallerde kontrol

MADDE 56/B- Özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, asker kişiler dâhil askeri mahallere girmek veya çıkmak isteyenler duyarlı kapıdan geçmek zorundadır. Bu kişilerin üstleri, duyarlı kapının ikaz vermesi halinde, metal dedektörle kontrol edilir; eşyaları teknik cihazlardan ve güvenlik sistemlerinden geçirilir; aracı, teknik cihazlarla, gerektiğinde el ile kontrol edilir. Şüpheli halinde veya bu cihazların bulunmadığı yerlerde, herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, kontrol elle yapılabilir. Teknik cihazların ikazının sürmesi halinde, bu kişiler ancak elle kontrolü kabul ettikleri takdirde askeri mahallere girebilirler.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Millî Savunma Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

başkanı veya birim amirinin yazılı emri üzerine, askeri mahallerde özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla kişilerin üstü, araçları, özel kâğıtları ve eşyası aranır, gerekli tedbirler alınır, suç delilleri koruma altına alınarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemler yapılır.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Arama kararında veya emrinde; aramanın sebebi, konusu ve kapsamı ile yapılacağı yer, zaman ve geçerli olacağı süre belirtilir.

Aramanın sonucu, arama kararı veya emri veren merci ya da makama bir tutanakla bildirilir.

Konutta ve yerleşim yerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Millî Savunma Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Askerî mahallerde kontrol

MADDE 56/B- Özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, asker kişiler dâhil askeri mahallere girmek veya çıkmak isteyenler duyarlı kapıdan geçmek zorundadır. Bu kişilerin üstleri, duyarlı kapının ikaz vermesi hâlinde, metal dedektörle kontrol edilir; eşyaları teknik cihazlardan ve güvenlik sistemlerinden geçirilir; aracı, teknik cihazlarla, gerektiğinde el ile kontrol edilir. Şüpheli hâlinde veya bu cihazların bulunmadığı yerlerde, herhangi bir emir veya karar olmasına bakılmaksızın, kontrol elle yapılabilir. Teknik cihazların ikazının sürmesi hâlinde, bu kişiler ancak elle kontrolü kabul ettikleri takdirde askeri mahallere girebilirler.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Millî Savunma Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

MADDE 3- 13/5/1971 tarihli ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 53 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendine “tespit edilmiş olması” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya hüküm aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 5- 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Erbaş ve erlerin üst ve eşya aramaları

EK MADDE 7- Tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hâkimi kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde birlik komutanının veya kurum amirinin yazılı emri üzerine, sahil güvenlik hizmet binaları ve eklentileri ile yüzer unsurlarında, askerlik yükümlülüğünü yerine getiren erbaş ve erlerin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranır, gerekli tedbirler alınır, suç delilleri koruma altına alınarak 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre gerekli işlemler yapılır.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun, gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Arama kararında veya emrinde; aramanın sebebi, konusu ve kapsamı ile yapılacağı yer, zaman ve geçerli olacağı süre belirtilir.

Aramanın sonucu, arama kararı veya emri veren merci veya makama bir tutanakla bildirilir.

Konutta ve yerleşim yerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 3- 13/5/1971 tarihli ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 53 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendine “tespit edilmiş olması” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya hüküm aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 5- 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Erbaş ve erlerin üst ve eşya aramaları

EK MADDE 7- Tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hâkimi kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birlik komutanının veya kurum amirinin yazılı emri üzerine, sahil güvenlik hizmet binaları ve eklentileri ile yüzer unsurlarında, askerlik yükümlülüğünü yerine getiren erbaş ve erlerin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranır, gerekli tedbirler alınır, suç delilleri koruma altına alınarak 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre gerekli işlemler yapılır.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun, gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Arama kararında veya emrinde; aramanın sebebi, konusu ve kapsamı ile yapılacağı yer, zaman ve geçerli olacağı süre belirtilir.

Aramanın sonucu, arama kararı veya emri veren merci veya makama bir tutanakla bildirilir.

Konutta ve yerleşim yerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

MADDE 6- 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa 15 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 15/A maddesi eklenmiştir.

“Erbaş ve erlerin üst ve eşya aramaları:

MADDE 15/A- Tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hâkimi kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birlik komutanının veya kurum amirinin yazılı emri üzerine, jandarma hizmet binaları ve eklentilerinde, askerlik yükümlülüğünü yerine getiren erbaş ve erlerin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranır, gerekli tedbirler alınır, suç delilleri koruma altına alınarak 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre gerekli işlemler yapılır.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun, gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Arama kararında veya emrinde; aramanın sebebi, konusu ve kapsamı ile yapılacağı yer, zaman ve geçerli olacağı süre belirtilir.

Aramanın sonucu, arama kararı veya emri veren merci veya makama bir tutanakla bildirilir.

Konutta ve yerleşim yerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 7- 2803 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Vardiya yatakhaneleri, gazinolar, sosyal tesisler, özel, yerel ve kıış eğitim merkezlerinin sermayeleri, bu tesislerin gelirleri ile üye aidatlarına ilave olarak Jandarma Genel Komutanlığı bütçesine konulacak ödenekten oluşur. Vardiya yatakhaneleri, gazinolar, sosyal tesisler, özel, yerel ve kıış eğitim merkezlerinin yılı merkezi yönetim bütçe kanunu ile belirlenen giderleri genel bütçeden karşılanabilir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 6- 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa 15 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 15/A maddesi eklenmiştir.

“Erbaş ve erlerin üst ve eşya aramaları:

MADDE 15/A- Tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hâkimi kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birlik komutanının veya kurum amirinin yazılı emri üzerine, jandarma hizmet binaları ve eklentilerinde, askerlik yükümlülüğünü yerine getiren erbaş ve erlerin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranır, gerekli tedbirler alınır, suç delilleri koruma altına alınarak 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre gerekli işlemler yapılır.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun, gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Arama kararında veya emrinde; aramanın sebebi, konusu ve kapsamı ile yapılacağı yer, zaman ve geçerli olacağı süre belirtilir.

Aramanın sonucu, arama kararı veya emri veren merci veya makama bir tutanakla bildirilir.

Konutta ve yerleşim yerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 7- 2803 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Vardiya yatakhaneleri, gazinolar, sosyal tesisler, özel, yerel ve kıış eğitim merkezlerinin sermayeleri, bu tesislerin gelirleri ile üye aidatlarına ilave olarak Jandarma Genel Komutanlığı bütçesine konulacak ödenekten oluşur. Vardiya yatakhaneleri, gazinolar, sosyal tesisler, özel, yerel ve kıış eğitim merkezlerinin yılı merkezi yönetim bütçe kanunu ile belirlenen giderleri genel bütçeden karşılanabilir.”

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

MADDE 8- 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasına “genel asayışı bozmayacak” ibaresinden sonra gelmek üzere “, vatandaşların günlük yaşamını aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmayacak” ibaresi eklenmiş ve 7 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Açık yerlerdeki toplantılar ile yürüyüşler gece vaktinin başlamasıyla dağılacak şekilde, kapalı yerlerdeki toplantılar ise saat 24.00’e kadar yapılabilir. Toplantı ve gösteri yürüyüşünün gece vaktinin başlamasından sonra devam edeceği hususu, geçerli neden gösterilerek bildirilmiş ise vatandaşların huzur ve sükunet içinde istirahatini aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmamak ve kamu düzeni ve genel asayişin bozulmasına neden olmamak şartıyla, açık yerlerde yapılan toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin dağılma saati mahallin en büyük mülki amirinin kararıyla en geç saat 24.00’e kadar uzatılabilir.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 8- 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasına “genel asayışı bozmayacak” ibaresinden sonra gelmek üzere “, vatandaşların günlük yaşamını aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmayacak” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 9- 2911 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Açık yerlerdeki toplantılar ile yürüyüşler gece vaktinin başlamasıyla dağılacak şekilde, kapalı yerlerdeki toplantılar ise saat 24.00’e kadar yapılabilir. Toplantı ve gösteri yürüyüşünün gece vaktinin başlamasından sonra devam edeceği hususu, geçerli neden gösterilerek bildirilmiş ise vatandaşların huzur ve sükunet içinde istirahatini aşırı ve katlanılamaz derecede zorlaştırmamak ve kamu düzeni ve genel asayişin bozulmasına neden olmamak şartıyla, açık yerlerde yapılan toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin dağılma saati mahallin en büyük mülki amirinin kararıyla en geç saat 24.00’e kadar uzatılabilir.”

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

MADDE 9- 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 30 uncu maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“MİT’in tarafı olduğu hukuk uyuşmazlıklarında, dava şartı olarak öngörülen arabuluculuk dahil, arabuluculuk usulü uygulanmaz.

MİT, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamı dışındadır.”

MADDE 10- 4/11/1983 tarihli ve 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 15 inci maddesinde yazılı suçları işleyenler” ibaresi “26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 109, 124, 148, 149, 170 ila 172, 179, 185 ila 188, 190, 202, 213 ila 217, 220, 223, 240, 299 ila 339 uncu maddelerinde belirtilen suçları işleyenler” şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkranın ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Bu Kanunda belirtilen suçlardan dolayı aşağıda yazılı kişiler hakkında bölgede yetkili kılınan komutanın kovuşturma yapabilmesi;

1. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkında Cumhurbaşkanının,
2. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisinin,
3. General ve amiraller hakkında Genelkurmay Başkanının,
4. Bakan yardımcılar hakkında ilgili bakanların,
5. Valiler ve kaymakamlar hakkında İçişleri Bakanının,
6. Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Hakimler ve Savcılar Kurulu, Sayıştay Başkan ve üyeleri, hakimler ve savcılar ve bu sınıftan sayılanlar hakkında özel kanunlarına göre yetkili kurul ve makamların,

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 10- 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 30 uncu maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“MİT’in tarafı olduğu hukuk uyuşmazlıklarında, dava şartı olarak öngörülen arabuluculuk dahil, arabuluculuk usulü uygulanmaz.

MİT, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamı dışındadır.”

MADDE 11- 4/11/1983 tarihli ve 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 15 inci maddesinde yazılı suçları işleyenler” ibaresi “26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 109, 124, 148, 149, 170 ila 172, 179, 185 ila 188, 190, 202, 213 ila 217, 220, 223, 240, 299 ila 339 uncu maddelerinde belirtilen suçları işleyenler” şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkranın ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Bu Kanunda belirtilen suçlardan dolayı aşağıda yazılı kişiler hakkında bölgede yetkili kılınan komutanın kovuşturma yapabilmesi;

1. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkında Cumhurbaşkanının,
2. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisinin,
3. General ve amiraller hakkında Genelkurmay Başkanının,
4. Bakan yardımcılar hakkında ilgili bakanların,
5. Valiler ve kaymakamlar ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli general ve amiraller hakkında İçişleri Bakanının,
6. Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Sayıştay Başkan ve üyeleri, hâkimler ve savcılar ve bu sınıftan sayılanlar hakkında özel kanunlarına göre yetkili kurul ve makamların,

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

iznine ve yargılama usulüne bağlıdır.

Yukarıdaki fıkrada sayılan kişiler hakkında yetkili kurul ve makamlar tarafından, hakkında bölgede yetkili kılınan komutanca kovuşturma yapılmasına izin verilmediği ahvalde özel kanunlarına göre işlem yapılır.

Diplomatik dokunulmazlıkla ilgili düzenlemeler saklıdır.”

MADDE 11- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 19- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

iznine ve yargılama usulüne bağlıdır.

Yukarıdaki fıkrada sayılan kişiler hakkında yetkili kurul ve makamlar tarafından, hakkında bölgede yetkili kılınan komutanca kovuşturma yapılmasına izin verilmediği ahvalde özel kanunlarına göre işlem yapılır.

Diplomatik dokunulmazlıkla ilgili düzenlemeler saklıdır.”

MADDE 12- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 4- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar ile Milli Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti ve iltisakı yahut bunlarla irtibatı nedeniyle kamu görevinden çıkarılanların silah ruhsatları iptal edilir, bu silahların mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir ve 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun ek 8 inci maddesine göre ilgili idarelerce işlem tesis edilir. Müsadere hükümleri saklıdır.

Birinci fıkrada belirtilen sebeplerin ortadan kalkması hâlinde, mülkiyeti kamuya geçirilen silahlar sahibine iade edilir. İadesinin mümkün olmaması hâlinde rayiç değeri tespit edilerek sahibine ödenir.”

MADDE 13- 3713 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 19- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından:

a) Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren kırksekiz saati, toplu olarak işlenen suçlarda dört günü geçemez. Delillerin toplanmasındaki güçlük veya dosyanın kapsamlı olması nedeniyle gözaltı süresi, birinci cümlede belirtilen sürelerle bağlı kalmak kaydıyla, en fazla iki defa uzatılabilir. Gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin karar, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine yakalanan kişi dinlenilmek suretiyle hâkim tarafından verilir. Yakalama emri üzerine yakalanan kişi hakkında da bu bent hükümleri uygulanır.

b) Şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında bu işlem, Cumhuriyet savcısı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri üzerine kolluk tarafından yapılabilir.

c) 1. Tutukluluğa itiraz ve tahliye talepleri dosya üzerinden karara bağlanabilir.

2. Tahliye talepleri en geç otuzar günlük sürelerle tutukluluğun incelenmesi ile birlikte dosya üzerinden karara bağlanabilir.

3. 108 inci madde uyarınca yapılan tutukluluğun incelenmesi en geç, otuzar günlük sürelerle dosya üzerinden, doksanaer günlük sürelerle kişi veya müdafî dinlenilmek suretiyle resen yapılır.”

MADDE 12- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 119 uncu maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(5) Askerî mahallerde yapılacak arama, Cumhuriyet savcısının nezaretinde askerî makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından:

a) Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren kırk sekiz saati, toplu olarak işlenen suçlarda dört günü geçemez. Delillerin toplanmasındaki güçlük veya dosyanın kapsamlı olması nedeniyle gözaltı süresi, birinci cümlede belirtilen sürelerle bağlı kalmak kaydıyla, en fazla iki defa uzatılabilir. Gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin karar, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine yakalanan kişi dinlenilmek suretiyle hâkim tarafından verilir. Yakalama emri üzerine yakalanan kişi hakkında da bu bent hükümleri uygulanır.

b) Şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında bu işlem, Cumhuriyet savcısı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri üzerine kolluk tarafından yapılabilir.

c) 1. Tutukluluğa itiraz ve tahliye talepleri dosya üzerinden karara bağlanabilir.

2. Tahliye talepleri en geç otuzar günlük sürelerle tutukluluğun incelenmesi ile birlikte dosya üzerinden karara bağlanabilir.

3. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 108 inci maddesi uyarınca yapılan tutukluluğun incelenmesi en geç, otuzar günlük sürelerle dosya üzerinden, doksanaer günlük sürelerle kişi veya müdafî dinlenilmek suretiyle resen yapılır.”

MADDE 14- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 119 uncu maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(5) Askerî mahallerde yapılacak arama, Cumhuriyet savcısının nezaretinde askerî makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

tarafından yerine getirilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle de askerî makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri tarafından arama yapılabilir.”

MADDE 13- 5271 sayılı Kanunun 127 nci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(6) Askerî mahallerde yapılacak elkoyma işlemi, Cumhuriyet savcısının nezaretinde askerî makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri tarafından yerine getirilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle de askerî makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri tarafından elkoyma işlemi yapılabilir.”

MADDE 14- 5271 sayılı Kanunun 134 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Cumhuriyet savcısının istemi üzerine” ibaresi “hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından” şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkra da yer alan “hâkim tarafından” ibaresi yürürlükten kaldırılmış, aynı fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiş ve ikinci fıkrasına “bilgilere ulaşılamaması” ibaresinden sonra gelmek üzere “ya da işlemin uzun sürecek olması” ibaresi eklenmiştir.

“Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmidört saat içinde hâkim onayına sunulur. Hâkim kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde çıkarılan kopyalar ve çözümü yapılan metinler derhal imha edilir.”

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 172 nci maddesinin üçüncü fıkrasına “tespit edilmesi” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya bu karar aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi” ibaresi eklenmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

tarafından yerine getirilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle de askerî makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri tarafından arama yapılabilir.”

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 127 nci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(6) Askerî mahallerde yapılacak elkoyma işlemi, Cumhuriyet savcısının nezaretinde askerî makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri tarafından yerine getirilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle de askerî makamların katılımıyla adli kolluk görevlileri tarafından elkoyma işlemi yapılabilir.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 134 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Cumhuriyet savcısının istemi üzerine” ibaresi “hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından” şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkra da yer alan “hâkim tarafından” ibaresi madde metninden çıkarılmış, aynı fıkraya aşağıdaki cümleler eklenmiş ve ikinci fıkrasına “bilgilere ulaşılamaması” ibaresinden sonra gelmek üzere “ya da işlemin uzun sürecek olması” ibaresi eklenmiştir.

“Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulur. Hâkim kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde çıkarılan kopyalar ve çözümü yapılan metinler derhâl imha edilir.”

MADDE 17- 5271 sayılı Kanunun 172 nci maddesinin üçüncü fıkrasına “tespit edilmesi” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya bu karar aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi” ibaresi eklenmiştir.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 311 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine “tespit edilmiş olması” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya ceza hükmü aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 17- 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 375 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine “tespit edilmiş olması” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya karar aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 18- 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Birinci fıkra uyarınca kamu görevinden çıkarılan asker kişilerin askeri rütbeleri, mahkeme kararı aranmaksızın karar tarihinden geçerli olmak üzere geri alınır.”

MADDE 19- 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişkisi kesilenlere ilişkin başvurunun kabulü halinde karar, kadro veya pozisyonunun bulunduğu kuruma, yükseköğretim kurumlarında kamu görevinden çıkarılan öğretim elemanları için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirilir. Kamu görevine iade edilmesine karar verilenlerin

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 18- 5271 sayılı Kanunun 311 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine “tespit edilmiş olması” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya ceza hükmü aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 19- 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 375 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine “tespit edilmiş olması” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya karar aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuru hakkında dostane çözüm ya da tek taraflı deklarasyon sonucunda düşme kararı verilmesi” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 20- 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Birinci fıkra uyarınca kamu görevinden çıkarılan asker kişilerin askeri rütbeleri, mahkeme kararı aranmaksızın karar tarihinden geçerli olmak üzere geri alınır.”

MADDE 21- 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişkisi kesilenlere ilişkin başvurunun kabulü hâlinde karar, kadro veya pozisyonunun bulunduğu kuruma, yükseköğretim kurumlarında kamu görevinden çıkarılan öğretim elemanları için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirilir. Kamu görevine iade edilmesine karar verilenlerin

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

eski kadro veya pozisyonuna atanması esastır. Ancak müdür yardımcısı veya daha üstü ile bunlara eşdeğer yöneticilik görevinde bulunmakta iken kamu görevinden çıkarılmış olanların atamalarında, söz konusu yöneticilik görevlerinden önce bulundukları kadro ve pozisyon unvanları dikkate alınır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirilenlerin atama teklifleri; Ankara, İstanbul, İzmir illeri dışında ve 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarına öncelik verilmek kaydıyla, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından kamu görevinden çıkarıldığı yükseköğretim kurumu haricinde tespit edilecek yükseköğretim kurullarından birine önceki kadro unvanlarına uygun olarak onbeş gün içinde yapılır. Kurumlar, bildirim veya atama teklif tarihini takip eden otuz gün içerisinde atama işlemlerini tamamlar. Bu kapsamda yer alan personele ilişkin kadro ve pozisyonlar, ilgililere ilişkin atama onaylarının alındığı tarih itibarıyla diğer kanunlardaki hükümlere bakılmaksızın ve başka bir işleme gerek kalmaksızın ilgili mevzuatı uyarınca ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılır. Söz konusu kadro ve pozisyonlar, herhangi bir şekilde boşalmaları halinde başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. Atama emri, ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgililere tebliğ edilir. Tebliğ tarihini takip eden on gün içerisinde göreve başlamayanların bu maddeden doğan atanma hakkı ile mali hakları düşer. Kamu kurum ve kuruluşları atama ve göreve başlatma işlemlerinin sonucunu, işlemlerin tamamlanmasını takip eden onbeş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirirler. İlgililerin kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin kanun hükmünde kararname hükümleri, bu fıkra da belirtilen kişiler bakımından tüm

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

eski kadro veya pozisyonuna atanması esastır. Ancak müdür yardımcısı veya daha üstü ile bunlara eşdeğer yöneticilik görevinde bulunmakta iken kamu görevinden çıkarılmış olanların atamalarında, söz konusu yöneticilik görevlerinden önce bulundukları kadro ve pozisyon unvanları dikkate alınır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirilenlerin atama teklifleri; Ankara, İstanbul, İzmir illeri dışında ve 2006 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumlarına öncelik verilmek kaydıyla, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından kamu görevinden çıkarıldığı yükseköğretim kurumu haricinde tespit edilecek yükseköğretim kurumlarından birine önceki kadro unvanlarına uygun olarak on beş gün içinde yapılır. Kurumlar, bildirim veya atama teklif tarihini takip eden otuz gün içerisinde atama işlemlerini tamamlar. Bu kapsamda yer alan personele ilişkin kadro ve pozisyonlar, ilgililere ilişkin atama onaylarının alındığı tarih itibarıyla diğer kanunlardaki hükümlere bakılmaksızın ve başka bir işleme gerek kalmaksızın ilgili mevzuatı uyarınca ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılır. Söz konusu kadro ve pozisyonlar, herhangi bir şekilde boşalmaları hâlinde başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. Atama emri, ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgililere tebliğ edilir. Tebliğ tarihini takip eden on gün içerisinde göreve başlamayanların bu maddeden doğan atanma hakkı ile mali hakları düşer. Kamu kurum ve kuruluşları atama ve göreve başlatma işlemlerinin sonucunu, işlemlerin tamamlanmasını takip eden on beş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirirler. İlgililerin kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin kanun hükmünde kararname hükümleri, bu fıkra da belirtilen kişiler bakımından tüm

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmış sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarılma tarihlerini takip eden aybaşından göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz.”

MADDE 20- 7075 sayılı Kanuna 10 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 10/A maddesi eklenmiştir.

“Türk Silahlı Kuvvetleri ile genel kolluk kuvvetleri personeline ilişkin kararların uygulanması

MADDE 10/A- (1) Terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilmesi sebebiyle kamu görevinden, meslekten veya görevden çıkarılan ya da ilişkisi kesilen subay, astsubay, uzman jandarmalar ile Emniyet Genel Müdürlüğünde emniyet hizmetleri sınıfına tabi olanlardan; haklarında mahkemeler tarafından göreve iade mahiyetinde karar verilenler ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından başvurunun kabulü kararı verilenlerden, eski kadro, rütbe veya unvanına atanması ilgili bakan onayı ile uygun görülmeyenler ilgisine göre Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı bünyelerinde kurulan araştırma merkezlerinde bu madde esaslarına göre istihdam edilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında bulunanlardan binbaşı ve üstü rütbelerde olanlar ile emniyet hizmetleri sınıfında bulunan her sınıftaki emniyet müdürlerinin atamaları araştırma merkezlerindeki araştırmacı unvanlı kadrolara, diğerlerinin atamaları ise Devlet Personel Başkanlığının

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmış sayılır. Bu kapsamda göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarılma tarihlerini takip eden aybaşından göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz.”

MADDE 22- 7075 sayılı Kanuna 10 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 10/A maddesi eklenmiştir.

“Türk Silahlı Kuvvetleri ile genel kolluk kuvvetleri personeli ve Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurlarına ilişkin kararların uygulanması

MADDE 10/A- (1) Terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilmesi sebebiyle kamu görevinden, meslekten veya görevden çıkarılan ya da ilişkisi kesilen subay, astsubay, uzman jandarmalar ile Emniyet Genel Müdürlüğünde emniyet hizmetleri sınıfına tabi olanlar ve Dışişleri Bakanlığı diplomatik kariyer memurlarından; haklarında mahkemeler tarafından göreve iade mahiyetinde karar verilenler ile Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından başvurunun kabulü kararı verilenlerden, eski kadro, rütbe veya unvanına atanması ilgili bakan onayı ile uygun görülmeyenler ilgisine göre Millî Savunma Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı bünyelerinde kurulan araştırma merkezlerinde bu madde esaslarına göre istihdam edilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında bulunanlardan binbaşı ve üstü rütbelerde olanlar ile emniyet hizmetleri sınıfında bulunan her sınıftaki emniyet

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

görüşü üzerine ilgisine göre İçişleri Bakanlığı ile Millî Savunma Bakanlığı tarafından tespit edilen araştırma merkezlerindeki diğer kadrolara, kararların bildirimini takip eden otuz gün içinde ilgili bakan onayıyla yapılır. Bunlara ilişkin kadrolar başka bir işleme gerek kalmaksızın ilgili mevzuatı uyarınca atama onayının alındığı tarih itibarıyla ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılır. Söz konusu kadrolar herhangi bir sebeple boşalmaları halinde iptal edilmiş sayılır.

(3) Atama emri, ilgili bakanlık tarafından 7201 sayılı Kanun hükümlerine göre ilgililere tebliğ edilir. Tebliğ tarihini takip eden on gün içerisinde göreve başlamayanların atanma hakkı düşer. İlgili bakanlık atama ve göreve başlatma işlemlerinin sonucunu, işlemlerin tamamlanmasını takip eden onbeş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirir.

(4) Bu madde kapsamında araştırma merkezlerinde göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihi takip eden aybaşından göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları eski kurumları tarafından ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Mahkeme kararları saklı kalmak üzere, ilgililerin kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin kanun hükmünde kararname hükümleri, bu madde kapsamında yer alanlar bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ilgililere ilişkin Komisyon kararının alındığı tarihten itibaren geçerli olmak üzere ortadan kalkmış sayılır.

(5) Bu madde uyarınca atananlara, eski kadro, rütbe veya unvanlarına ilişkin atama onayının tebliği tarihi itibarıyla almaya hak kazandıkları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar, makam, görev ve temsil tazminatları, ek ödeme ile diğer mali hakları (ilgili mevzuatı uyarınca

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

müdürlerinin atamaları araştırma merkezlerindeki araştırmacı unvanlı kadrolara, diğerlerinin atamaları ise Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine ilgisine göre İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı tarafından tespit edilen araştırma merkezlerindeki diğer kadrolara, kararların bildirimini takip eden otuz gün içinde ilgili bakan onayıyla yapılır. Bunlara ilişkin kadrolar başka bir işleme gerek kalmaksızın ilgili mevzuatı uyarınca atama onayının alındığı tarih itibarıyla ihdas, tahsis ve vize edilmiş sayılır. Söz konusu kadrolar herhangi bir sebeple boşalmaları hâlinde iptal edilmiş sayılır.

(3) Atama emri, ilgili bakanlık tarafından 7201 sayılı Kanun hükümlerine göre ilgililere tebliğ edilir. Tebliğ tarihini takip eden on gün içerisinde göreve başlamayanların atanma hakkı düşer. İlgili bakanlık atama ve göreve başlatma işlemlerinin sonucunu, işlemlerin tamamlanmasını takip eden on beş gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirir.

(4) Bu madde kapsamında araştırma merkezlerinde göreve başlayanlara, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihi takip eden aybaşından göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları eski kurumları tarafından ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Mahkeme kararları saklı kalmak üzere, ilgililerin kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin kanun hükmünde kararname hükümleri, bu madde kapsamında yer alanlar bakımından tüm hüküm ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kalkmış sayılır.

(5) Bu madde uyarınca atananlara, eski kadro, rütbe veya unvanlarına ilişkin atama onayının tebliği tarihi itibarıyla almaya hak kazandıkları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar,

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

filî çalışmaya bağlı yapılan ödemeler, tayın bedeli, fazla mesai ücreti ile fiilen yapılan ders karşılığı ödenen ek ders ücreti hariç) toplamının net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır), atandıkları yeni kadroları için öngörülen aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar, makam, görev ve temsil tazminatları, ek ödeme ile diğer mali hakları (ilgili mevzuatı uyarınca filî çalışmaya bağlı yapılan ödemeler, tayın bedeli, fazla mesai ücreti ile fiilen yapılan ders karşılığı ödenen ek ders ücreti hariç) toplamının net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, farklılık giderilinceye kadar herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

(6) Bu madde kapsamına giren personel, önceki statülerinden kaynaklanan rütbe, unvan, kimlik ve sosyal haklarını kullanamaz, emniyet hizmetleri sınıfindakiler hariç olmak üzere muvazzaf askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılır ve bunların 21/4/2004 tarihli ve 5143 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İlk Nasip İstihkakına İlişkin Kanun kapsamında verilen silahları irat kaydedilir. Talepte bulunanların Ordu Yardımlaşma Kurumu üyelikleri devam eder.

(7) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Komisyon tarafından başvurunun kabulü kararı verilenler hakkında da bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde bu maddedeki usul ve esaslar çerçevesinde yeniden işlem tesis edilebilir.

(8) Araştırma merkezlerinin görev, yetki ve sorumlulukları, kurulacağı iller, çalışma usul ve esasları ve diğer hususlar ilgili bakanlık tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir. Bakan onayı ile Ankara dışında araştırma merkezlerine bağlı çalışma grupları oluşturulabilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

makam, görev ve temsil tazminatları, ek ödeme ile diğer mali hakları (ilgili mevzuatı uyarınca filî çalışmaya bağlı yapılan ödemeler, tayın bedeli, fazla mesai ücreti ile fiilen yapılan ders karşılığı ödenen ek ders ücreti hariç) toplamının net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır), atandıkları yeni kadroları için öngörülen aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatlar, makam, görev ve temsil tazminatları, ek ödeme ile diğer mali hakları (ilgili mevzuatı uyarınca filî çalışmaya bağlı yapılan ödemeler, tayın bedeli, fazla mesai ücreti ile fiilen yapılan ders karşılığı ödenen ek ders ücreti hariç) toplamının net tutarından fazla olması hâlinde aradaki fark tutarı, farklılık giderilinceye kadar herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

(6) Bu madde kapsamına giren personel, önceki statülerinden kaynaklanan rütbe, unvan, kimlik ve sosyal haklarını kullanamaz, emniyet hizmetleri sınıfindakiler hariç olmak üzere muvazzaf askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılır ve bunların 21/4/2004 tarihli ve 5143 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İlk Nasip İstihkakına İlişkin Kanun kapsamında verilen silahları irat kaydedilir. Talepte bulunanların Ordu Yardımlaşma Kurumu üyelikleri devam eder.

(7) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce Komisyon tarafından başvurunun kabulü kararı verilenler hakkında da bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde bu maddedeki usul ve esaslar çerçevesinde yeniden işlem tesis edilebilir.

(8) Araştırma merkezlerinin görev, yetki ve sorumlulukları, kurulacağı iller, çalışma usul ve esasları ve diğer hususlar ilgili bakanlık tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir. Bakan onayı ile Ankara dışında araştırma merkezlerine bağlı çalışma grupları oluşturulabilir.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

(9) Bu madde kapsamında araştırma merkezlerine atananlar hakkında 10 uncu ve geçici 3 üncü madde hükümleri uygulanmaz.

(10) Bu madde hükümlerine göre araştırma merkezlerine atanan personelden ilgili mevzuat uyarınca diğer kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadro veya pozisyonlara atananlara, beşinci fıkraya göre ödenen fark tazminatının aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenmesine devam olunur.

(11) Bu madde kapsamındaki personelin mali ve sosyal haklarına ilişkin konularda ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye, uygulamayı yönlendirmeye ve gerekli düzenlemeleri yapmaya Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(12) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili bakanlıkça belirlenir.”

MADDE 21- 7075 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Komisyonun iade kararlarının uygulanması

GEÇİCİ MADDE 3- (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Komisyon tarafından Devlet Personel Başkanlığına bildirilenlerden atama teklifi yapılmamış olan kişiler 10 uncu madde hükümleri çerçevesinde işlem tesis edilmek üzere Devlet Personel Başkanlığınca kurumlarına bildirilir. Bunların atama işlemleri bildirim tarihinden itibaren otuz gün içinde kurumlarının gerçekleştirilir.

(2) Devlet Personel Başkanlığı tarafından kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte kadro veya pozisyonunun bulunduğu kurumdan başka bir kuruma atama teklifi yapılanlar hakkında teklif işlemi 10 uncu madde esas alınarak yeniden yapılır.

(3) Bu Kanun uyarınca Devlet Personel Başkanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından atama teklifi yapılan ve göreve

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(9) Bu madde kapsamında araştırma merkezlerine atananlar hakkında 10 uncu ve geçici 3 üncü madde hükümleri uygulanmaz.

(10) Bu madde hükümlerine göre araştırma merkezlerine atanan personelden ilgili mevzuat uyarınca diğer kamu kurum ve kuruluşlarındaki kadro veya pozisyonlara atananlara, beşinci fıkraya göre ödenen fark tazminatının aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenmesine devam olunur.

(11) Bu madde kapsamındaki personelin mali ve sosyal haklarına ilişkin konularda ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye, uygulamayı yönlendirmeye ve gerekli düzenlemeleri yapmaya Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(12) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili bakanlıkça belirlenir.”

MADDE 23- 7075 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Komisyonun iade kararlarının uygulanması

GEÇİCİ MADDE 3- (1) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte Komisyon tarafından Devlet Personel Başkanlığına bildirilenlerden atama teklifi yapılmamış olan kişiler 10 uncu madde hükümleri çerçevesinde işlem tesis edilmek üzere Devlet Personel Başkanlığınca kurumlarına bildirilir. Bunların atama işlemleri bildirim tarihinden itibaren otuz gün içinde kurumlarının gerçekleştirilir.

(2) Devlet Personel Başkanlığı tarafından kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte kadro veya pozisyonunun bulunduğu kurumdan başka bir kuruma atama teklifi yapılanlar hakkında teklif işlemi 10 uncu madde esas alınarak yeniden yapılır.

(3) Bu Kanun uyarınca Devlet Personel Başkanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından atama teklifi yapılan ve göreve

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

başlayanlar hakkında da 10 uncu maddenin birinci fıkrası hükümleri uygulanır. Mali haklarının hesaplanmasında göreve başladıkları tarihi takip eden hizmetleri karşılığında ilgiliye yapılan ödemeler, kurumlarınca yapılacak toplu ödeme tutarından mahsup edilir. Bu maddenin ikinci fıkrası kapsamındakilere atama teklifinin yapıldığı kurumlar tarafından ödeme yapılır.

(4) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin tereddütleri gidermeye ve uygulamaya yön vermeye ilgisine göre Devlet Personel Başkanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı yetkilidir.”

MADDE 22- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 20 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu madde kapsamındaki şirketlerin koruma ve güvenlik hizmeti alanındaki faaliyetlerinde 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun hükümleri uygulanır. Ancak;

a) Bu şirketlerin faaliyet alanının münhasıran koruma ve güvenlik hizmeti olması zorunluluğu yoktur. Şirketler bu kapsamdaki faaliyetlerini ayrı bir bölüm halinde yürütür.

b) Şirketlerde özel güvenlik alanında istihdam edilen özel güvenlik görevlisi sayısının on kişiyi geçmemesi halinde özel güvenlik bölümü yöneticisinde en az lise mezunu olma şartı aranır. Kanunda belirtilen özel güvenlik temel eğitim şartı sadece bu bölümde görevli olan yöneticiler hakkında aranır.

c) Bu şirketler 5188 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinde belirtilen ruhsat harcından muaftır.

ç) Bu şirketler kendi kurumları dışındaki özel ve kamu kurumlarına özel güvenlik hizmeti veremezler.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

başlayanlar hakkında da 10 uncu maddenin birinci fıkrası hükümleri uygulanır. Mali haklarının hesaplanmasında göreve başladıkları tarihi takip eden hizmetleri karşılığında ilgiliye yapılan ödemeler, kurumlarınca yapılacak toplu ödeme tutarından mahsup edilir. Bu maddenin ikinci fıkrası kapsamındakilere atama teklifinin yapıldığı kurumlar tarafından ödeme yapılır.

(4) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin tereddütleri gidermeye ve uygulamaya yön vermeye ilgisine göre Devlet Personel Başkanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı yetkilidir.”

MADDE 24- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 20 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu madde kapsamındaki şirketlerin koruma ve güvenlik hizmeti alanındaki faaliyetlerinde 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun hükümleri uygulanır. Ancak;

a) Bu şirketlerin faaliyet alanının münhasıran koruma ve güvenlik hizmeti olması zorunluluğu yoktur. Şirketler bu kapsamdaki faaliyetlerini ayrı bir bölüm halinde yürütür.

b) Şirketlerde özel güvenlik alanında istihdam edilen özel güvenlik görevlisi sayısının on kişiyi geçmemesi halinde özel güvenlik bölümü yöneticisinde en az lise mezunu olma şartı aranır. Kanunda belirtilen özel güvenlik temel eğitim şartı sadece bu bölümde görevli olan yöneticiler hakkında aranır.

c) Bu şirketler 5188 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinde belirtilen ruhsat harcından muaftır.

ç) Bu şirketler kendi kurumları dışındaki özel ve kamu kurumlarına özel güvenlik hizmeti veremezler.”

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

MADDE 23- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 35- A) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen Anayasa Mahkemesi üyeleri hakkında Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun salt çoğunluğunca; Yargıtay daire başkanı ve üyeleri hakkında Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunca; Danıştay daire başkanı ve üyeleri hakkında Danıştay Başkanlık Kurulunca; hâkim ve savcılar hakkında Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunca, askeri hâkimler hakkında Milli Savunma Bakanının başkanlığında, Milli Savunma Bakanı tarafından birinci sınıf askeri hâkimler arasından seçilecek iki askeri hâkimden oluşan komisyonca ve Sayıştay meslek mensupları hakkında Sayıştay Başkanının başkanlığında, başkan yardımcıları ile Sayıştay Başkanı tarafından belirlenecek bir daire başkanı ve bir üyeden oluşan komisyonca meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilir. Bu kararlar, Resmi Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır. Meslekten çıkarma kararlarına karşı ilgili kanunlarda yer alan hükümler uyarınca itiraz edilmesi veya yeniden inceleme talebinde bulunulması üzerine verilen kararlar da Resmi Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır. Bu kişiler hakkında alınan kararlar onbeş gün içerisinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Görevden uzaklaştırılanlar veya görevlerine son verilenlerin silah ruhsatları ve pasaportları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 25- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 35- A) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen Anayasa Mahkemesi üyeleri hakkında Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun salt çoğunluğunca; Yargıtay daire başkanı ve üyeleri hakkında Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunca; Danıştay daire başkanı ve üyeleri hakkında Danıştay Başkanlık Kurulunca; hâkim ve savcılar hakkında Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunca, askeri hâkimler hakkında Milli Savunma Bakanının başkanlığında, Milli Savunma Bakanı tarafından birinci sınıf askeri hâkimler arasından seçilecek iki askeri hâkimden oluşan komisyonca ve Sayıştay meslek mensupları hakkında Sayıştay Başkanının başkanlığında, başkan yardımcıları ile Sayıştay Başkanı tarafından belirlenecek bir daire başkanı ve bir üyeden oluşan komisyonca meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilir. Bu kararlar, Resmî Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır. Meslekten çıkarma kararlarına karşı ilgili kanunlarda yer alan hükümler uyarınca itiraz edilmesi veya yeniden inceleme talebinde bulunulması üzerine verilen kararlar da Resmî Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır. Bu kişiler hakkında alınan kararlar on beş gün içerisinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Görevden uzaklaştırılanlar veya görevlerine son verilenlerin silah ruhsatları ve pasaportları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilir.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

Bu fıkranın birinci paragrafı uyarınca görevine son verilenler hakkında bu maddenin (B) fıkrasının ikinci paragrafı hükümleri uygulanır. Ayrıca askeri hâkimlerin askeri rütbeleri, mahkûmiyet kararı aranmaksızın alınır.

B) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen;

1) 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi personel Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

2) 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa tabi personelden Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilenler Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

3) 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanuna tabi personelden Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilenler Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

4) 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununa tabi personelden Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilenler Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

5) Millî Savunma Bakanına bağlı personel Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

6) Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü personeli İçişleri Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Bu fıkranın birinci paragrafı uyarınca görevine son verilenler hakkında bu maddenin (B) fıkrasının ikinci paragrafı hükümleri uygulanır. Ayrıca askeri hâkimlerin askeri rütbeleri, mahkûmiyet kararı aranmaksızın alınır.

B) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen;

1) 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi personel Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

2) 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa tabi personelden Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilenler Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

3) 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanuna tabi personelden Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilenler Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

4) 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununa tabi personelden Türk Silahlı Kuvvetlerinde istihdam edilenler Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

5) Millî Savunma Bakanına bağlı personel Millî Savunma Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

6) Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü personeli İçişleri Bakanının onayı ile kamu görevinden çıkarılır.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

7) 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununa tabi personel, Yükseköğretim Kurulu Başkanının teklifi üzerine Yükseköğretim Kurulunun kararıyla; yükseköğretim kurumları ile yükseköğretim üst kuruluşlarındaki 657 sayılı Kanuna tabi personel bakımından ise yükseköğretim kurumları ile yükseköğretim üst kuruluşlarının en üst yöneticisinin teklifi üzerine, yükseköğretim kurumlarında üniversite yönetim kurulunun, yükseköğretim üst kuruluşlarında ise Yükseköğretim Kurulunun kararıyla kamu görevinden çıkarılır.

8) Mahalli idareler personeli, valinin başkanlığında toplanan ve vali tarafından belirlenen kurulun teklifi üzerine İçişleri Bakanının onayıyla kamu görevinden çıkarılır.

9) 657 sayılı Kanuna ve diğer mevzuata tabi her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dahil) istihdam edilen personel, ilgili kurum veya kuruluşun en üst yöneticisi başkanlığında bağlı, ilgili veya ilişkili olunan bakan tarafından oluşturulan kurulun teklifi üzerine ilgili bakan onayıyla kamu görevinden çıkarılır. Bu maddenin (A) fıkrasında belirtilenlerin işlemleri ise söz konusu fıkradaki usule göre yapılır.

10) Bir bakanlığa bağlı, ilgili veya ilişkili olmayan diğer kurumlarda her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dahil) istihdam edilen personel, birim amirinin teklifi üzerine atamaya yetkili amirin onayıyla kamu görevinden çıkarılır.

Bu fıkranın birinci paragrafı uyarınca görevine son verilenler bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemez, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemez; görevinden çıkarılanların uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Birinci paragraf uyarınca Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

7) 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununa tabi personel, Yükseköğretim Kurulu Başkanının teklifi üzerine Yükseköğretim Kurulunun kararıyla; yükseköğretim kurumları ile yükseköğretim üst kuruluşlarındaki 657 sayılı Kanuna tabi personel bakımından ise yükseköğretim kurumları ile yükseköğretim üst kuruluşlarının en üst yöneticisinin teklifi üzerine, yükseköğretim kurumlarında üniversite yönetim kurulunun, yükseköğretim üst kuruluşlarında ise Yükseköğretim Kurulunun kararıyla kamu görevinden çıkarılır.

8) Mahalli idareler personeli, valinin başkanlığında toplanan ve vali tarafından belirlenen kurulun teklifi üzerine İçişleri Bakanının onayıyla kamu görevinden çıkarılır.

9) 657 sayılı Kanuna ve diğer mevzuata tabi her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dahil) istihdam edilen personel, ilgili kurum veya kuruluşun en üst yöneticisi başkanlığında bağlı, ilgili veya ilişkili olunan bakan tarafından oluşturulan kurulun teklifi üzerine ilgili bakan onayıyla kamu görevinden çıkarılır. Bu maddenin (A) fıkrasında belirtilenlerin işlemleri ise söz konusu fıkradaki usule göre yapılır.

10) Bir bakanlığa bağlı, ilgili veya ilişkili olmayan diğer kurumlarda her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dahil) istihdam edilen personel, birim amirinin teklifi üzerine atamaya yetkili amirin onayıyla kamu görevinden çıkarılır.

Bu fıkranın birinci paragrafı uyarınca görevine son verilenler bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemez, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemez; görevinden çıkarılanların uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Birinci paragraf uyarınca Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma Genel

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünden çıkarılanların, mahkeme kararı aranmaksızın, karar tarihinden geçerli olmak üzere rütbe ve memuriyetleri geri alınır, bu kişiler yeniden kamu görevlerine kabul edilmez ve onbeş gün içerisinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Bu paragrafta sayılan görevleri yürütmekle birlikte kamu görevlisi sıfatını taşımayanlar hakkında da bu paragraf hükümleri uygulanır.

Bu fıkra göre görevlerine son verilenlerin silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamaz.

Bu fıkra da öngörülen usuller uyarınca, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek idari işlem tesis edilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılanların itirazları üzerine yapılacak değerlendirme sonucunda görevlerine iadesine ilişkin işlemler aynı usullerle yapılır. Bu kapsamda görevine iade edilenlere kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünden çıkarılanların, mahkeme kararı aranmaksızın, karar tarihinden geçerli olmak üzere rütbe ve memuriyetleri geri alınır, bu kişiler yeniden kamu görevlerine kabul edilmez ve on beş gün içerisinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Bu paragrafta sayılan görevleri yürütmekle birlikte kamu görevlisi sıfatını taşımayanlar hakkında da bu paragraf hükümleri uygulanır.

Bu fıkra göre görevlerine son verilenlerin silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamaz.

Bu fıkra da öngörülen usuller uyarınca, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek idari işlem tesis edilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılanların itirazları üzerine yapılacak değerlendirme sonucunda görevlerine iadesine ilişkin işlemler aynı usullerle yapılır. Bu kapsamda görevine iade edilenlere kamu görevinden çıkarıldıkları tarihten göreve başladıkları tarihe kadar geçen süreye tekabül eden mali ve sosyal hakları ödenir. Bu kişiler, kamu görevinden çıkarılmalarından dolayı herhangi bir tazminat talebinde bulunamaz. Bu personelin görevlerine iadesi, kamu görevinden çıkarıldıkları tarihte bulundukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir.

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

C) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; haklarında (A) ve (B) fıkraları uyarınca idari işlem tesis edilenler ile aynı gerekçeyle haklarında suç soruşturması veya kovuşturması yürütülenler, işlemi yapan kurum ve kuruluşlarca ilgili pasaport birimine derhal bildirilir. Bu bildirim üzerine ilgili pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilebilir, ilgili pasaport birimine isimleri bildirilen kişilerin eşlerine ait pasaportlar da genel güvenlik açısından mahzurlu görülmesi halinde aynı tarihte İçişleri Bakanlığınca iptal edilebilir.

Ç) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı nedeniyle hakkında inceleme ve soruşturma yürütülen kişiler ile bunların eş ve çocuklarına ilişkin olarak yetkili kurul, komisyon ve diğer mercilerce ihtiyaç duyulan, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca müşteri sırrı kapsamında kabul edilenler hariç, telekomünikasyon yoluyla iletişimin tespiti de dahil olmak üzere her türlü bilgi ve belge, kamu ve özel tüm kurum ve kuruluşlarca vakit geçirilmeksizin verilir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; kamu kurum ve kuruluşlarının personeline ve bunların eş ve çocuklarına ait olup Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve faaliyet izni kaldırılan Asya Katılım Bankası A.Ş.'de veya bu Bankayla ilgili olarak Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunda, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda ya da Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığında bulunan her türlü bilgi, bu personelin çalıştığı kurum ve kuruluşlarca talepte

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

C) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; haklarında (A) ve (B) fıkraları uyarınca idari işlem tesis edilenler ile aynı gerekçeyle haklarında suç soruşturması veya kovuşturması yürütülenler, işlemi yapan kurum ve kuruluşlarca ilgili pasaport birimine derhâl bildirilir. Bu bildirim üzerine ilgili pasaport birimlerince pasaportlar iptal edilebilir. İlgili pasaport birimine isimleri bildirilen kişilerin eşlerine ait pasaportlar da genel güvenlik açısından mahzurlu görülmesi hâlinde aynı tarihte İçişleri Bakanlığınca iptal edilebilir.

Ç) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı nedeniyle hakkında inceleme ve soruşturma yürütülen kişiler ile bunların eş ve çocuklarına ilişkin olarak yetkili kurul, komisyon ve diğer mercilerce ihtiyaç duyulan, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca müşteri sırrı kapsamında kabul edilenler hariç, telekomünikasyon yoluyla iletişimin tespiti de dahil olmak üzere her türlü bilgi ve belge, kamu ve özel tüm kurum ve kuruluşlarca vakit geçirilmeksizin verilir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; kamu kurum ve kuruluşlarının personeline ve bunların eş ve çocuklarına ait olup Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve faaliyet izni kaldırılan Asya Katılım Bankası A.Ş.'de veya bu Bankayla ilgili olarak Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunda, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda ya da Malî Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığında bulunan her türlü bilgi, bu personelin çalıştığı kurum ve kuruluşlarca talepte

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

bulunulması durumunda gecikmeksizin verilir ve bu işlemlere ilişkin olarak 5411 sayılı Kanunun 73 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan sınırlama uygulanmaz.

D) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle;

1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümlerine göre Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan, Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri feshedilen, müstafi sayılan veya istifa eden subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erler ile 926 sayılı Kanunun geçici 32 nci maddesi kapsamında haklarında işlem tesis edilenlerden,

2) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığından emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, ilişiği kesilen, disiplin hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri feshedilen, müstafi sayılan, istifa eden veya çekilmiş sayılan subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erlerden,

3) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan veya disiplin hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan,

terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

bulunulması durumunda gecikmeksizin verilir ve bu işlemlere ilişkin olarak 5411 sayılı Kanunun 73 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan sınırlama uygulanmaz.

D) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle;

1) Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu hükümlerine göre Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan, Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri feshedilen, müstafi sayılan veya istifa eden subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erler ile 926 sayılı Kanunun geçici 32 nci maddesi kapsamında haklarında işlem tesis edilenlerden,

2) Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığından emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan, ilişiği kesilen, disiplin hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılan, sözleşmeleri feshedilen, müstafi sayılan, istifa eden veya çekilmiş sayılan subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma, Devlet memuru, işçi, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve erlerden,

3) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 55 inci maddesinin ondokuzuncu ve yirminci fıkraları ile geçici 27 nci maddesi uyarınca resen emekliye sevk edilen, kendi isteğiyle emekli olan veya disiplin hükümlerine göre meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ile müstafi sayılanlardan,

terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilenlerin rütbeleri ilgili bakanın onayıyla alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevine yeniden kabul edilmez, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemez ve bu kişiler onbeş gün içerisinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamaz ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamaz. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamaz.

E) Bu maddenin (A), (B) ve (D) fıkraları uyarınca haklarında işlem tesis edilenler uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve yüksek mahkeme başkan ve üyeliği, müsteşar, hâkim, savcı, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamaz ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamaz.

F) Bu maddenin (A), (B) ve (D) fıkraları kapsamındaki görevler yerine getirilirken görevin niteliğinden doğan veya görevle ilgili olmak şartıyla görevin ifası sırasında işlendiği iddia olunan suçlardan dolayı kamu görevlileri hakkında adli ve idari soruşturma ve kovuşturma yapılması ilgisine göre ilgili bakan, Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği Cumhurbaşkanı yardımcısının iznine tabidir.

G) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilenlerin rütbeleri ilgili bakanın onayıyla alınır. Bu kişiler görev yaptıkları teşkilata ve kamu görevine yeniden kabul edilmez, doğrudan veya dolaylı görevlendirilemez ve bu kişiler on beş gün içerisinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilir. Ayrıca bunlar uhdelerinde taşımış oldukları mesleki unvanları ve sıfatlarını kullanamaz ve bu unvan ve sıfatlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamaz. Bu kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, emekli kimlikleri, gemi adamlığına ilişkin belgeleri, pilot lisansları ve ilgili pasaport birimlerince pasaportları iptal edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamaz.

E) Bu maddenin (A), (B) ve (D) fıkraları uyarınca haklarında işlem tesis edilenler uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve yüksek mahkeme başkan ve üyeliği, müsteşar, hâkim, savcı, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamaz ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamaz.

F) Bu maddenin (A), (B) ve (D) fıkraları kapsamındaki görevler yerine getirilirken görevin niteliğinden doğan veya görevle ilgili olmak şartıyla görevin ifası sırasında işlendiği iddia olunan suçlardan dolayı kamu görevlileri hakkında adli ve idari soruşturma ve kovuşturma yapılması ilgisine göre ilgili bakan, Cumhurbaşkanı veya yetkilendireceği Cumhurbaşkanı yardımcısının iznine tabidir.

G) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle; terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirildiği için görevden uzaklaştırılanlar veya açığa alınanlar hakkında ilgili mevzuatta yer alan;

a) Soruşturmaya başlama süresi uygulanmaz.

b) Disiplin soruşturması sebebiyle görevden uzaklaştırma süreleri bir yıl olarak uygulanır ve bu süre ilgisine göre ilgili bakan, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Yükseköğretim Kurulu veya ilgili kurul onayıyla bir yıla kadar uzatılabilir.

c) Adli soruşturma ve kovuşturma sebebiyle görevden uzaklaştırma veya açığa alma işlemlerinde değerlendirme süreleri uygulanmaz.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle haklarında görevden uzaklaştırma veya açığa alınma işlemi tesis edilen ve ilgili mevzuatında yer alan süreleri dolan kamu görevlilerinin durumu işlemi tesis eden makamca en geç üç ay içinde gözden geçirilir ve yeniden bu fıkra hükümlerine göre karar verilir. Karar verilinceye kadar, herhangi bir işleme gerek kalmaksızın görevden uzaklaştırma veya açığa alınma tedbirlerinin uygulanmasına devam olunur.

Bu maddenin (A) ve (B) fıkraları uyarınca haklarında işlem tesis edilecek olanlara yedi günden az olmamak üzere ilgili kurum tarafından uygun vasıtalarla savunma hakkı verilir. Verilen süre içinde savunmasını yapmayanlar, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirildiği için görevden uzaklaştırılanlar veya açığa alınanlar hakkında ilgili mevzuatta yer alan;

a) Soruşturmaya başlama süresi uygulanmaz.

b) Disiplin soruşturması sebebiyle görevden uzaklaştırma süreleri bir yıl olarak uygulanır ve bu süre ilgisine göre ilgili bakan, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Yükseköğretim Kurulu veya ilgili kurul onayıyla bir yıla kadar uzatılabilir.

c) Adli soruşturma ve kovuşturma sebebiyle görevden uzaklaştırma veya açığa alma işlemlerinde değerlendirme süreleri uygulanmaz.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle haklarında görevden uzaklaştırma veya açığa alınma işlemi tesis edilen ve ilgili mevzuatında yer alan süreleri dolan kamu görevlilerinin durumu işlemi tesis eden makamca en geç üç ay içinde gözden geçirilir ve yeniden bu fıkra hükümlerine göre karar verilir. Karar verilinceye kadar, herhangi bir işleme gerek kalmaksızın görevden uzaklaştırma veya açığa alınma tedbirlerinin uygulanmasına devam olunur.

Bu maddenin (A) ve (B) fıkraları uyarınca haklarında işlem tesis edilecek olanlara yedi günden az olmamak üzere ilgili kurum tarafından uygun vasıtalarla savunma hakkı verilir. Verilen süre içinde savunmasını yapmayanlar, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır.”

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan'ın Teklifi)

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanmasına ilişkin hüküm, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle uygulanır.

(2) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal döneminde yürürlüğe konulan ve Fonun işleyişi ile görev, hak, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen kanun hükümleri, Fonun kayyım atandığı dosyalar bakımından ceza soruşturması veya kovuşturması kesinleşinceye ya da satış veya tasfiye işlemleri tamamlayıncaya kadar uygulanır.

(3) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım atanan şirketlerde ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak soruşturmanın başladığı tarihten Fonun kayyım olarak atandığı tarihe kadar şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemleri muvazaalı kabul edilerek geçersiz sayılır ve ticaret sicilinden resen terkin edilir.

MADDE 24- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 25- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 10/11/2016 tarihli ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun kayyım olarak atanmasına ilişkin hüküm, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl süreyle uygulanır.

(2) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal döneminde yürürlüğe konulan ve Fon ile Fonun ilişkili olduğu Bakan ve Fonun kayyımlik yetkisi kapsamında atanalar veya görevlendirilenlerin görev, hak, yetki ve sorumluluklarını ve şirket ve mal varlığı değerlerine ilişkin, kefalet ve takip dâhil tüm muafiyetleri düzenleyen kanun hükümleri, Fonun kayyım atandığı dosyalar bakımından ceza soruşturması veya kovuşturması kesinleşinceye ya da satış veya tasfiye işlemleri tamamlanıncaya kadar uygulanır.

(3) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 133 üncü maddesi uyarınca kayyım atanan şirketlerde ortaklık pay ve haklarına ilişkin olarak soruşturmanın başladığı tarihten Fonun kayyım olarak atandığı tarihe kadar şirket ortakları tarafından yapılmış olan devir ve temlik işlemleri muvazaalı kabul edilerek geçersiz sayılır ve ticaret sicilinden resen terkin edilir.

MADDE 26- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 27- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.